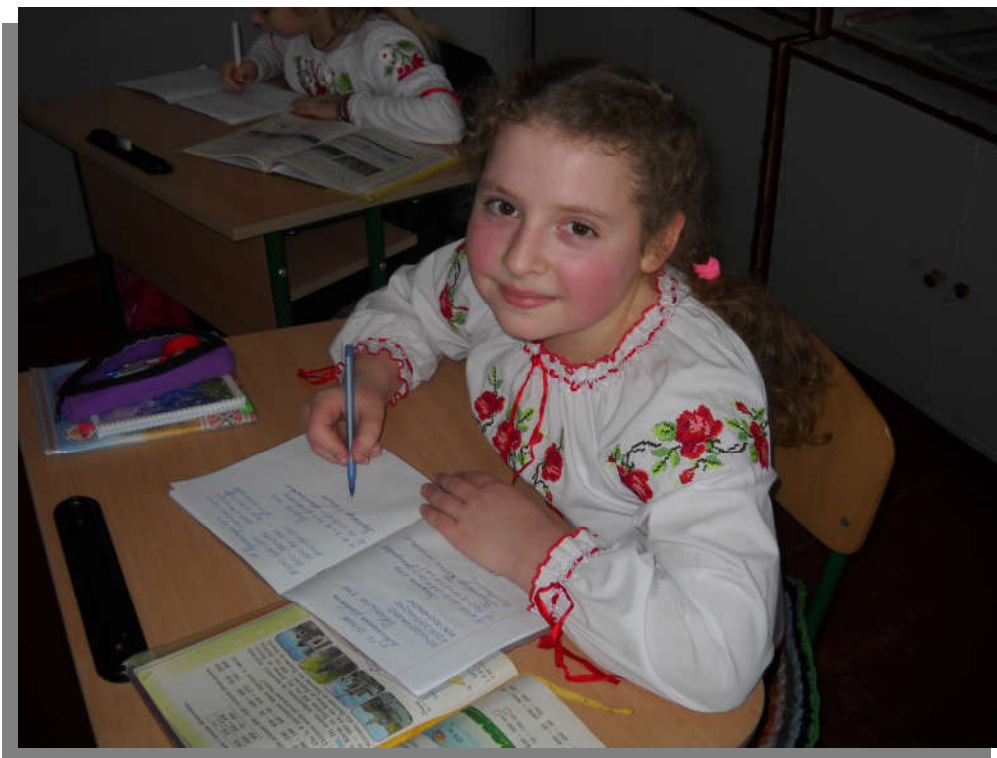

Скородистицька загальноосвітня школа І - ІІ ступенів
«Школа життєтворчості»
Іркліївської сільської ради
Чорнобаївського району
Черкаської області

*Єрмаков І.Г., Кучман С.Б., Сєдих С.О., Куніца І.В., Кузляєва О.М.,
Карабан Г.М., Хандога С.М., Двірний С.Г., Шаповал Л.М., Шепель О.В.*

**СУЧАСНИЙ ВЕКТОР РОЗВИТКУ
ІННОВАЦІЙНОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ
«ШКОЛА ЖИТТЄТВОРЧОСТІ»**

Скородистик – 2019

Обсяг матеріалу 198 с

УДК 372.214

С 72

ББК 74.20

Матеріал схвалено науково-методичною службою
Іркліївського освітнього округу Іркліївської сільської ради
(протокол № 3 від 27.02.2019 року)

Упорядник:

С.О.Сєдих – заступник директора з навчально-виховної та науково-методичної роботи, вчитель вищої кваліфікаційної категорії.

Автори:

І.Г.Єрмаков - кандидат історичних наук,

С.Б.Кучман - директор школи, учитель – методист вищої кваліфікаційної категорії.

С.Г.Двірний – вчитель мистецтва та образотворчого мистецтва, спеціаліст другої кваліфікаційної категорії.

Г.М. Карабан – бібліотекар, вчитель трудового навчання, спеціаліст.

О.М.Кузляєва – практичний психолог, соціальний педагог.

І.В. Куніца – педагог-організатор, вчитель другої кваліфікаційної категорії.

С.М.Хандога – вчитель фізкультури, спеціаліст першої кваліфікаційної категорії, старший вчитель.

Л.М.Шановал-вчитель фізики та інформатики, спеціаліст першої кваліфікаційної категорії

О.В.Шепель – вчитель історії та правознавства, спеціаліст першої кваліфікаційної категорії

Сучасний вектор розвитку інноваційного закладу освіти «Школа життєтворчості»/ С.Б.Кучман, С.О.Сєдих та інш. /- Чорнобай: 2019. –198 с.

В даному посібнику розглядаються актуальні питання розвитку інноваційного закладу «Школа життєтворчості» на сучасному етапі: реалізація проектної партнерської діяльності в умовах нової української школи, дослідно-експериментальна робота закладу освіти з організації психолого-педагогічних умов для створення позитивного іміджу. Також розкриваються питання реалізації компетентнісних і наративних засад, використання інформаційних комп'ютерних технологій в організації освітнього процесу.

Адресується керівникам інноваційних закладів освіти, педагогам, науковцям, що вивчають і впроваджують ідеї педагогіки та психології життєтворчості.

З М І С Т

ПЕРЕДМОВА	3
Розділ I. АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ «ШКОЛА ЖИТТЄТВОРЧОСТІ»	
Єрмаков І.Г. Феномен інноваційної освіти: життєтворчі пріоритети.....	6
Єрмаков І.Г. Життєтворча і наративна місія школи.....	20
Кучман С.Б. Психолого – педагогічні умови формування та становлення позитивного іміджу інноваційного закладу «Школа життєтворчості»	35
Розділ II. ІНТЕГРАЦІЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРАКТИК В ПРОЦЕСІ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА «ШКОЛА ЖИТТЄТВОРЧОСТІ»	
Сєдих С.О. Партнерство в ім'я інтелектуального та морального розвитку дитини.....	56
Куніца І.В. Партнерство в ім'я виховання підростаючого покоління.....	69
Хандога С.М. Партнерство в ім'я здоров'я.....	85
Карабан Г.М. Шкільна бібліотека – ресурсний центр формування освітньої траєкторії учня.....	112
Сєдих С.О. Програма «Єдина інформаційна система «Школи життєтворчості».....	119
Кузляєва О.М. Діагностика рівня вихованості школярів як одна з психолого-педагогічних умов формування та становлення позитивного іміджу «Школи життєтворчості».....	131
Двірний С.Г. Становлення життєтворчої особистості на уроках «Мистецтва».....	152
Сєдих С.О. Методичні рекомендації щодо створення позитивного іміджу закладу освіти.....	160
Кузляєва О.М., Шепель О.В. Правове виховання та попередження булінгу в умовах інноваційного закладу освіти «Школи життєтворчості»..	174
Шаповал Л.М. Роль кабінету інформатики як інформаційного центру в розвитку життєтворчих компетенцій здобувачів освіти.....	191

ПЕРЕДМОВА

У процесі реалізації Концепції Нової української школи закономірним є пошук відповідей на прогностичні питання: яку роль відіграє освіта у суспільному прогресі; яка її місія і роль у плеканні образу людського, самореалізації сутнісних сил дитини; як виховати людину – творця й проектувальника свого життя? Як освіта може допомогти у здійсненні прав людини, оволодінні підростаючим поколінням демократичними цінностями і нормами? Ці та інші животрепетні питання реформування освіти є предметом постійної рефлексії, роздумів педагогів, батьків, учнів Скородистицької «Школи життєтворчості» Іркліївської сільської ради об'єднаної територіальної громади Чернобаївського району Черкаської області. Йдеться про створення інноваційної школи, яка б плекала творчу особистість, створювала умови для повноцінного фізичного, духовного розвитку дитини, для примноження культури і духовності в усій різноманітності вітчизняних і світових зразків. Упродовж десяти років (2008-2018 рр.) на базі Скородистицького закладу середньої освіти проводиться експериментально – пошукова робота всеукраїнського рівня (науковий керівник – кандидат історичних наук І.Г. Єрмаков), спрямована на реалізацію в освітньому процесі ідей педагогіки і психології життєтворчості. Діяльність педагогічного колективу активізувалася у ході експерименту всеукраїнського рівня, присвяченого створенню позитивного іміджу сільської «Школи життєтворчості». Науково-методичний супровід експерименту здійснює Відділ наукового та навчально-методичного забезпечення змісту корекційної та інклюзивної освіти ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» (начальник Дмитрієва М.В.).

Багатогранний досвід експериментального пошуку розкрито у посібниках «Стратегія формування позитивного іміджу «Школи життєтворчості» (2015), «Освітній маркетинг сучасної школи» (2016), «Ефективний механізм створення позитивного іміджу «Школи життєтворчості» (2017), «Наративна педагогіка в інноваційному просторі освіти» (2017), «Образ інноваційного закладу освіти: цілісно-сміслові

пріоритети» (2018), «Програма інноваційного розвитку Скородистицької «Школи життєтворчості» (2018).

Скородистицька «Школа життєтворчості» – це простір життя дитини; тут вона не готується до життя, а повноцінно живе, і тому вся діяльність закладу освіти вибудовується так, щоб сприяти становленню особистості як творця і проектувальника власного життя. У «Школі життєтворчості» замість уроків запроваджено тріади – 3х30 хв. Це сприяло оптимізації освітнього процесу, а також активній самореалізації творчого потенціалу учнів у різних сферах життєдіяльності. Школа посідає призові місця на районних олімпіадах з математики, хімії, англійської мови, природознавства, біології, багаторазовий переможець МАН України з біології та екології. «Школа життєтворчості» – переможець восьми Фестивалів педагогічних інновацій, Міжнародних виставок «Сучасні заклади освіти» (Дипломи, 2 «золоті» і «бронзова» медалі). Позакласна виховна робота здійснюється в рамках програми «Крок за кроком до життєвої компетентності». Діють 17 різнопрофільних гуртків.

На базі «Школи життєтворчості» проводяться майстер-класи, тренінги, всеукраїнські науково-практичні семінари. Зокрема, до 25-річчя педагогіки і психології життєтворчості відбувся всеукраїнський науково-практичний семінар «Симфонія серця» за участі співробітників ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», КНЗ «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради», керівництва об'єднаної територіальної громади Іркліївської сільської ради Чорнобаївського району Черкаської області. Досвід Скородистицької «Школи життєтворчості» свідчить: будь-яке реформування закладу середньої освіти лише тоді перспективне, коли воно проводиться системно, охоплює весь комплекс проблем, працює на випередження, спрямоване на інноваційний тип розвитку, що в кінцевому рахунку реалізує принципи й підходи педагогіки життєтворчості. Атмосфера актуалізації й переосмислення життя в Україні вимагає нового педагогічного бачення і зміни парадигми у напрямі виховання і самовиховання особистості – суб'єкта своєї життєтворчості.

**Розділ І. АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ
ЗАКЛАДУ ОСВІТИ «ШКОЛА ЖИТТЄТВОРЧОСТІ»**

І.Г.Єрмаков, кандидат історичних наук

**ФЕНОМЕН ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТИ:
ЖИТТЄТВОРЧІ ПРІОРИТЕТИ**

*Чим глибша прірва між різними типами знань,
потрібними для життя і тими, що подаються школою,
тим менший вплив школи на майбутнє життя учнів.*

Софія Русова

В умовах трансформації українського суспільства, коли відбувається ломка усталених стереотипів, зміна ціннісних координат, простежуються складні колізії у внутрішньому світі особистості, зростає роль педагогіки життєтворчості, спрямованої на плекання людини як творця свого життя. *Саме педагогіка життєтворчості, яка визначатиме, на наш погляд, стратегію розвитку освіти в Україні в XXI столітті, свою головну місію вбачає в тому, щоб, говорячи словами С.Русової, "дати широкий, вільний розвиток усім духовним силам і здібностям дитини, який підніме її особливу вартість і дасть майбутній людині змогу бути корисною для малого чи великого кола громадянства"* [1]. Із цього погляду наукового й практичного значення набуває розробка проблем розвитку інноваційних педагогічних систем загальноосвітніх навчальних закладів у контексті педагогіки життєтворчості, яка б допомогла зростаючій особистості оволодіти життєвою і соціальною компетентністю. Важливого значення набуває дослідження проблем, пов'язаних із:

- становленням інноваційних педагогічних систем гімназій, ліцеїв, шкіл, спрямованих на розвиток і саморозвиток творчої, відповідальної особистості, формування у вихованців загальнокультурної, допрофесійної, соціальної компетенцій, культури життєвого самовизначення;

- проектуванням особистісно зорієнтованого й ігрового навчально-виховного простору в інноваційній школі в єдності змістових, технологічних, особистісних, управлінських параметрів;

- впровадженням перспективних освітніх технологій розвитку особистості - суб'єкта життєтворчості;

- створенням успішного, комфортного простору, системи психолого - педагогічної підтримки і захисту учнів, які сприяють особистісному зростанню, розвитку життєвої компетентності.

Масштаб нових історичних викликів XXI сторіччя вимагає від освітян нового педагогічного мислення, проектної культури, спрямованої на досягнення нової якості.

Місія інноваційної освіти - допомогти кожній дитині усвідомити смисл життя, визначити свій "образ буття", оволодіти універсальними константами життєвого світу, постійно шукаючи відповіді на "останні питання буття" (В.Біблер), що визначають орієнтири в її розвитку, систему смисложиттєвих координат, у яких вона може існувати, "Вільна освіта, - зазначав П.Каптерев, - є освіта, що відповідає особливостям душевного складу дітей, підтримує індивідуальність дітей і чужа примусу. Така освіта передбачає наукове вивчення дитячої природи, ґрунтовну оцінку і групування різноманітних культурно-освітніх засобів" [2].

Інноваційна освіта сприяє входженню учня в контекст культури, становленню особистості як суб'єкта і стратега життя, гідного людини. Особливо це важливо для перехідного етапу розвитку українського суспільства, коли людина живе у невизначеній ситуації, коли готових рішень немає і бути не може, коли потрібно знаходити ці рішення, приймати їх і нести за них відповідальність.

Таким чином, завдання інноваційної школи - навчити мистецтву життя, виховувати самостійну особистість, яка вміє приймати

рішення і нести за них відповідальність, володіє логічним мисленням, компетентно веде дискусію, аргументує і враховує аргументи опонента.

Людське життя під кутом зору суб'єктивних, активно творчих засад виступає як проблема творчого життя особистості, її духовного світу, світогляду, мети та сенсу життя.

Інноваційна освіта потребує саме педагогіки життєтворчості, оскільки вона спрямована на плекання дитини як суб'єкта життя, допомогу їй у визначенні життєвої стратегії, пошуках смислу життя, його повноти і культури, пізнання життя як результату життєздійснення.

В основі педагогіки життєтворчості - концептуальні ідеї про розвиток і саморозвиток особистості, здатної до самотворення (тобто до свідомої, цілеспрямованої діяльності щодо побудови власного життя: розробки життєвої стратегії, вибору життєвих цілей, визначення життєвих планів і способів самореалізації, формування своїх життєвих принципів і пріоритетів). Педагогіка життєтворчості озброює освітян перспективними технологіями життєздійснення, визначення провідної лінії життя, надання допомоги в складних, кризових ситуаціях тощо.

Пафос педагогіки життєтворчості становить ідея про те, що метазадача людини — у своєму індивідуальному житті втілити свій проект, свою життєву програму, але складену за таким алгоритмом, який веде до гідного людини життєздійснення.

"Життя, - за образним висловом С.Гессена, - і є освіта, і теорія освіти є, по суті, теорією життя".

У контексті педагогіки життєтворчості особливої значущості набуває Доповідь ЮНЕСКО "Освіта для XXI століття", підготовлена Міжнародною комісією під керівництвом Жака Делора. У цьому важливому прогностичному документі закладені фундаментальні підвалини нової парадигми освіти, в основі якої лежать ідеї життєтворчості, підкреслюється вирішальна роль освіти у справі розвитку особистості протягом всього життя, а також розвитку всього суспільства.

Як зазначається в Доповіді ЮНЕСКО "Освіта для XXI століття", освіта протягом усього життя має базуватися на чотирьох стовпах: **навчитися пізнавати, навчитися діяти, навчитися жити разом, навчитися жити.** Розкриємо детальніше зміст цих основоположних стрижневих понять, поглибивши їх вітчизняним досвідом освоєння проблем мистецтва життя в системі неперервної освіти.

Навчитися пізнавати, поєднуючи досить широку загальну культуру із можливістю поглибленого вивчення окремих дисциплін, - означає також уміння вчитися, з тим щоб скористатися можливостями, які надає неперервна освіта.

Навчитися мистецтва пізнання передбачає формування зрілого інтелектуального і духовного ставлення до життя: високий рівень інтересу до пізнання - оволодіння системою наукового знання; розуміння суті філософського бачення й осягнення життя; здатність до наукових узагальнень емпіричних фактів життя; проблемне бачення і ставлення до світу; здатність до глибокого психологічного розуміння, інтерпретації життєвих явищ і подій, розкриття в них суперечностей і шляхів їх розв'язання; продуктивність, творча спрямованість; прагнення до змін; доцільно-продуктивне ставлення до життя.

Навчитися діяти передбачає зріле професійне ставлення до життя, інтерес до трудової діяльності, культуру життєвого самовизначення, соціально активне ставлення до життя; оволодіння методами, способами ефективної соціальної взаємодії, освоєння на сучасному рівні політичних, економічних, правових знань; здатність до їх узагальнення, систематизації, інтерес до історії людства, окремої людини, проблемне соціальне мислення і соціальну дію; активне виявлення і розв'язання суперечностей; здатність передбачати наслідки своїх вчинків і дій.

Навчитися жити разом, виховуючи толерантність, розуміння іншого й відчуття взаємозалежності, вміння здійснювати загальні проекти й бути готовим до врегулювання конфліктів в умовах поваги цінностей плюралізму, взаєморозуміння й миру; усвідомлювати потреби й погляди інших, розуміти

інші моделі й технології життя; знати й цінувати інші культури, осягати значення свободи поглядів; вміти вести зацікавлений діалог, володіти культурою спілкування; поважати життєві позиції партнерів по спілкуванню навіть у тих ситуаціях, коли виникають принципові розходження; бути зацікавленим у спільному пошуку найприйнятнішого розв'язання значущих проблем життєвого процесу; виявляти готовність надати допомогу партнерам у складних ситуаціях взаємодії або в розв'язанні їхніх життєвих проблем; сприяти взаєморозумінню з іншими учасниками взаємодії, виробленню взаємоприйнятних норм і правил.

Навчитися жити, з тим щоб сприяти розквіту особистості і бути в змозі діяти, виявляючи незалежність, навчитися свідомо передбачати майбутнє, прогнозувати його, визначати життєву стратегію, свій життєвий проект.

Оволодіти методами рефлексії, діалогу із собою, світом, сучасниками, усвідомити свою життєву місію, мету, знайти смисл життя, зробити правильний життєвий вибір; усвідомлювати масштаб своєї особистості; оволодівати універсальними константами життєвого світу, усвідомлювати смисл буття; виробляти в собі потребу в безпеці, стабільності, захищеності; повазі, самоактуалізації, самоздійсненні, потребу в життєвому успіху, в досягненнях, виробляти свій стиль життя; визначати духовні орієнтири; свідомо ставитися до головних, вузлових життєвих проблем.

Компетентне ставлення особистості до життя означає потребу в самопізнанні, саморозумінні, самореалізації в різних видах творчої діяльності; володіння науковими знаннями про сутність "Я", принципами й методами життєздійснення; усвідомлення, організацію свого психологічного часу, життєвого шляху, особистісного розвитку; проблемне бачення свого життя; осмислення розв'язання міжособистісних суперечностей; здатність до об'єктивної оцінки рівнів, сфер і меж поширення своєї життєвої активності; усвідомлену й адекватну оцінку результатів своєї життєдіяльності; високу культуру споживання; відповідальне ставлення до свого життя, здоров'я; культуру фізичного розвитку; філософське, етичне осмислення свого життя.

Зріле моральне, духовне ставлення до життя означає володіння етичною теорією в її людських формах, моральне самовизначення; обґрунтування поведінки, культивування загальнолюдських цінностей; моральну творчість як збагачення і розвиток етичного змісту власного життя, життя близької людини, інших людей; здатність до передбачення, адекватність оцінки моральних наслідків своїх вчинків і дій; розуміння неоднозначності моральних відносин; уміння будувати реальні відносини допомоги, любові, захисту іншої людини; виключення із сфери своєї життєдіяльності руйнівних зв'язків з іншими людьми.

Естетичне ставлення до життя визначають такі особистісні тенденції: бачення, розуміння, освоєння, створення краси і гармонії в праці, пізнанні, ставлення до природи, людей, самого себе; потреба в якнайповнішому розкритті естетичного змісту життя, розвиток тонких і складних естетичних почуттів; естетичні способи дій як необхідний елемент будь-якої діяльності; загальна естетизація життя як момент високої духовної культури; художня творчість у різноманітних формах тощо.

Життя - це внутрішньо суперечливий процес, який вимагає від особистості вміння володіти собою і обставинами свого життя, регулювати свій життєвий процес, свою соціальну поведінку. Саморегулювання соціальної поведінки особистості - це підсистема цілісної системи регулювання, стимулювання, оцінювання соціальної поведінки на основі впорядкованої ієрархії цілей і цінностей, що складаються в процесі життєвого вибору. Функція саморегулювання може бути інтерпретована як забезпечення суб'єктом оптимального рівня збалансованості у взаємодії зовнішніх і внутрішніх факторів детермінації поведінки й успішного досягнення на цій основі особистісно значущої мети. Саморегуляція поведінки виражається в таких функціях:

- прогностичній діяльності, що передбачає моменти цілепокладання й моделювання як вияв випереджувального психічного відображення;

- селективній функції, що виявляється в першості окремих поведінкових задач, засобів і способів розв'язання в їх співвіднесеності з особистісно значущими принципами, нормами та іншими ціннісними еталонами;

- коригуючій функції, тісно пов'язаній з метою подолання негативних поведінкових актів і реальною моральною ситуацією;

- функції забезпечення процесу самотворення, творення індивідом себе як особистості, самовиховання;

- аксіологічній функції, яка полягає в контролі й оцінці особистістю власної поведінки в плані її відповідності моральним принципам з погляду реалізації у вчинках основоположної гуманістичної мети - ідеї людини, її життя як найвищої цінності.

Зрозуміло, що реалізація стратегічних напрямів, які визначатимуть обличчя нової школи XXI століття, значною мірою залежатиме від інноваційної культури педагогічних кадрів, їхнього вміння генерувати нові ідеї, залучати до створення освітнього співтовариства батьків, творчу інтелігенцію, різні групи громадськості.

Головне проектне завдання інноваційної освіти - створити простір спільної життєдіяльності спілкування всіх вікових когорт, визначення загальних цілей життя; через співучасть їх у реалізації і відбувається життєтворчість людини. Це і є шлях становлення "власне людського в людині" з усіма його набутками і водночас спосіб утвердження кожним власного образу. У цьому контексті освіта здатна вирішувати головні гуманістичні завдання:

- сформувані осмислені уклади життя й діяльності людей у певному культурно-історичному просторі, укорінити в них людину, подолавши її нинішню безрідність;

- виростити життєздатні людські спільноти, які не залишають людину безпритульною;

- культивувати зустрічі поколінь в їхніх самоцінних образах і формах життя, що не допускають егоцентричної роз'єднаності людей тощо.

Формування життєздатних спільностей, співтовариств прискорить процес становлення демократичного укладу життя кожної школи, усвідомлення молодою людиною своїх прав і обов'язків, демократичних цінностей, без яких неможливий розвиток громадянського суспільства, виховання повноцінного громадянина. Невичерпний потенціал має творче співробітництво педагогів та учнів у творенні нової школи, партнерство в ім'я плекання особистості. Тому важливою стратегічною лінією розвитку є освоєння соціальних технологій партнерства, розробка проєктів, програм, реалізації ідей на ключових напрямках реформування навчального закладу.

У чому ж полягає сутність інноваційної школи, які її змістові й ціннісні домінанти?

1. На наш погляд, це школа життя, у якій реалізуються ідеї проєктної, особистісно зорієнтованої педагогіки.

Місія нової школи спрямована на утвердження особистісно зорієнтованого навчання і виховання, яке передбачає розвиток саморозвиток особистості учня як суб'єкта пізнання, предметної діяльності, суб'єкта життєтворчості, вихід на життєву траєкторію розвитку і саморозвитку. Освітній процес особистісно зорієнтованого навчання і виховання, спираючись на здібності, інтереси, ціннісні орієнтації і суб'єктивний досвід учня, надає йому можливість реалізувати себе в різних сферах творчої діяльності. При цьому забезпечується пріоритетність індивідуальності, самоцінності, самобутності дитини як активного носія суб'єктивного досвіду. Опора на особистісно зорієнтований підхід створює умови, за яких кожен вихованець у самому собі та інших вбачає індивідуальність, поважає особисту гідність та гідність інших.

Забезпечення принципу індивідуалізації навчання в новій школі передбачає: по-перше, індивідуально зорієнтовану допомогу дітям у реалізації первісних базових потреб, без чого неможливе відчуття природної "самості" і людської гідності; по-друге, створення умов для реалізації фізичних, інтелектуальних, емоційних здібностей і можливостей, характерних для даного індивіда. І, нарешті, третьє, стрижнева риса

індивідуалізації, - допомога людині в духовному самоздійсненні, у творчому самовтіленні, у розвитку здатності до життєвого самовизначення (екзистенційний вибір).

2. Це школа, в якій забезпечується єдність інтелектуального, фізичного, духовного й морального розвитку особистості, утверджуються чотири найважливіших принципи освіти XXI століття - навчитися пізнавати, навчитися працювати і діяти, вчитися жити разом, навчитися жити.

Навчання - в ім'я засвоєння не лише інформації, а для особистісного зростання, спрямування свідомості в майбутнє, освоєння прогресивних ідей життєтворчості в новому столітті.

У новій школі долається суперечність між реальним життям дитини з її різноманітними інтересами, цілями, цінностями, стосунками й тією моделлю, пропонує їй школа навчання, спрямована лише на "зуни", у результаті відбувається збагачення інформацією і збіднення душі, духовного.

3. Це школа, яка виконує замовлення особистості, - бути і курентноспроможною в суспільстві з ринковою економікою, Іти планувати стратегію власного життя, орієнтуватись у системі найрізноманітніших суперечливих і неоднозначних можливостей, визначати своє життєве кредо і свій життєвий стиль.

Стрижневим поняттям нової школи є стратегія життя особистості, динамічна система уявлень людини про своє життя, яка зорієнтовує і спрямовує її поведінку впродовж тривалого часу. Вона передбачає прийняття особистістю значущих для неї орієнтирів й пріоритетів життя на довготермінову перспективу. Життєва стратегія допомагає особистості усвідомити смисл життя, життєві цінності, нормативні уявлення, керівні принципи і правила, які мають регулювальний характер. Цей процес можна уявити таким чином: сприйняття життя як цілісної або диференційованої реальності (виникнення перцептивних орієнтацій), розуміння способів життя, недоступних для безпосереднього сприйняття, що визначають стиль життя (виникнення смисложиттєвих орієнтацій), оцінка і приписування значень

життєвим явищам і подіям (утворення ціннісних орієнтацій), узгодження реальної або уявної поведінки із життєвими нормами (функціонування нормативних орієнтацій), визначення спрямованості та характеру дій щодо досягнення особистісно значущих результатів (формування цільових орієнтацій). У навчально-виховному процесі нової школи педагоги допомагають дитині у стратегічному, оперативному та ретроспективному орієнтуванні.

Стратегічне орієнтування (життєва стратегія) поширюється на події майбутнього життя і визначає характер дитини.

Оперативне орієнтування детермінує значною мірою поточні, всякденні події.

Ретроспективне орієнтування головним чином стосується подій минулого життя, осмислення різних періодів життя дитини.

Вибір життєвої стратегії та її побудова реалізується на основі рефлексивної позиції, усвідомлення мистецтва життя. Однак у сучасній школі приділяється достатня увага розвитку в учнів здатності до рефлексії. Соціологічне дослідження життєвих орієнтацій старшокласників у школах України показало, що лише 22 відсотки опитаних гімназистів та ліцеїстів замислюються над питанням про смисл життя, пізнання себе, 17- мають чіткі життєві орієнтири, 18 - усвідомлюють процеси, які відбуваються в суспільстві, перспективи його розвитку. У досягненні життєвого успіху вони недооцінюють вольові якості, уміння підпорядковувати собі обставини (лише 18 відсотків респондентів вважають, що вони відіграють суттєву роль), почуття відповідальності, вимогливості (цим якостям віддають перевагу лише 12 відсотків респондентів). Завдання полягає в тому, щоб навчити учнів рефлексії, творчості, виховувати самостійну особистість, яка вміє приймати рішення, нести за них відповідальність, критично мислить, вести дискусію. І тут постають питання, пов'язані зі смислом історії і життя окремої людини. На думку великого гуманіста А.Швейцара, "цінними є самі роздуми про смисл життя, оскільки така рефлексія, яка базується на зіставленні різних трактувань "смислу життя", їх генези, веде до усвідомлення глибинних

пластів смислу буття, самооновлення, самоочищення. До того ж варто згадати романтичне зауваження М.Метерлінка про те, що "велич людини вимірюється величиною таємниць, які її хвилюють, або перед якими вона опиняється".

Одна з важливих складових школи життєтворчості - орієнтація на цінності. Дитина пізнає і творить свій світ як світ цінностей. Треба усвідомити, що людина стає особистістю завдяки засвоєнню моральних та духовних цінностей. І дуже важливо відкривати світ як ціннісний світ. В "особистому плані цінність може бути визначена як таке ставлення до предметів і явищ діяльності, яке показує людині її істинне благо, розкриває перед нею можливість життя, здатного принести найбільше щастя".

4. ***Інноваційний загальноосвітній заклад - це заклад, у якому діяльність дитини постійно супроводжується ситуацією успіху і яка послідовно готує її досягнення успіху*** впродовж усього життя. Установка на життєвий успіх вписується в загальну стратегію життя особистості, яка є продуктом саморефлексії людини, її роздумів над головними цілями і смислом життя, ключовими життєвими завданнями і прийнятими з цих позицій рішеннями. Життєвий успіх - це не тільки визнання оригінальності людини, її індивідуальних досягнень, але й гарантована власною працею висока якість життя. Тому смислом життя в стратегії успіху є сходження людини до вершини життя, що являє собою суспільну значущість. Ціннісний зміст стратегії успіху характеризується в термінах якості і стилю життя і діяльності людини. Стратегія особистісного успіху передбачає планування на перспективу індивідуальних досягнень людини, які принесуть їй певне моральне задоволення, матеріальне забезпечення* Аналіз педагогічної практики свідчить про те, що питання життєвого успіху дитини не знаходять достатнього відображення в змісті роботи педагогічних колективів. І це при тому, що учнів, особливо старшокласників, ці проблеми постійно хвилюють. Про це свідчить спеціальний моніторинг з проблем життєвих орієнтацій молоді, проведений Інститутом соціології НАН України та лабораторією педагогічних інновацій Інституту педагогіки АПН України. Таким чином,

серед особистих якостей, які сприяють чи заважають досягненню успіху в житті, відповіді вихованців гімназій та ліцеїв поділилися в такій послідовності: 60% зважають, що цьому сприяють набуті знання, 54 - віра в себе, прагнення якомога більше досягти в житті; 53 - уміння налагоджувати стосунки з людьми, 41 - почуття відповідальності, уміння уникати складних життєвих ситуацій.

Отже, питання життєвого успіху, стилю в новій школі будуть в епіцентрі обопільної зацікавленості педагогів, учнів, батьків, громадськості, оскільки в них виявляється творча індивідуальність особистості, рівень реалізації особистості "Я", внутрішнього розвитку молодої людини, світ її потреб, ціннісних орієнтацій, уявлень про людей і себе.

XXI століття - це простір культури життєвого самовизначення. Побудувати життя як культурне, духовне явище - значить побудувати його за законами віри, надії, любові, софійності, філософії серця. Культуру життя людини утворює система основних життєвих потреб, моральних принципів, духовних цінностей, стратегія життєздійснення, яка спрямована на досягнення повноти життя, його цілісності, сприяє самореалізації сутнісних сил, формує такі якості, як гуманне ставлення до людей, оптимізм, інтелігентність, вміння будувати життя за законами краси, "філософії серця", оволодіння своїм внутрішнім світом з метою оптимального регулювання життєвих позицій.

Оптимальна реалізація особистості можлива лише на основі творчого ставлення до життя.

5. Школа життя - це передусім школа педагогічної підтримки й захисту, здоров'я дитини. Педагогічна підтримка, - на думку О.С.Газмана, - спрямована на життєздійснення дитини як індивідуальності і являє собою процес спільного визначення зі школярем його особистих інтересів, шляхів подолання проблем, які заважають йому зберегти людську гідність і самостійно досягати бажаних результатів у різних сферах. Головне правило: дати дитині можливість подолати чергову перешкоду, розвиваючи при цьому її інтелектуальний, моральний, емоційний, вольовий потенціал, дати їй

відчутти себе людиною, здатною на вчинок. Водночас нова школа дбає про педагогічний захист, що забезпечує фізичну, психологічну і морально-психологічну безпеку кожного окремого вихованця, відстоювання його інтересів і прав: створення умов для вільного розвитку його духовних і фізичних сил.

Біолого-педагогічний захист - це забезпечення фізичного здоров'я, безпеки життя і розвитку організму через задоволення вітальних потреб дітей.

Психолого-педагогічний захист - це сукупність заходів, спрямованих на надання допомоги в психологічній стабілізації особистості, розвиток психологічної стійкості, творчої активності дитини, здатної зрозуміти і розкрити себе, розвивати свою Я-концепцію.

Соціально-педагогічний захист - це система способів, заходів, яка:

- допомагає подолати міжособистісні конфлікти і розвиває здатність до позитивних стосунків між людьми;

- сприяє розвитку здібностей та інтересів людини, захисту її прав, розвиває якості, необхідні для повноцінної життєтворчості.

Це зумовлює необхідність впровадження стрункої системи діагностики рівня розвитку й саморозвитку особистості, щоб, говорячи словами Софії Русової, дізнатися, «що то є та дитина, задля якої ми мусимо утворити відповідну для її особистості атмосферу і як до неї ставитися, щоб виховання дало найкращі наслідки...».

Тільки філософське розуміння життя дасть ясний напрямок нашої діяльності і вияснить значення виховання для загального вселюдського поступу і з малої непевної справи зробить велике найголовніше завдання людської думки".

6. Школа життя XXI століття - це заклад педагогічної гармонії. Умовами існування педагогічної гармонії, на думку М.Палтишева, є:

1. Цільова установка освіти мусить бути спрямована на становлення Світу, Людини, Землі, Батьківщини, яка повинна володіти глибокими

знаннями про навколишню природу, історію розвитку цивілізації, культуру в широкому розумінні цього слова, свого народу, знати закони гармонійної життєтворчості людей, правила гуманітарного спілкування між людьми.

2. Зміст освіти і його організація мають відповідати цільовій установці й створювати умови для гармонійного поєднання у навчальному процесі заходів до зміцнення здоров'я дітей та мотивації навчання у сучасних умовах.

3. Організаційні форми й методи навчання і виховання повинні передбачати як основний принцип дидактики - гармонійність навчального процесу, який включає діяльність педагогічного колективу й учнів. Це дасть змогу розмірно використовувати їх для емоційного, справді пізнавального, що виходить на творче переосмислення здобуття знань, процесу.

4. Засоби навчання повинні згідно з принципом гармонізації бути на рівні сучасного розвитку техніки і вимог учнів і відповідати цільовому, змістовому та мотиваційному аспектам навчання, виховання, допомагаючи досягти гармонії у навчанні.

5. Результатом навчання можна вважати гармонію, яка склалася, процесу пізнання учнів і знань про навколишній світ, природу, Батьківщину, Землю, Всесвіт.

6. Додамо, що результатом гармонізації навчально-виховного процесу стане його олюднення, гуманізація, оптимізація, спрямовані на одержання людини, здатної до життєтворчості, з високим духовним потенціалом, яка гідно і компетентно реагує на потворні гримаси перехідного стану розвитку українського суспільства і водночас намагається стати повноцінним суб'єктом історії та власної долі у XXI столітті, приймаючи усвідомлено його виклик [3].

Школа - це показник нашого внутрішнього Я; це пульс, який тривожно б'ється сьогодні, у час духовних і ціннісних катаклізмів. Разом із потворними гримасами сьогодення співіснують незнищенні духовні орієнтири і цінності, надихаючи не одне покоління освітян на плекання образу людини, творця свого життя і долі.

І.Г.Єрмаков, кандидат історичних наук

ЖИТТЄТВОРЧА І НАРАТИВНА МІСІЯ ШКОЛИ

Кінець другого десятиліття ХХІ століття, початок третього тисячоліття — час історичних підсумків і народження нових ідей. Підсумки усвідомлює світ, підсумки підводить Україна. Водночас визначаються нові духовні орієнтири, нові горизонти політичного, економічного, соціального розвитку.

Чи готова освіта, школа прийняти гідно виклики нового століття? У чому полягає її місія і роль у плеканні образу людини - творця і проектувальника свого життя і долі? Як школа утверджуватиме демократичні цінності та ідеали? Ці нагальні питання стають предметом творчої рефлексії, оскільки мова йде про майбутнє держави, її економічний і духовний наративний потенціал.

Двадцяте століття подарувало прекрасні зразки нової школи, головним завданням якої є не навчання, а виховання дітей, тобто всебічний гармонійний розвиток усіх сил і здібностей. Мета її — дати суспільству фізично здорових і сильних людей, працівників, здатних мужньо переносити всі труднощі і негаразди життя; насолоджуватись усіма вищими чистими радощами його. У пошуку нової філософії змісту, педагогічних технологій особлива роль належить авторським школам, гімназіям, ліцеям, колегіумам, навчально-реабілітаційним центрам, які стали справжніми центрами творчості, експериментальними майданчиками. Прогностичні проектні експерименти, які проводились на їхній базі, мають неоціненне значення для творення школи ХХІ століття. Продуктивними були експерименти, спрямовані на створення Школи життєтворчості особистості, на перебудову навчально - виховного процесу на основі ідей педагогіки і психології життєтворчості, наративної психології та герменевтики, яка визначатиме, на наше глибоке переконання, стратегію розвитку освіти у новому столітті.

Що ж таке місія навчального закладу, які її складові?

У літературі з проблем організації «Ядро цінностей» часто називають місією. Місією можна розглядати як сукупність цілей і напрямів діяльності, характерних для конкретної школи. Місія виражає загальні цінності і погляди, пов'язана із культурою школи, підтримується педагогічним колективом, учнями, батьками, має певні наслідки для організації і стилю навчання; спрямовує процес прийняття рішень, формується таким чином, щоб можна було оцінити, чи була реалізована місія школи і якою мірою.

Кожен навчальний заклад визначає свою філософію розвитку, свої цінності і пріоритети. У державотворчому процесі освітні заклади відіграють особливу роль, головна мета їх — виховання та розвиток обдарованих і здібних дітей в ім'я збагачення інтелектуального, творчого, культурного потенціалу України.

Школа життєтворчості — це середній загальноосвітній заклад не тільки для обдарованих і здібних дітей, що забезпечує їхню науково-теоретичну, гуманітарну, загальнокультурну підготовку та задовольняє різнобічні освітні запити особи, суспільства, держави. Школа життєтворчості зорієнтована на підготовку учнів до творчої діяльності, на створення умов для самореалізації, саморозвитку особистості, формування гуманістичного світовідчуття і світогляду на основі єдності гуманітарного знання й естетичного виховання. Основними принципами такої освіти є гуманітаризація і диференціація, спрямовані на пошук шляхів максимальної індивідуалізації освітнього процесу, на створення умов для побудови особистісно зорієнтованого навчання і виховання.

Основні завдання Школи життєтворчості:

- виховання громадянина свого співтовариства, української нації, світу з усвідомленням його різноманітності та єдності, розуміння загальнолюдських цінностей крізь призму національної культури;

- забезпечення базової загальноосвітньої підготовки з гуманітарним спрямуванням, що включає розвиток дитини як особистості, її нахилів, інтересів, здібностей та самовизначення, саморозвиток, самореалізацію з подальшим навчанням у вищому навчальному закладі;

- створення сприятливих умов для повноцінного морального, психічного, фізичного розвитку учнів, становлення творчої особистості, здатної до продуктивної праці у динамічному світі;

- формування почуття відповідальності перед суспільством за природну обдарованість.

Основу освіти Школи життєтворчості становить інтегрована гуманітарна підготовка, що забезпечує високий загальнокультурний та інтелектуальний рівень розвитку особистості на основі знань вітчизняної і світової культури і передусім історії та культури України.

Навчальні програми Школи життєтворчості відповідають принципам, які характеризують сучасний педагогічний процес, — цілісності, системності, культуро-, соціо- і природоцільності.

Школа життєтворчості — це простір життя дитини, тут вона не «готується до життя», а повноцінно живе; і тому так важливо вибудувати шкільний простір як середовище, в якому був би наявний увесь спектр людських стосунків.

Місія Школи життєтворчості спрямована на те, щоб допомогти кожній дитині усвідомити смисл життя, визначити свій «образ буття», оволодіти універсальними константами життєвого світу, постійно шукаючи відповіді на «останні питання буття» (В. Біблер), що визначають орієнтири в її розвитку, систему смисложиттєвих координат, в яких вона може існувати. Що за питання життя, які потрібно справжній людині розв'язувати? А ось вони: у чому полягає мета нашого життя? яке наше призначення? до чого ми покликані? що ми повинні шукати в житті?

Справжній людині потрібно сформулювати певні й тверді переконання, які б керували всім її життям.

«Засобом же до утворення таких переконань служить пізнання самого себе і, по можливості, повне самопізнання», — так вважає видатний педагог двадцятого століття П. Каптерев.

Школа життєтворчості сприяє входженню учня в контекст сучасної культури, становленню особистості як суб'єкта і стратега життя. Особливо це

важливо для перехідного етапу розвитку українського суспільства, коли людина живе у все більш невизначеній ситуації, коли готових рішень немає і бути не може, коли потрібно знаходити ці рішення, приймати і нести за них відповідальність.

Таким чином, завдання Школи життєтворчості — навчити мистецтву життя, виховати самостійну особистість, яка вміє приймати рішення і нести за них відповідальність, володіє логічним мисленням, компетентно веде дискусію, аргументує і враховує аргументи опонента.

Навчитися мистецтва жити — означати оволодіти вмінням і високою майстерністю у творчій побудові свого життя, що базується на глибокому його знанні, розвиненій самосвідомості, оволодінні технологією програмування, конструювання і здійснення життя як індивідуально-особистісного життєвого проекту контексту культури. Проектуючи і здійснюючи свій життєвий шлях, осмислюючи свою історію, особистість набуває статусу творця, оскільки творчість стає для неї універсальним способом світовідчуття і життєздійснення. Процес життєтворчості досягає кульмінації під час вирішального вибору в основних сферах самореалізації особистості.

Нова педагогіка — це педагогіка життєтворчості, що базується на ідеях нарративу й герменевтики, спрямована на плекання дитини як суб'єкта життя, допомогу їй у визначенні життєвої стратегії, у пошуках сутності життя, його повноти і культури, пізнанні життя як результату життєздійснення. В основі педагогіки життєтворчості — концептуальні ідеї про розвиток і саморозвиток особистості, здатної до самостворення (тобто до свідомої, цілеспрямованої діяльності щодо життєвих цілей, визначення життєвих планів і способів самореалізації, формування своїх життєвих принципів і пріоритетів), до вивчення історії життєвого шляху людини.

Педагогіка життєтворчості озброює освітян перспективними технологіями життєздійснення, моделями життя, визначеннями, надає допомогу дитині у складних кризових ситуаціях тощо. Пафос педагогіки життєтворчості становлять ідеї про те, що мета (завдання) — у своєму

індивідуальному житті втілити свій проект, свою життєву програму, але складену за таким алгоритмом, який веде до гідного людини життєздійснення.

«Виховати, — зазначав А. Виготський, — значить організувати життя, в правильному житті правильно ростуть діти». Отже, виховання розгортається як найважливіша в світі проблема — проблема життя як творчості. Лише за таких умов педагогіка як творчість життя посяде гідне місце в суспільстві.

Як зазначається у Доповіді ЮНЕСКО «Освіта для XXI століття», освіта протягом усього життя має базуватися на чотирьох стовпах: навчитися пізнавати, навчитися працювати, навчитися життєвої компетентності, навчитися жити разом. Розкриємо детальніше зміст цих основоположних стрижневих понять, поглибивши їх вітчизняним досвідом освоєння проблем мистецтва життя в системі неперервної освіти.

Навчитися пізнавати, поєднуючи досить широку загальну культуру із можливістю поглибленого вивчення окремих дисциплін, — означає вміння вчитися, щоб скористатися можливостями, які надає неперервна освіта.

Навчитися мистецтва пізнання передбачає формування зрілого, наративного і духовного ставлення до життя: високий рівень інтересу до пізнання, оволодіння системою наукового знання; розуміння суті філософського бачення й осягнення життя як феномена культури, тексту, здатність до наукових узагальнень емпіричних фактів життя; проблемне бачення і ставлення до світу, здатність до глибокого психологічного розуміння та інтерпретації життєвих явищ і подій, розкриття суперечностей, шляхів їхнього розв'язання; продуктивність, творчу спрямованість і прагнення до змін, діяльнісно - продуктивне ставлення до життя.

Навчитися працювати для того, щоб набути не лише професійної кваліфікації, а й життєвої компетентності, яка дає можливість зорієнтуватися в численних ситуаціях і працювати в групі. Слід також навчатися в різних соціальних або виробничих умовах, в яких доведеться жити юнакам і дівчатам.

Навчатися працювати передбачає зріле професійне ставлення до життя, інтерес до трудової діяльності, культуру життєвого самовизначення, соціально активне ставлення до життя, оволодіння методами, способами ефективної соціальної взаємодії, засвоєння на сучасному рівні політичних, економічних, правових знань, здатність до їхнього узагальнення, систематизації, проблемне соціальне мислення і соціальну дію; активне виявлення і розв'язання суперечностей; здатність передбачати наслідки своїх вчинків і дій, виховуючи толерантність, розуміння іншого й відчуття взаємозалежності, здійснювати загальні проекти і бути готовим до врегулювання конфліктів в умовах поваги цінностей плюралізму, взаєморозуміння й миру; усвідомлювати потреби й погляди інших, розуміти інші моделі й технології життя; знати й цінувати інші культури, осягати значення свободи поглядів, уміти вести зацікавлений діалог, володіти культурою спілкування; поважати життєві позиції партнерів по спілкуванню навіть у тих ситуаціях, коли виникають принципові розходження; бути зацікавленим у спільному пошуку найприйнятнішого розв'язання значущих проблем життєвого процесу; виявляти готовність надати допомогу партнерам у розв'язанні їхніх життєвих проблем, сприяти взаєморозумінню з іншими учасниками взаємодії, виробленню взаємоприйнятних норм і правил.

Навчитися жити, щоб сприяти розквіту особистості і бути в змозі діяти, виявляючи незалежність, навчитися свідомо передбачати майбутнє, прогнозувати його, визначати життєву стратегію, свій життєвий проект. Оволодіти методами рефлексії, діалогу із собою, світом, сучасниками; усвідомити свою життєву місію, мету, знайти смисл життя, зробити правильний життєвий вибір; усвідомлювати масштаб своєї особистості; оволодівати універсальними константами життєвого світу; усвідомлювати смисл буття: виробляти в собі потребу в безпеці, стабільності, захищеності, повазі, самоактуалізації, самоздійсненні, потребу в життєвому успіху, в досягненнях; виробляти свій стиль життя; визначати духовні орієнтири; свідомо ставитись до головних, вузлових життєвих проблем.

Компетентне ставлення особистості до життя означає потребу в самопізнанні, саморозумінні, самореалізації у різних видах творчої діяльності; володіння науковими знаннями про сутність «Я», принципами і методами життєздійснення; усвідомлення, організацію свого психологічного часу, життєвого шляху, особистісного розвитку; проблемне бачення свого життя; осмислене розв'язання міжособистісних суперечностей; здатність до об'єктивної оцінки рівнів, сфер і меж поширення своєї життєвої активності; усвідомлену та адекватну оцінку результатів своєї життєдіяльності; високу культуру споживання; відповідальне ставлення до свого життя, здоров'я; культуру фізичного розвитку; філософське, етичне осмислення свого життя як тексту.

Зріле моральне, духовне ставлення до свого життя означає володіння етичною теорією в її людських формах, моральне самовизначення; обґрунтування поведінки, культивування загальнолюдських цінностей; моральну творчість як збагачення і розвиток етичного змісту власного життя, життя близької людини, інших людей; здатність до вчинків і дій, розуміння неоднозначності їхніх моральних наслідків та відносин; вміння будувати реальні стосунки допомоги, любові, захисту іншої людини; виключення із сфери своєї життєдіяльності руйнівних зв'язків з іншими людьми.

Естетичне ставлення до життя визначають такі особистісні тенденції: бачення, розуміння, освоєння, створення краси й гармонії в праці, пізнанні, ставленні до природи, людей, самого себе; потреба в якнайповнішому розкритті естетичного змісту життя, розвиток тонких і складних естетичних почуттів; естетичні способи дій як необхідний елемент будь-якої діяльності, загальна естетизація життя як момент високої духовної культури, художня творчість у різних формах тощо.

Життєтворчість як специфічний спосіб побудови особистістю свого життя має свою технологію, розробка якої становить одну із ключових задач креатології.

Життєтворчість ми розглядаємо як спосіб упорядкування особистістю подієвої картини свого життя, процес життєтворчості може здійснюватись

особистістю із моделі цілеспрямованого конструювання і проектування подієвої картини її життя:

- процес самовдосконалення особистості,
- набуття нею якостей, необхідних для самостійної і творчої побудови свого життя, інтелектуальних, емоційно-вольових, морально-психологічних;
- спосіб розв'язання життєвих завдань;
- процес проектування, програмування і планування особистістю свого життя;
- спосіб корекції особистістю своїх життєвих цілей, свого життєвого успіху.

Творче ставлення до життя передбачає врахування сутності людського буття, а значить — внесення відповідних змін до системи психологічного забезпечення життєвого шляху людини на різних етапах: коригування цілей, способів їх реалізації, пошук нових шляхів для досягнення життєвого успіху. У процесі навчання і виховання в Школі життєтворчості учень розв'язує головне завдання — завдання на смисл. Розкриваючи сутність світу, дитина розширює й гармонізує сутнісну тканину своєї власної особистості. З'ясування учнем змісту життя не дається автоматично, а вимагає внутрішньої роботи, рефлексії. Ось чому так важливо навчити здобувача освіти розмірковувати про смисл життя, дати засоби для його виявлення, пошуку нарративного змісту.

Це вимагає нових підходів до формування в учнів філософської культури, розвитку в них здатності до філософствування, осмислення уроків життя, творення текстів про історію життя людини.

Юнацька трансценденція — це свого роду пробудження до життя з пошуком смислу, визначення змісту й мети життя. Ґрунтуючись на думці Данте про те, що народження, як таке, не має душі, можна твердити, що ми маємо справу із другим народженням людини. Філософська підготовка в Школі життєтворчості спрямована на становлення ціннісних орієнтацій, моральне виховання, формування досвіду емоційно - ціннісного ставлення до

життя, як підкреслював М. Мамардашвілі, філософські проблеми стають такими, якщо вони ставляться під промінь однієї проблеми — кінцевої суті. Для чого взагалі все це? Для чого всесвіт? Для чого «Я» і мої переживання? Щоб нам бути громадянами, тобто жити соціально грамотно, нам потрібно розуміти якісь загальні істини стосовно самих себе, своїх граничних можливостей. Вивчення філософських ідей, аналіз проблем, обговорення ситуацій морального вибору, ухвалення рішень відповідно до власної ієрархії цінностей, творення текстів про історію життя — це необхідні елементи становлення здобувача освіти в Школі життєтворчості як суб'єкта життєтворчості.

Створення культурного середовища, культурного простору, поглиблення культуротворчої функції Школи життєтворчості — стрижнева домінанта розвитку навчального закладу у ХХІ столітті. Виховне значення культури пов'язане не тільки з можливістю трансляції загальнолюдських і національних цінностей, традицій, а й з ефектом включення вихованця у багато вимірність та неоднозначність світу. Культура розсуває межі вибору, дозволяє людині самій шукати відповіді на запитання, що її хвилюють.

«Культурний той, хто не тільки носить у собі який-небудь культ, а й хто складний, не простий, не однозначний в ідеях своїх, у почуттях, у прагненнях, нарешті, у навичках і в усьому складі життя», — писав В.Розанов.

Перебуваючи в «полікультурчій напруги», здобувач освіти навчається самовизначенню, виробленню життєвої позиції, відкритості для нових знань, терпимості до інших думок. Саме культура, на думку М. Мамардашвілі, допомагає «поставити перед собою запитання, розібратися, що саме тебе більше хвилює, чому ти радий, на що гніваєшся».

Особлива місія Школи життєтворчості — утвердження й наповнення новим змістом діалогу культур. Діалог, розуміння іншої культури, а, отже, і своєї української — це активне ставлення, не лише маніфестація своєї культурної позиції і цінностей, а й звільнення місця для іншої культурної позиції. Як зазначив П. Каптерев, «освіта повинна поставити за мету

виховання людини і громадянина, не лише члена відомої нації, а й людства, оскільки сама нація не що інше, як частина людства. Освіта повинна повідомити людині такі уподобання, нахили, таку підготовку, щоб вона не відчувала себе чужою в жодному культурному товаристві. Кожна освічена людина повинна бути громадянином усього культурного світу».

У глибинній ідеї діалогу культур формується нова культура спілкування. Діалог культур — це спілкування багатьох унікальних особистостей, домінантою якого є не «пізнання», а взаєморозуміння. Тому Школа життєтворчості допомагає учням в опануванні мистецтва життя в умовах багатьох культур, прищеплює їм високу культуру міжнаціональних взаємин, шанобливого ставлення до культури, звичаїв, традицій усіх національних груп, що проживають в Україні. Не менш важливою проблемою є активний обмін надбаннями духовної культури національних груп. Однією з центральних ідей нового культурно-освітнього і соціально-педагогічного мислення є перехід від знаннєцентристської до культуродоцільної школи. Не «основи наук», а основні елементи культури повинні становити зміст освіти. Важливо залучити школярів до таких галузей культури: наративної культури, культури мислення, філософської, етичної, економічної, політичної, правової, психологічної культур, культури громадянськості. У кінцевому рахунку такий підхід сприятиме становленню в здобувачів освіти зрілої загальнокультурної компетентності, базової культури.

Загальнокультурна компетентність пов'язана з орієнтацією учнів у цінностях культури, а також їхньою оцінною діяльністю. Загальнокультурна компетентність немислима без оволодіння учнями методами загальноосвітньої діяльності, що створює необхідні умови для досягнення методологічної компетентності, яка пов'язана з таким рівнем освіченості, що достатній для самостійного творчого розв'язання світоглядних завдань теоретичного і практичного характеру в різних сферах життєдіяльності.

Методологічна компетентність включає в себе:

Знання:

- про існуючий світ (природу, суспільство, людину), про існуючі в ньому

найважливіші зв'язки й залежності, об'єктивні закономірності, проблеми;

- про провідні світоглядні теорії та факти, які їх підтверджують;
- про природу знань, способи їх отримання, трансляцію в усній та письмовій формі;
- про концепції, які визнають розвиток профільних наукових галузей;
- про методологію дослідницької діяльності;
- про сутність творчості.

Уміння:

- виявляти ціннісні знання, які виражають гуманістичні норми відносин, ціннісну орієнтацію особистості;
- вивчати теоретичні праці, першоджерела;
- використовувати різні методи дослідження;
- застосовувати різні прийоми творчої діяльності.

Готовність:

- до продуктивної творчої діяльності;
- до дослідницької взаємодії з діяльністю.

В умовах трансформації українського суспільства, соціальних зламів і криз Школа життєтворчості має захистити й підтримати дитину, виробити в неї життєву стійкість, озброїти механізмами й технологіями самопомоги для самореабілітації, розробки життєвих стратегій, життєвих проєктів. Школа життєтворчості сприяє оволодінню технологіями життєтворчості, компетентного вибору життєвого шляху. Допомога в соціальній компетентності повинна бути спрямована на розкриття потенціалу молодої людини в самореалізації, самопізнанні, знаходженні особистісних смислів, інтеграції в соціокультурний простір. Йдеться про те, що сучасна школа повинна крок за кроком освоювати технології та ефективні моделі життєвої та наративної компетентності.

Життєва компетентність — це знання, уміння, життєвий досвід особистості, необхідні для розв'язання повсякденних задач і продуктивного здійснення життя як індивідуального проєкту. Життєва компетентність

передбачає свідоме ставлення до виконання різних життєвих і соціальних ролей.

Саме мистецтву здійснення життєвих ролей і не вчить вихованців сучасна школа. На думку П. П. Горностая, рольова компетентність — здатність особистості оперативно володіти своїми психологічними ролями, виступати повноправним суб'єктом цих ролей, включати рольову поведінку в процес власної життєдіяльності та життєтворчості, що дає змогу розв'язувати різні життєві проблеми.

Життєва компетентність включає в себе знання життя, його законів, норм, власного потенціалу, життєвий досвід, життєві досягнення особистості. Наративна компетентність допомагає осмислити уроки життя, підходити до знання, до життя як історії, як тексту.

Життєве досягнення — це дзеркало, в якому відбиваються уміння жити в їхній системній якості. Повнота самореалізації може розглядатися в якості інтегрального показника життєвої компетентності. Ось чому так важливо наповнювати зміст навчання в Школі життєтворчості ідеями життєвої компетентності, керуючись заповітом Тейяра де Шардена: «Знати, щоб знати. А може, ще більше знати, щоб могли... Більше могли, щоб більше діяти. Але в кінцевому рахунку і зокрема: більше діяти, щоб повніше існувати...». Ці прекрасні слова спрямовані в майбутнє, коли Школа життєтворчості поступово звільниться від догматичних нашарувань і стане справжньою школою дії, школою проектної культури, наративної компетентності.

Обов'язок держави і суспільства — забезпечити людині найвище право — діяти до власного розвитку.

Щоб прийняти історичні виклики ХХІ століття, освіта має носити випереджальний, наративний, життєтворчий характер, тобто бути націленою в майбутнє, на розв'язання проблем нового століття, на розвиток творчих здібностей вихованців, формування в них проектної культури, нових способів мислення і діяльності. Розв'язати цю проблему можна лише на шляху від освіти як «передачі учневі знань» до продуктивного навчання,

коли прирощення знань відбувається у процесі створення учнем власних творчих продуктів, текстів як феноменів культури.

Продуктивна освіта — це процес індивідуальної самореалізації людини, результатом якої є створення освітніх і наративних продуктів. Нове суспільство спонукає шукати спроби розв'язання актуальних проблем через розкриття резервів творчого потенціалу учнів. Адже від сучасного випускника вимагається осмислено діяти в ситуації вибору грамотно ставити і досягати власної мети, діяти продуктивно в освітніх, професійних і життєвих сферах. Завдання педагога — допомогти учневі в побудові індивідуальної траєкторії його освіти, яка співвідноситься з досягненнями людства і спрямована на їх примноження.

Індивідуальна життєтворча траєкторія — це персональний шлях реалізації особистісного потенціалу кожного учня, осмислення історії власного життя. Учень зможе реалізувати індивідуальну траєкторію лише за умови надання йому можливості визначати індивідуальний смисл вивчення навчальних дисциплін, ставити власні цілі при вивченні конкретної теми, обирати оптимальні форми й темп навчання. Використовувати ті засоби учіння, які найбільше відповідають його індивідуальним особливостям, рефлексивно усвідомлювати отримані результати, здійснювати оцінку й коригування своєї діяльності, свого життєвого шляху.

Кожен учень виробляє особистісне ставлення до навчання, самовизначається стосовно сформульованих проблем, встановлює, що вони для нього означають, яку роль можуть відіграти в його житті, як його діяльність впливає або буде впливати на ту чи іншу життєву сферу. Нова школа вимагає переведення освітнього процесу на технологічний рівень. При цьому можуть і повинні бути використані такі освітні технології, як кооперовані, імітаційно - моделюючі, проектні, вибір індивідуальних маршрутів навчання. Особливо продуктивними серед них є особистісно зорієнтовані педагогічні технології. їхня ефективність залежить від того, у якій мірі реалізується творчий потенціал учня, як враховані його вікові та індивідуально-психологічні особливості. Звідси — пріоритет суб'єктивно-

сміслового навчання у порівнянні з інформаційним навчанням, спрямованість на розвиток в учнів множинних суб'єктивних картин світу як тексту на противагу однозначним «програмованим» уявленням, діагностика особистісного розвитку, ситуаційне проектування, включення навчальних задач у контекст життєвих проблем.

У процесі переходу українського суспільства з індустріальної до постіндустріальної цивілізації позитивна роль школи може бути забезпечена за культурнотворчого характеру змісту освіти, у якому цілісно представлені духовні та матеріальні цінності, нарративна культура в галузі основ наук, провідні сфери мистецтва, економічна культура і культура праці, політична культура і правова культура, комунікативна та інформаційна культура, культура сімейних взаємин, фізична та екологічна культура.

Перехід до інформаційного суспільства має супроводжуватися розвитком творчого потенціалу дитини, потенціалу самодостатності. Необхідна орієнтація на перспективну, нарративну педагогіку, на розвиток творчих здібностей, самостійності у постановці й розв'язанні життєвих задач, осмисленні життєвого шляху. Школа має допомогти кожній дитині виробити свій життєвий проект, визначити свою життєву стратегію.

Масштабність задач, які стоять перед школою у XXI столітті, актуалізує проблему перетворення гімназій, ліцеїв, Шкіл життєтворчості на експериментальні науково-практичні центри для підвищення професійної компетентності педагогів загальноосвітніх шкіл.

У Школі життєтворчості зростає роль педагога як учителя життя, соціального технолога індивідуального життя кожної дитини, здатної до свідомого життєвого вибору.

Така школа стає відкритою педагогічною системою, яка працює в режимі випереджального розвитку.

За висловом П. Блонського, «школа повинна дати можливість учителю стати людиною для дітей і жити в класі інтенсивним людським життям. У школі повинно бути якомога більше простору для особистої творчості вчителя. Точно регламентована програма, підручник і навчання у формі

«запитання — відповідь» посилюють знеособлення вчителя. Перетворимо ж уроки на спільне життя вчителя з дітьми, нехай урок буде або спільною роботою над новою задачею, або задушевною бесідою, нехай учитель не приховує від дітей свого серця, у якому діти бачать не лише учительську роздратованість і сухість, нехай наша нова школа думки, людяності й поезії для дитини буде школою повноти людського життя і живої культурної творчості і для вчителя».

Школа ХХІ століття — Школа життєтворчості, людинознавства і гуманності, діалогу поколінь, наративної культури в ім'я плекання особистості — творця свого життя й культури!

Література:

Центральний архів вищих органів державної влади і управління України. — Ф. 3899, от 1,-спр. 1, арк.5.

Каптерев П. Новая русская пѣдагогия, ее главные цели, направления деятели. — Спб, 1914. — С.4, 78.

Палтышев Н.Н. Педагогическая гармония. — К., 1996. — С.11 - 12.

Світлана Кучман, директор

ПСИХОЛОГО - ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ТА СТАНОВЛЕННЯ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ ІННОВАЦІЙНОГО ЗАКЛАДУ «ШКОЛА ЖИТТЄТВОРЧОСТІ»

У процесі реалізації Концепції Нової української школи закономірним є пошук відповідей на прогностичні питання: яку роль відіграє освіта у суспільному прогресі; яка її місія і роль у плеканні образу людського, самореалізації сутнісних сил дитини; як виховати людину – творця й проектувальника свого життя? Як освіта може допомогти у здійсненні прав

людини, оволодінні підростаючим поколінням демократичними цінностями і нормами? Ці та інші животрепетні питання реформування освіти є предметом постійної рефлексії, роздумів педагогів, батьків,

учнів Скородистицької «Школи життєтворчості» Іркліївської сільської ради об'єднаної територіальної громади Чорнобаївського району Черкаської області. Йдеться про створення інноваційної школи, яка б плекала творчу особистість, створювала умови для повноцінного фізичного, духовного

розвитку дитини, для примноження культури і духовності в усій різноманітності вітчизняних і світових зразків.

Упродовж десяти років (2008-2018 рр.) на базі Скородистицького закладу середньої базової освіти проводиться експериментально – пошукова робота всеукраїнського рівня

(науковий керівник – кандидат історичних наук І.Г. Єрмаков), спрямована на реалізацію в освітньому процесі ідей педагогіки і психології життєтворчості. Діяльність педагогічного колективу активізувалася у ході експерименту всеукраїнського рівня, присвяченого створенню позитивного іміджу сільської «Школи життєтворчості». Науково-методичний супровід експерименту здійснює Відділ наукового та навчально-методичного забезпечення змісту корекційної та інклюзивної освіти ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» (начальник Дмитрієва М.В.).

Багатогранний досвід експериментального пошуку розкрито у посібниках «Стратегія формування позитивного іміджу Школи життєтворчості» (2015), «Освітній маркетинг сучасної школи» (2016),

«Ефективний механізм створення позитивного іміджу «Школи життєтворчості» (2017), «Наративна педагогіка в інноваційному просторі освіти» (2017), «Образ інноваційного закладу освіти: цілісно-сміслові пріоритети» (2018), «Програма інноваційного розвитку Скородистицької «Школи життєтворчості» (2018).

Скородистицька Школа життєтворчості – це простір життя дитини; тут вона не готується до життя, а повноцінно живе, і тому вся діяльність закладу освіти вибудовується так, щоб сприяти становленню особистості як творця і

проекувальника власного життя. У «Школі життєтворчості» замість уроків запроваджено тріади – 3х30 хв. Це сприяло оптимізації освітнього процесу, а також активній самореалізації творчого потенціалу учнів у різних сферах життєдіяльності. Школа посідає призові місця на районних олімпіадах з

математики, хімії, англійської мови, природознавства, біології, багаторазовий переможець МАН України з біології та екології.

«Школа життєтворчості» – переможець восьми Фестивалів педагогічних інновацій, Міжнародних виставок «Сучасні заклади освіти (Дипломи, 2 «золоті» і «бронзова» медалі). Позакласна виховна робота здійснюється в рамках

програми «Крок за кроком до життєвої компетентності».

Діють 17 різнопрофільних гуртків.

На базі «Школи життєтворчості» проводяться майстер-класи, тренінги, всеукраїнські науково-пошукові семінари. Зокрема, до 25-річчя

С.Кучман, С.Сєдих та інші

педагогіки і психології життєтворчості відбувся всеукраїнський науково-практичний семінар «Симфонія серця» за участі співробітників ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», КНЗ «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників» Іркліївської сільської ради Чорнобаївського району Черкаської області.

Досвід Скородистицької «Школи життєтворчості» свідчить: будь-яке реформування закладу середньої освіти лише тоді перспективне, коли воно проводиться системно, охоплює весь комплекс проблем, працює на випередження, спрямоване на інноваційний тип розвитку, що в кінцевому рахунку реалізує принципи й підходи педагогіки життєтворчості. Атмосфера актуалізації й переосмислення життя в Україні вимагає нового педагогічного бачення і

зміни парадигми у напрямі виховання і самовиховання особистості – суб'єкта своєї життєтворчості.

Ми прагнемо, щоб «Школа життєтворчості» стала середовищем людяності й гуманізму, творчості й постійного пошуку, щоб її випускники на все життя засвоїли істину: щоб стати щасливим, виконуй золоте, давно відоме правило: розум у голові, чесність - у серці, здоров'я — у тілі. Наша школа — це заклад для тих, хто прагне до неможливого, має сміливі плани й надії, пізнавальний романтизм, це простір для життя дитини, в якому вона творчо розвивається, пізнає, досліджує, повноцінно живе. У нас спрацьовують не стереотипи й

упередження, а здоровий глузд і прагматизм. Замість традиційної школи ми створили школу не функціонування, а розвитку з особистими традиціями.

Завершено програму III формувального етапу другої дослідно-експериментальної роботи всеукраїнського рівня. Завданнями було передбачено:

❖ Експериментальне впровадження, внесення коректив та доповнень у розроблену функціонально-прогностичну модель формування позитивного іміджу «Школи життєтворчості».

❖ Створення інформаційно-освітнього простору з метою формування життєвокомпетентної особистості.

❖ Практичну апробацію, корекцію комплексу методів роботи із учнями та їхніми батьками щодо створення психолого-педагогічних умов формування та становлення позитивного іміджу «Школи життєтворчості».

❖ Проведення спостереження за рівнями сформованості позитивного іміджу «Школи життєтворчості».

❖ Удосконалення і модернізація виховної системи школи з виховання в учнів життєтворчих компетентностей.

❖ Створення портфоліо дітей інноваційного закладу освіти «Школа життєтворчості».

❖ Здійснення поточного моніторингу готовності учнів до успішного навчання та розвитку творчих здібностей.

- ❖ Розробка рекомендацій вчителям, батькам щодо реалізації педагогічної ідеї «Школа життєтворчості».
- ❖ Створення системи управління навчального закладу «Школа життєтворчості».
- ❖ Створення інформаційно-тематичних центрів.
- ❖ Накопичення набутого досвіду з питань формування позитивного іміджу «Школи життєтворчості»
- ❖ Проведення циклу майстер-класів, авторських семінарів для вчителів району «Створення позитивного іміджу школи нового типу».
- ❖ Реалізація проектів: «Партнерство в ім'я інтелектуального і морального розвитку дитини» (спільно з науковими установами); «Партнерство в ім'я здорової дитини» (спільно з органами охорони здоров'я); «Партнерство в ім'я виховання підростаючого покоління» (спільно з батьками).
- ❖ Проведення науково-практичного семінару «Симфонія серця».

Протягом червня 2017 по грудень 2018 року була проведена апробація інноваційної структурно-прогностичної моделі формування позитивного

іміджу «Школа життєтворчості», де внесено корективи та доповнення, усі компоненти якої сформовані таким чином, що ставлять завдання і дозволяють залучити до освітнього процесу всіх його учасників: вчителів, учнів, батьків. Складові моделі охоплюють всі сфери, які

необхідні для гармонійного розвитку особистості, функціонування і подальшого вдосконалення інноваційного навчального закладу. Ця модель є також відкритою системою, тобто дає можливість подальшого розвитку будь-якого напрямку діяльності. Модель відображає впровадження

інноваційних освітніх технологій, які дозволяють педагогу більш спрямовано працювати над розвитком здібностей учнів, розробити і впровадити систему діагностики розвитку їх здібностей, систему індивідуалізації освітнього процесу в школі, технологію підтримки обдарованих дітей .

Результати апробації свідчать про те, що створена модель позитивного іміджу закладу освіти є продуктивною; вона допомагає учням в оволодінні технологіями життєтворчості, створює умови, для розкриття потенціалу самопізнання, самооцінки, самореалізації, саморегуляції, самоконтролю, інтеграції в соціокультурний простір.

Модель демонструє свою дієвість:

➤ На соціальному рівні - посилення зв'язків із соціальними структурами, що здатні сприяти формуванню соціальної компетентності учнів, їх залучення до суспільно значущої діяльності, активізація соціальних проектів;

➤ На дидактичному рівні – удосконалення освітнього процесу з

урахуванням ідей компетентісно орієнтованого навчання, оновлення змісту освіти, відпрацювання здоров'язберігаючих технологій навчання;

➤ На управлінському рівні – удосконалення системи моніторингу якості освіти у

напрямі відстеження рівня сформованості психолого-педагогічних умов формування та становлення, ключових компетентностей учнів;

➤ На професійному рівні – підвищення професійної компетентності вчителя, удосконалення самоосвітньої діяльності педагогів.

З метою реалізації завдань експерименту в зміст розробленої моделі вносились корективи та доповнення, поглиблювались та удосконалювались

методи та прийоми формування життєвих компетенцій учнів, уточнювались критерії педагогічної оцінки рівнів сформованості життєтворчої компетентності учнів, розроблялись моделі, схеми, рекомендації, поради з означеної проблеми, а саме: методичні

рекомендації проведення уроків-триад, типологія та структура уроків-триад, модель випускника «Школи життєтворчості, управлінська модель методичної діяльності та самоосвітньої роботи вчителя.

З метою модернізації освітнього процесу на засадах гуманізму і демократії, формування активного, самостійного, творчого мислення продовжено впровадження системи навчання за допомогою уроків-триад

(3x30 хв.) у освітній процес навчального закладу. Аналіз результативності впровадження вищезазначеної системи роботи показав, що вона сприяє розвитку в учнів умінь спостерігати, проводити аналогії, встановлювати закономірності, стимулює розвиток самостійного творчого мислення, тобто робить процес засвоєння інформації більш глибоким і свідомим.

Зміни у змісті і структурі загальної середньої освіти мають глибинний характер і потребують вирішення проблем підготовки вчителя, який усвідомлює свою соціальну відповідність, постійно дбає про особистісне й професійне зростання.

З огляду на це роль учителя полягає не лише в тому, щоб забезпечити трансляцію знань, а й бути людиною культури і загальнолюдських цінностей, провідником ідей державотворення і демократичних змін. Важливим є його вміння організувати навчальний процес як педагогічну взаємодію, спрямовану на розвиток особистості, її підготовку до вирішення завдань життєвої творчості. Учитель має бути високоосвіченою, глибоко ерудованою, морально вихованою людиною, мати достатній рівень інтелектуальної та естетичної культури.

Втілюючи гуманітарну природу своєї професії, учитель як вихователь і організатор навчального процесу не обмежується оцінкою навченості учнів, він

стимулює їхні особисті досягнення, впроваджуючи різні методики для вирішення завдань, які учні самі і визначають.

Оцінювання праці вчителя організовується так, щоб сприяти розвитку і саморозвитку. Атестація

педагога як форма виявлення рівня його кваліфікації стає більш демократичною, спонукає до професійного вдосконалення. Разом з

атестацією вчитель підвищує рівень професійної кваліфікації.

Моніторинг, проведений психологічною службою, а також дані медичного огляду підтверджують, що це дозволяє зберегти учнівське та вчительське здоров'я і дає

можливість «зануритись» у предмет, що позитивно впливає на якість засвоєння матеріалу.

Показники якості знань учнів містять в собі рівень розвитку пізнавальної сфери учня, рівень розвитку інтелектуальних вмінь, рівень дослідницьких проектів, участь в олімпіадах, конкурсах, конференціях, освітні досягнення. Результати моніторингу свідчать, що завдяки впровадженню уроків-триад у школі II ступеня в 2017 – 2018 навчальному році показники якості знань учнів підвищились на 12% у порівнянні з 2016 – 2017 навчальним роком.

Однією із провідних форм методичної роботи школи є педагогічна рада, яка досліджує і розв'язує злободенні питання життя навчального закладу, стимулює розвиток творчого потенціалу педагогічного колективу, ріст професійної майстерності вчителів, вихователів, керівників гуртків.

Тематика педрад, які сприяли формуванню та становленню психолого-педагогічних умов позитивного іміджу закладу освіти:

- Про роботу щодо сприяння творчому розвитку особистості в «Школі життєтворчості».
- Концепція «Нової української школи», пріоритетні напрямки діяльності на сучасному етапі.
- Концептуальні засади експериментальної діяльності «Школи життєтворчості» як інтегральний показник формування позитивного іміджу навчального закладу.
- Про художньо-естетичне виховання учнів «Школи життєтворчості».
- Про річні підсумки методичної роботи в школі над дослідно-експериментальною темою «Психолого-педагогічні умови формування та становлення позитивного іміджу «Школи життєтворчості».

З метою створення організаційно-методичних умов успішної діяльності вчителя «Школи життєтворчості», високого рівня розвитку особистості педагога та його професійної майстерності в організації та здійсненні освітнього процесу, в самореалізації, самовдосконаленні, підвищенні кваліфікації та здатності до інтенсивної творчої роботи та з метою активного поширення кращих педагогічних ідей проведено традиційний місячник

педагогічної майстерності «Учитель - коуч, модератор, тьютор, фасилітатор в індивідуальній освітній траєкторії дитини».

Одним із стратегічних напрямів освіти адміністрація школи визначила впровадження інноваційних управлінських технологій, форм і методів навчання.

Основні завдання:

- Поліпшити ефективність роботи навчального закладу.

- Розвивати професійну компетентність учителів.

- Сформувати життєві компетенції учнів.

- Співпрацювати з усіма учасниками освітнього процесу.

- Залучити до управління «Школою життєтворчості» батьків і громадськість,

- Розвивати творчу, успішну особистість.

Сучасний стан розбудови

національної освіти, в основу якого покладено пріоритет загальнолюдських цінностей, передбачає досягнення для юних громадян України того рівня освіти й освіченості, який відповідав би високим міжнародним стандартам, сприяв органічній інтеграції української мови у світову родину високоцивілізованих держав з високим духовно - інтелектуальним потенціалом.

Нове освітнє середовище формує атмосферу творчості педагогічного колективу, учнів, батьків завдяки організованому сучасному навчальному процесу та системі додаткової освіти, внаслідок чого у школярів формується культура життя в новій сучасній «Школі життєтворчості», соціумі, суспільстві.

Основне в стилі роботи «Школи життєтворчості» — це цінування оригінальної думки і допитливості кожного, бачення парадоксального мислення, незакомплексованість учнів і вчителів, щира відкритість до переконань інших.

Для стимуляції постійного пошуку та самовдосконалення результативно і змістовно проведені на базі закладу:

- науково-практичні конференції: «Адитивна поведінка підлітків: причини виникнення й шляхи психолого-педагогічних розв'язків», «Поєднання організаційно-педагогічної, родинно-сімейної, національно-культурної, просвітницької діяльності вчителів, батьків, учнів для розвитку ключових компетенцій та становлення позитивного іміджу закладу освіти»;

- психолого-педагогічні семінари: «Про особливості та підсумки адаптаційного періоду учнів 1 та 5 класів», «Психолого-педагогічні особливості проектної діяльності в «Школі життєтворчості», «Можливості та напрямки роботи «Школи життєтворчості» щодо впровадження STEM-освіти», «Психолого-педагогічні умови формування позитивного іміджу «Школи життєтворчості»;

- засідання методичних об'єднань: «Проблема формування духовної культури учнів. Шляхи її розв'язання», «Сучасні методи організації позаурочної діяльності учнів у сфері мистецтва», «Наповнення змісту освітньої роботи культурно-історичними надбаннями українського народу», «Сім'я і формування у дітей якостей громадянина, патріота», «Формування

національної свідомості, патріотичних почуттів учнів засобами декоративно-прикладного мистецтва», «Шляхи відродження національних традицій, звичаїв, обрядів», «Морально-правове виховання в сільській школі» .

зустрічі делегацій педагогічних працівників з Чорнобаївського й Золотоніського районів, м.Черкаси та м.Києва по обміну досвідом .

Результатами роботи стали: розроблені рекомендації, підготовлені пам'ятки, методичні бюлетені, предметні розробки уроків-тріад з використанням «методу проєктів» та інтегрованого навчання, уроки з використанням інформаційних ППЗ, сучасних засобів навчання

Протягом звітного періоду досліджено вплив інноваційного змісту освіти, організації освітнього процесу на формування позитивного іміджу закладу освіти, розвитку компетентностей: ціннісно-сислової, загальнокультурної, навчально-пізнавальної,

інформаційної, комунікативної, соціально-трудової, особистісного вдосконалення. Результати моніторингу вказують на підвищення рівня сформованості всіх зазначених компетентностей протягом 2017 – 2018 років на 1-2 бали (з 3 до 5 балів), тобто з рівня спроможності формулювати ціль на основі проблеми до рівня знаходження способів вирішення проблеми і

використання результатів для розв'язання різноманітних життєвих ситуацій. Особливо помітний ріст рівня сформованості навчально-пізнавальної, інформаційної та компетенції особистісного самовдосконалення.

З метою підвищення ефективності процесу формування позитивного іміджу «Школи життєтворчості» було визначено чинники, що впливають на результати освітнього процесу:

- Активізація діяльності учнів, реалізація особистісно-орієнтованого, індивідуального та диференційованого підходів;
- Залучення учнів та батьків до спільної дослідницької та проектно-пошукової діяльності.

Дуже важливою умовою формування позитивного іміджу є створення єдиного простору для вдосконалення виховної системи «Крок за кроком до життєвої компетентності» на основі особистісного підходу, показником ефективності якої є вихованість значної частини (84,5%) учнів та випускників школи (97,7%). Як основний критерій вихованості ми розглядаємо моральну стійкість особистості, тобто спроможність людини зберігати і реалізовувати в різних умовах свої погляди і переконання. За результатами моніторингу 25% учнів «Школи життєтворчості» мають високий рівень вихованості, 30% - добрий, 34% - середній, 11% - низький. Заступником директора з науково - методичної роботи спільно з класними керівниками та практичним психологом розроблено і впроваджено методичні

Скородистицька ЗОШЖ I-II ступенів

рекомендації щодо підвищення рівня вихованості учнів. Підвищенню рівня вихованості сприяє також розвиток і вдосконалення системи шкільного самоврядування, яке

С.Кучман, С.Сєдих та інші

робить шкільне життя предметом творчості всіх його учасників.

В 2017 – 2018 навчальному році колектив школи працював над вдосконалення системи

шкільного самоврядування «ШАРМ». У результаті – підвищено роль та функції учнів у забезпеченні розвитку діяльній активності, покращено діючі моделі самоврядування в

класних колективах. Активно діє розроблене Положення про перехідний вимпел «Кращий серед рівних». Шкільне учнівське самоврядування «ШАРМ» знаходиться в стані безперервного вдосконалення.

Головна мета спільної діяльності батьків і вчителів – створити психолого – педагогічні умови для успіху і розвитку особистості дітей, дати можливість кожному вихованцю відчувати радість досягнення успіху, усвідомити свої здібності, віру у свої сили. Помітне зростання ефективності процесу формування позитивного іміджу закладу освіти та розвитку компетентної особистості стало можливим завдяки запровадженню у виховну систему школи «Крок за кроком до життєвої компетентності» індивідуальних, дослідницьких та пошукових проєктів, очних та заочних екскурсій по рідному краю та по Україні, виставок учнівських робіт, майстер-класів вчителів, предметних тижнів. В рамках проєкту учнівського самоврядування «Всі ми різні, всі ми рівні» було проведено декаду учнівського самоврядування, де реалізували проєкти спрямовані на організацію учнівського колективу. Реалізація проєктів: «Партнерство в ім'я інтелектуального і морального розвитку дитини» (спільно з науковими установами); «Партнерство в ім'я здорової дитини» (спільно з органами охорони здоров'я); «Партнерство в ім'я виховання підрастаючого покоління» (спільно з батьками) поєднали різні напрямки і умови формування та

становлення позитивного іміджу для розвитку і досягнення успіху особистості кожного учня.

З метою реалізації проекту «Земними шляхами – до духовного» (до 300 – річчя з дня народження Григорія Сковороди) в школі відбулися педагогічні читання «Актуальність ідей Г.С.Сковороди у сучасній інтерпретації».

Психолого-педагогічною службою здійснено поточний моніторинг готовності учнів до успішного навчання та розвитку творчих здібностей учнів. Матеріали діагностики результатів III формувального етапу експерименту засвідчили, що в учнів переважає:

- ◆ високий рівень розвитку життєтворчих компетентностей учнів – 38,2%;
- ◆ достатній рівень розвитку життєтворчих компетентностей учнів – 43,6%;
- ◆ середній рівень розвитку життєтворчих компетентностей учнів – 18,2%;
- ◆ низький рівень розвитку життєтворчих компетентностей учнів – 0%

Створено портфоліо всіх учнів навчального закладу для моніторингу якості успішного розвитку. Особливої уваги заслуговує робота з обдарованими дітьми. Авторські шкільні програми «Обдаровані діти» та «Творча обдарованість» працюють на формування позитивного іміджу закладу освіти і виявлення та розвиток дитячих талантів і обдарувань.

Результати дослідно-експериментальної роботи представлено на XXIII обласній виставці педагогічних інновацій «Інноваційний пошук освітян Черкащини» (квітень 2018 року), IX та X Міжнародному Фестивалі педагогічних інновацій (вересень 2017 та 2018 років), IX Міжнародній виставці «Сучасні заклади освіти 2018» (березень 2018 року), де отримано педагогами Дипломи переможців та Бронзову медаль у номінації

«Упровадження сучасних методів навчання, проектів, технологій для вдосконалення та підвищення ефективності освітнього процесу».

Високі успіхи у популяризації творчих здобутків педагогічних працівників закладу на Міжнародних і Всеукраїнських освітянських виставках нагороджені Пам'ятною відзнакою „ Імідж освіти Черкащини“ (квітень 2018 року). За участь у X Міжнародному Фестивалі педагогічних інновацій 90% вчителів отримали

Сертифікати (20-22.09.2018 року).

Забезпеченню ефективності формування позитивного іміджу закладу освіти сприяла робота гуртків: «Сучасний танець», «Все про нас» (шкільний журнал), «Плетіння гачком», «Вишиванка», «Умілі ручки», «Фантазія» (канзаші),

«Палітра» (образотворче мистецтво), «Від пера до комп'ютера», «Всезнайко», зразковий художній аматорський хореографічний колектив «Первоцвіт», футбол, баскетбол, легка атлетика, які принесли особисті і командні перемоги на обласному, всеукраїнському та міжнародному рівнях. Зокрема, хореографічний колектив за 2017 рік отримав 7 призових Кубків та 12 Дипломів і Грамот за перемоги, а екологічний загін «ЕКО» за високі досягнення отримує річну щомісячну стипендію.

Протягом формувального етапу експериментальної роботи вчителями в тісній співпраці з батьками учнів закладу освіти, з метою формування позитивного іміджу школи за допомогою впровадження проектно-пошукової діяльності, були проведені тижні: «За здоровий спосіб життя», початкових класів, правових знань, математики, фізики, інформатики, географії, біології, хімії, зарубіжної літератури, англійської мови та тематичні тижні, присвячені визначним датам і святкам.

Участь у різноманітних конкурсах, фестивалях принесла навчальному закладу заслужені перемоги. Найголовнішими з них : всеукраїнський конкурс «Панорама творчих уроків» (переможець О.О.Загубинога), всеукраїнський пісенний конкурс «Червона рута» (вчительський гурт «Добрі люди»), обласний конкурс «Грайлива веселка» та «Мистецький дивокрай» (по два II та III місця), Міжнародний математичний конкурс «Кенгуру» (25 відмінних результатів), всеукраїнський конкурс з фізики «Левеня» (6 відмінних результатів), з природознавства «Геліантус» (28 відмінних результатів), всеукраїнський природничий конкурс «Мій рідний край, моя земля» (I місце на обласному і всеукраїнському рівні), всеукраїнський природничий конкурс «Вчимося заповідувати» (I місце обласного і всеукраїнського рівнів), МАН «Юніор - дослідник» (II і III місце), всеукраїнський природничий конкурс «Зелена естафета», де представляли команду Черкаської області (1 місце), всеукраїнська акція «Збережемо первоцвіти» (1 місце), I місце районної спортивної спартакиади 2017-2018 навчального року.

Прикладом успішного життя є життя успішних випускників навчального закладу. Впроваджена

наративна педагогіка, за результатами підготовлено методичний посібник з

виховної діяльності «Наративна педагогіка в освітньому процесі сільської інноваційної школи», який отримав визнання на XXII обласній виставці педагогічних інновацій «Інноваційний пошук освітян Черкащини», нагороджено авторів Дипломом Управління освіти та занесено до каталогу передового перспективного досвіду Черкаської області. Музей історії школи поповнився новими пошуковими матеріалами про випускників школи різних років, сторінками життя школи протягом 56 років. Зібрані матеріали про випускників школи минулих років; про видатних

особистостей Людмила Монастирська – народна артистка України, оперна співачка Світового рівня Національної опери України, 26 кандидатів та докторів наук, 2 народних депутатів Верховної ради, директорів, керівників

господарств та організацій); про друзів школи; про ветеранів педагогічної праці; про зв'язки із закладами України; про досягнення та відпочинок учнів; про публікації в пресі та на сайтах успіхів і досягнень шкільного життя «Школи життєтворчості».

З метою обміну досвідом та згідно виконання програми III формувального етапу дослідно-експериментальної роботи з формування і становлення позитивного іміджу «Школи життєтворчості» було взято участь вчителями закладу освіти у Всеукраїнських науково-практичних семінарах

«Стежками Сковороди» (с.Ковраї Золотоніського району) і «Сучасні доміанти формування просоціальної поведінки учнів» (с.Велика Бурімка Чорнобаївського району), стали учасниками трьох семінарів-практикумів з підготовки до викладання НУШ в м.Золотоноша.

За період формувального етапу дослідно-експериментальної роботи проведено і взято участь для обміну досвідом, з метою самоосвіти, популяризації і становлення позитивного іміджу інноваційного закладу освіти «Школа життєтворчості»:

- районні семінари:

- вчителів початкових класів (03.02.2018) за темою «Інноваційні технології в початковій школі» ;
- бібліотекарів (15.09.2017) за темою «ІКТ в системі роботи шкільної бібліотеки. Наративна педагогіка. «Що значить бути українцем», «Зустріч з воїнами АТО».

- Всеукраїнські педагогічні конференції - 6,
- Міжнародні педагогічні конференції -3,
- Інтернет-конференції -12 ,
- Інтернет-вебінари – 42,
- обласні конференції -5,
- IX і X Міжнародний фестиваль педагогічних інновацій (5 робіт);
- IX Міжнародна виставка «Сучасні заклади освіти»
- XXIII обласна виставка «Інноваційний пошук освітян Черкащини» (4 методичні посібники)
- Всеукраїнський науково-практичний семінар «Симфонія серця» (23.10.2018 року)

На наступному, контрольно - узагальнювальному етапі дослідно-експериментальної роботи «Психолого-педагогічні умови формування та становлення позитивного іміджу інноваційного закладу освіти «Школа життєтворчості» ми ставимо такі завдання:

- проведення аналізу дослідно-експериментальної роботи, здійснення контрольного діагностування рівня сформованості позитивного іміджу «Школи життєтворчості» згідно з визначеними критеріями та показниками;

- порівняння результатів діагностико-концептуального і контрольньо-узагальнювального етапів експерименту, обробка даних, співвіднесення результатів експерименту з поставленою метою, коректування гіпотези, оформлення та опис ходу й результатів експерименту;

- кількісний та якісний аналізи, системне оцінювання ефективності технології формування соціально адаптованої та професійно зорієнтованої особистості;

- популяризація результатів експерименту, поширення досвіду експериментальної роботи з означеної проблеми через публікації у пресі та Інтернеті; підготовка наукового звіту про підсумки дослідно-експериментальної роботи.

II Розділ. ІНТЕГРАЦІЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРАКТИК В ПРОЦЕСІ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА «ШКОЛА ЖИТТЄТВОРЧОСТІ»

Світлана Сєдих, заступник директора
з навчально-виховної роботи

ПАРТНЕРСТВО В ІМ'Я ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ТА МОРАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ДИТИНИ

*Люди разом можуть здійснити те,
що не в змозі зробити самотужки;
єднання умів і рук, концентрація їхніх сил
постає майже всемогутньою.*

Джон Вебстер, англійський драматург

Нова школа повинна дати здобувачам освіти не лише знання, уміння і навички, але й виховати соціально адаптовану громадсько активну особистість, проектувальника свого життя, що після закінчення освітнього закладу знайде своє справжнє місце у суспільстві, стане успішною людиною. Зрозуміло, що кожен заклад освіти іде власним шляхом становлення та розвитку, на який впливають багато факторів: від ентузіазму шкільної команди педагогів до потреб місцевої громади, запитів батьків учнів. Життя сучасної школи виходить за межі її стін, ступає на новий рівень. Виникає потреба в партнерських стосунках з батьками, громадськістю, іншими освітніми закладами, школами – партнерами. Скородистицька «Школа життєтворчості» постійно шукає нові шляхи та методи вдосконалення та власного розвитку, а тому все більше звертає уваги на практику партнерства. Ми переконані, що партнерство – це принципова необхідність, бо успішно розвивається той заклад, який відкритий до співпраці, швидко реагує на суспільні зміни, шукає нові ресурси для просування вперед.

Партнерство слід розглядати як безупинний процес, стадіями якого є діалог, що ґрунтується на компромісі, досягнута в діалозі згода або

консенсус, безпосередньо практична діяльність, що передбачає розмежування (спеціалізацію) і кооперацію дій та праці. [1,13]

Розвиток партнерської взаємодії позитивно позначається як на суспільному, так і на індивідуальному розвитку людини, оскільки шляхом залучення її до різних видів діяльності повною мірою окреслюються суспільні й особистісні проблеми, а також перспективи їх вирішення. У результаті багато завдань розв'язуються ефективніше, ніж у тому випадку, коли з ними намагаються впоратися самотужки окремі інституції, які представляють той чи інший сектор. Отже, можна відповідально стверджувати, що спільна партнерська діяльність максимально зберігає цілісність і безперервність лише завдяки її узгодженості в різних складових, а це — головна умова її оптимальності.

Ідея партнерства освітнього закладу передбачає здійснення постійного пошуку для задоволення освітніх потреб здобувачів освіти, запровадження інновацій.

Партнерство в Скородистицькій «Школі життєтворчості» діє за принципом розвитку відносин.

Суб'єктом партнерської взаємодії є освітній заклад I-II ступенів Скородистицька «Школа життєтворчості». Взаємодія відбувається в різних напрямках: із

спеціалістами різних державних установ (соціального захисту, соціального обслуговування, охорони здоров'я, культури, спорту тощо), працівниками місцевих підприємств, групами місцевої громади (релігійні, вікові), активістами громадських організацій. На цьому рівні типовою є двостороння взаємодія. Партнерство проявляється у спільному визначенні завдань розвитку, підготовці та реалізації конкретних заходів, розподілі відповідальності й координації дій партнерів (наприклад, в обладнанні чи

ремонті навчальних приміщень, наданні матеріальної допомоги родинам учнів). Як правило, при навчальному закладі створюється координаційний орган, що об'єднує у своєму складі фахівців або лідерів сторін-партнерів та представників органів місцевої влади (самоврядування). В нашому освітньому закладі створено Раду школи, що об'єднує вчителів (директор школи, вчитель математики, практичний психолог), батьків учнів (голова батьківської ради школи, секретар, голова батьківської ради 6 клас, обрані на загальношкільній батьківській конференції), учні (президент учнівського самоврядування, учні - представники 8 та 7 класів), сільський голова, місцеві підприємці.

Саме партнерство створює умови для забезпечення дієвої освітньої політики, спрямованої на впровадження якісної превентивної освіти, розвиток власних ресурсів навчального закладу.

Коло потенційних партнерів на рівні місцевої громади, регіону чи України (батьки, бізнес-структури, культурно-спортивні установи, шефські підприємства, громадські організації, Церква та інші) визначається ситуативними потребами та місцевими традиціями.

Успішне партнерство базується на трьох принципах: рівний доступ (право рівного голосу, однакового доступу та визнання цінності кожного партнера), прозорість відносин і взаємна вигода. Але не з усіма суспільними інституціями, потенційними партнерами нам вдалося виробити партнерську взаємодію, а лише з тими, хто дотримується важливих для нас принципів:

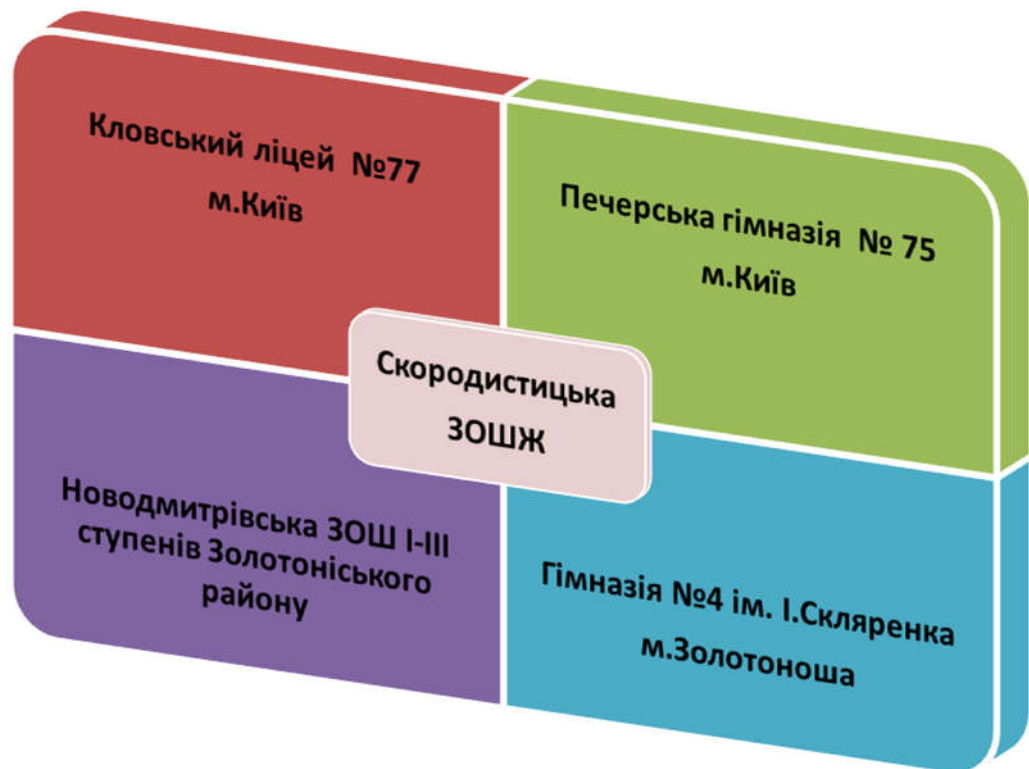
- законності;
- добровільності;
- надійності та довіри;
- безкорисливості;

• відкритості до вирішення конфліктних ситуацій, що потенційно можливі при успішній взаємодії. Для ефективною реалізації завдань дослідно-експериментальної діяльності Скородистицької «Школи життєтворчості» Рада школи спланувала партнерську проектну діяльність наступним чином:

№	Зміст роботи	Строк виконання	Кінцеві результати	Відповідальні
1	Реалізація проектів: «Партнерство в ім'я інтелектуального та морального розвитку дитини» (спільно з науковими установами)	Протягом формувального етапу	Адаптація проектів та програм	Заступник директора з навчально-виховної роботи, практичний психолог
2	«Партнерство в ім'я здоров'я дитини» (спільно з органами охорони здоров'я)	Протягом формувального етапу	Адаптація проектів та програм	Вчитель фізкультури
3	«Партнерство в ім'я виховання підростаючого покоління» (спільно з батьками учнів)	Протягом формувального етапу	Адаптація проектів та програм	Заступник директора з виховної роботи, педагог-організатор

Поступальний розвиток сучасної Нової школи спрямований на досягнення нової якості загальноосвітньої підготовки і розвитку учня на основі його фундаментальності та відповідності актуальним та перспективним потребам суспільства та особистості зокрема.

Як експериментальний освітній заклад всеукраїнського рівня, що 12 років реалізує ідеї педагогіки та психології життєтворчості ми набули великий досвід взаємодії зі школами – партнерами по всій Україні. Але постійні результативні партнерські стосунки склалися лише з невеликою кількістю освітніх закладів.

Практикуємо наступні форми взаємодії:

- організація та проведення загальних науково-практичних семінарів чи конференцій, які відвідують делегації шкіл-партнерів;
- виїзна презентація школи («Симфонія Скородистицької «Школи життєтворчості», тощо);
- виступи-презентації зразкового хореографічного ансамблю «Первоцвіт» та вокально - хореографічного колективу вчителів школи «Добрі люди»;
- майстер-класи уроків шкіл – партнерів та уроків – триад нашої школи;
- круглі столи з обміну досвідом;
- тренінги для учнів.

Сучасний розвиток науки та техніки дозволяє впроваджувати скайп – спілкування при проведенні шкільних та позакласних заходів, підтримувати постійний зв'язок через електронну пошту, соціальні мережі. Сподіваємось, що підвищення рівня комп'ютеризації та Інтернет-забезпечення нашого освітнього закладу дозволить проводити спільні вебінари чи проекти, флешмоби. Важливо відзначити, що споріднене бачення багатьох проблем та ситуації в освіті й сучасному житті України дозволяє будувати спільні партнерські стосунки, проекти, збагачує комунікативні та соціальні потреби вчителів та учнів, незважаючи на географічне положення чи матеріальне забезпечення. Наші вчителі й діти втратили «комплекс села», меншовартості, адже розуміють, що життєво успішна особистість може розвиватись та ствердитись будь-де – в невеликому селі чи мегаполісі.

Без серйозної наукової підтримки дослідно-експериментальної діяльності неможливе подальше вдосконалення роботи з педагогічними кадрами, підвищення рівня методичної роботи, удосконалення фахового ступеня вчителів школи, їх готовності до інноваційної діяльності, для створення необхідних умов всебічного розвитку учнів, збереження та зміцнення їх здоров'я та соціальної адаптації, формування в них цілісної системи соціальних, загальних та предметних компетентностей на основі особистісного підходу до потреб і можливостей учнів.

Отже, окремої уваги заслуговує партнерська співпраця педагогічного колективу Скородистицької «Школи життєтворчості» з «Інститутом

модернізації змісту освіти», Національною академією педагогічних наук України, комунальним навчальним закладом «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради» (далі КНЗ «ЧОПОПП ЧОР»)

Дана партнерська взаємодія необхідна для вироблення єдиного підходу, об'єднання і координації зусиль щодо реалізації програми експериментальної роботи школи за темою «Психолого-педагогічні умови формування та становлення позитивного іміджу «Школи життєтворчості».

Форми реалізації:

- забезпечення педагогічних працівників науково - методичною літературою;
- сприяння організації самоосвітньої діяльності кожного педагога (Інтернет-конференції, Інтернет-семінари, вебінари тощо);
- надання методичних рекомендацій;
- лекції, презентації;
- тренінги для вчителів школи;
- участь шкільних науково-практичних семінарах («Симфонія серця»);
- сприяння поширенню досвіду експериментального навчального закладу Скородистицька «Школа життєтворчості».

Партнерські, а не авторитарні стосунки з науковими установами, взаємодія, заснована на взаємоповазі, довірі, свідомій співпраці позитивно впливає на організацію науково-методичної роботи нашого освітнього закладу, сприяє активізації освітнього процесу, а значить підвищує результативність роботи педагогів з учнями.

Проект «Нова школа» відбувся для реалізації вимог нового Державного стандарту початкової загальної освіти, адже необхідно змінити просторово-предметне оточення, програми та засоби навчання учнів початкової школи, ввести варіанти організації навчального простору в класі, де використовуються мобільні робочі місця, які легко трансформувати для групової роботи. Планування і дизайн освітнього простору школи спрямовуються на розвиток дитини та мотивацію її до навчання.

Керівник проекту – Кучман Світлана Борисівна – директор школи

Учасники: Л.В.Черепанська – вчитель початкових класів (1 класу), батьки учнів, Іркліївська сільська рада ОТГ, ТОВ «Агроко», ТОВ «Летол», ДП «Іркліївський риборозплідник рослиноїдних риб», ТОВ «Чорнобаймясо».

1. Результат, якого буде досягнуто завдяки реалізації проекту та/або проблема, на вирішення якої спрямований проект:

- Активована, об'єднана батьківська громадська діяльність навколо спільної мети. Ініціювання батьками, громадою у майбутньому інших проектів, безпосередня участь у них.

- Проведення результативних занять учнів 1 класу за програмою Нової школи в відремонтованій, спеціально оснащених кімнаті, що легко адаптується до вимог організації мобільного освітнього простору.

- Покращений рівень формування загально навчальних компетентностей учнів, забезпечення всебічного розвитку дитини, її мотивації до навчання,

- Створення умов для осучаснення та оздоровлення освітнього середовища.

2. Наслідки не вирішування проблеми:

- При відсутності обладнаної класної кімнати, знизиться результативність занять учнів.

- Пошук батьками учнів альтернатив для навчання дітей у кращих освітніх умовах.

- Сформується недовіра дітей до адміністрації школи та батьків, що не змогли організувати гідні умови для перебування в освітньому закладі.

- Зростання байдужості та пасивності батьків учнів та громадськості.

3. Мета та завдання проекту:

Мета: організація батьків учнів, вчителів, адміністрації школи, сільської ради та підприємств - спонсорів з метою реалізації ідей Нової української школи щодо організації освітнього простору, правильного розподілу ресурсів для забезпечення якісних та комфортних умов перебування дитини в освітньому закладі.

Завдання:

- Мобілізація, залучення батьків, громадськості, меценатів, усіх небайдужих до Школи життєтворчості до косметичного ремонту та оснащення класної кімнати 1 класу.
- Вивчення ринку матеріалів та послуг.
- Складання кошторису ремонту та оснащення класної кімнати.
- Пошук додаткових джерел фінансування проекту.
- Придбання необхідних матеріалів, меблів, оснащення тощо;
- Проведення безпосереднього ремонту стін класної кімнати;

- Оснащення кімнати для денного сну учнів групи продовженого дня першого класу.
- Встановлення меблів, технічного обладнання.
- Урочисте свято для всіх, хто безпосередньо брав участь у реалізації проекту.

Особливості:

Кошти надходили за рахунок державної субвенції, бюджету Іркліївської сільської ради, меценатів - батьків, спонсорів-підприємств ТОВ «Агроко»,

№ з/п	Назва витрат за проектом	Кошти (тис.)	Джерело
1.	Телевізор плазмовий	15,7 тис.	ТОВ «Агроко»
2.	Дитяча стінка	15 тис.	ТОВ «Агроко»
3.	Класна кімната Столики для зони творчості	10 тис.	ТОВ «Агроко» Сільська рада
4.	Робочий стіл для вчителя	3,6 тис.	Сільська рада

Класна кімната та кімната для відпочинку ПІСЛЯ реалізації проекту «Нова школа»:

5.	Пуфи для відпочинку	5,0 тис.	ТОВ «Летол»,
6.	Дидактичний матеріал,	12 тис.	Державна субвенція
7.	Ноутбук, ламінатор, принтер	16,3 тис.	Державна субвенція
8.	Шпалери, клей	2,6 тис.	Меценати-батьки
9.	Коркова дошка	1,3 тис.	Сільська рада
10.	Металева дошка	1,6 тис.	Сільська рада
11.	Дидактичні матеріали для інклюзивної освіти	2,5 тис.	Державна субвенція

Загалом залучено для створення сучасної класної кімнати відповідно до вимог Нової школи - 90 тисяч гривень. Через фінансові затримки з реалізації проекту урочисте свято для учнів та всіх учасників проекту вирішено відкласти до березня місяця.

Впровадження інклюзивної освіти в Україні і поява такого особливого учня в 1 класі, спонукали наш колектив вступити в партнерську взаємодію з соціальними інституціями, що найкраще сприятимуть реалізації Індивідуальної програми розвитку дитини з особливими освітніми потребами (проект «Інклюзія»). Тому адміністрація та Рада школи звернулися до засновника – Іркліївської сільської ради з відношенням про необхідність відкриття додаткової штатної одиниці – асистента вчителя. Сільська рада, спеціалісти системи соціального захисту населення, служби у справах дітей, розуміючи особливе значення інклюзивного навчання, провели важливу роботу: введено посаду асистента вчителя, посприяли навчанню цієї особи, забезпечено можливість виконання вимог лікарів про заняття дитини з відповідними спеціалістами, що відсутні в нашій Іркліївській об'єднаній територіальній громаді. З'явився ще один важливий партнер у реалізації інклюзивного навчання школяра - Чорнобаївський центр інклюзивної освіти.

Результатом є постійна взаємодія партнерів та повага до індивідуальних особливостей дитини з ООП; дотримання інтересів дитини з особливими освітніми потребами, недопущення дискримінації та порушення її прав; командний підхід; активна співпраця з батьками дитини з ООП, залучення їх до освітнього процесу та розробки ІПР; конфіденційність та дотримання етичних принципів; ефективна міжвідомча співпраця.

Таким чином реалізація проекту: «Партнерство в ім'я інтелектуального та морального розвитку дитини» розвивається за наступними напрямками:

Правила успішного партнерства:

- існування органу або спеціальної структури, яка займатиметься ефективним підтримуванням і розвитком партнерства (Рада Школи життєтворчості);

- єдність бачення спільних цілей, визначення чітких, усвідомлених і обговорених усіма партнерами завдань;

- використання сильних сторін кожного з партнерів для успішної реалізації плану спільних дій;

- наявність письмової домовленості між партнерами (угоди, договору чи меморандуму);

- чітке визначення ролей і обов'язків партнерів;

- прозорість у розподілі ресурсів;

- доступність звітності для всіх учасників партнерської взаємодії;

- використання інноваційних технологій спілкування і наявність безперервного діалогу між партнерами;

- розроблення системи моніторингу й оцінки досягнень, здобутих у результаті партнерської взаємодії;

- якісне здійснення менеджменту спільних проєктів і програм, презентування цих процесів учасникам і широкій громадськості.

Для нас важливо мати не велику кількість партнерів, а можливість якісної взаємодії з ними. Тому в усіх напрямках діяльності ми не «розпилюємось» для імітування іміджевої та партнерської діяльності, а чітко співпрацюємо з одним або двома партнерами, хоча завжди відкриті до співпраці.

Література

1. О. В. Березюк, Т. В. Воронцова, О. О. Єжова, О. В. Гранде, О. В. Єресько, В. І. Кириченко, Ж. В. Петрочко, В. С. Пономаренк В 75 Партнерство задля нарощування потенціалу. Посібник для активістів неурядових організацій — Київ: — «Здоров'я через освіту», 2014. — 128 с.
2. Савченко Н.І., Ковганич Г.Г., Кириченко В.І., Єрмаков І.Г.: Прогностичні орієнтири інноваційного розвитку позашкільного закладу: Практико зорієнтований посібник. – Х.: Видавництво «Точка», 2009 р.- 256 с.
3. Скопенко О.І. Посередник між суспільством і дитиною // Позакласний час – 2012 р. - № 1-2 – с.7

**Ірина Куніца, педагог-організатор,
вчитель української мови та літератури**

ПАРТНЕРСТВО В ІМ'Я ВИХОВАННЯ ПІДРОСТАЮЧОГО ПОКОЛІННЯ

*«Час і батькам, і вчителям глибоко усвідомити,
що ні школа без сім'ї, ні сім'я без школи
не можуть справитись з найтоншим,
найскладнішим завданням – становлення людини»*

В.О.Сухомлинський

Діти, вчителі, батьки – три незмінних складових, на яких тримається і завжди буде триматись школа. Діти поспішають до школи, щоб отримати міцні знання, дізнатись про досягнення науки, техніки, мистецтва, опанувати закони моралі та життя у суспільстві, навчитись поважати людей, цінувати життя і здоров'я. Вчителі використовують різні методи і форми роботи, впроваджують інноваційні технології навчання, застосовують мультимедійні

засоби, для того, щоб учні отримали необхідні знання. А батьки завжди звертаються до школи за порадою, підтримкою щодо виховання дітей.

Без співпраці, взаєморозуміння та взаємопідтримки між школою та батьками неможлива ефективна робота навчального закладу. Саме тому у нашому закладі освіти тісна співпраця педагогічного колективу та батьківської громади базується на укладеній Угоді про співпрацю між школою, батьками та лідерами учнівського самоврядування. Відповідно до цієї Угоди розроблено план спільних дій. У навчальному закладі систематично проводяться загальношкільні та класні батьківські збори, засідання загальношкільного та класних батьківських активів. Завдяки посильній матеріальній допомозі батьків, у закладі створені комфортні умови для навчання, розвитку та виховання учнів.

Школа є провідною ланкою в системі виховання підростаючого покоління. Вона покликана координувати діяльність сім'ї і громадськості з виховання учнів, організовувати всіх учасників виховного процесу. Піклування школи про виховання дітей у сім'ї має два напрями.

Перший — освіта батьків, що здійснюється засобами (лекцій, тренінги, консультації, відкриті заняття, зустрічі за круглим столом; ознайомлення батьків з відповідною літературою, а також дні відкритих дверей; різноманітні вечори, конкурси тощо.

Другий — залучення батьків до виховної роботи з дітьми, що охоплює такі напрями, як рада батьків, батьківські збори, батьківський комітет, залучення батьків до керівництва гуртками, участі в шкільних святах.

Школа – це модель майбутнього суспільства. Самоврядування допомагають учням організувати власне життя своє та своїх товаришів. Учні потребують практичних навичок управлінської діяльності, і саме вчителі їх забезпечують. Головною умовою розвитку самоврядування стає наявність педагогів, які хочуть і вміють співпрацювати з учнями та батьків, які їх в цьому підтримують. Багато позитивних емоцій, радості від спілкування та спільного відпочинку приносять шкільні родинні свята, спортивні змагання, різноманітні заходи, на яких діти, батьки, вчителі можуть розкрити свої

таланти, кращі якості характеру, продемонструвати повагу та любов один до одного.

Батьки розуміють важливість та складність учительської професії, адже вчитель повинен завжди бути готовим підтримати, порадити, навчити... Саме такими є вчителі Скородистицької ЗОШ I – II ступенів «Школа життєтворчості». Вони щедро діляться своєю любов'ю до дітей, вчать батьків, бути мудрими, терплячими, щирими. Відома істина, що одному важко виживати в світі, а тим паче в такому, як наш. Впевнена, що від участі батьків у справах школи виграє дитина. Ми вдячні батькам наших учнів за те, що вони, плідно працюють зі школою, за те що у нас налагоджені партнерські відносини в імя виховання підростаючого покоління. І головне, як говорив В.О.Сухомлинський «Час і батькам, і вчителям глибоко усвідомити, що ні школа без сім'ї, ні сім'я без школи не можуть справитись з найтоншим, найскладнішим завданням – становлення людини».

ДОДАТОК 1.

«СИМФОНІЯ СЕРЦЯ»

Всеукраїнський семінар до 25-річчя педагогіки життєтворчості

Виступ «Я. Корчак, В. Сухомлинський - предтечі педагогіки життєтворчості» - Єрмаков Іван Гнатович, науковий керівник, КІН.

Сценка «Життя» - соціальний театр «Fameli»

Керівник театру: Куніца Ірина, педагог-організатор

Танець «Віночок» – зразковий художній аматорський хореографічний колектив «Первоцвіт» старша група.

01 Мелодія (Стукіт серця) – виходить маленька дівчинка – вона Життя

Ось воно - життя... Його непомітний подих... З кожним ударом серця ми відчуваємо його справжність, тепло. Воно дається їй тільки раз і кожному

— своє. Довге чи коротке, неповторне і звичне, радісне і сумне, солодке, як мед, і гірке, як полин, воно триває лише від народження до смерті, і його не можна прожити двічі.

02 (Уривок з к/ф «Усатий нянь») – дівчинка починає танцювати, рухатися

Воно приходить у наш світ маленьким, неспівим, тендітним. Для нього все не зрозуміле, цікаве, неперевершене. Всього

хочеться спробувати, пізнати. Дитина щаслива – адже народжена.

03 (Уривок з к/ф «Канікули строгого режиму») – до дівчинки, із-за куліс виходять батьки і дарують їй серце.

Поряд з малюком прямують її опора і підтримка – батьки. Усе прекрасне в людині від проміння сонця і від молока матері. Сила та відвага, розсудливість, захист дістаються від батька. Їх опора, відданість надає дитині стійкості, виховує її у гармонії любові, щастя.

04 Мелодія (Hosanna) – з іншого боку сцени до дитини виходить вчитель та надягає капелюх магістра

Освіта стає другим наставником дитини. Прагнення всього пізнати йде

від дитини, а навчити від вчителя. Він є наповнювачем дитячих голівок знаннями. Він є провідником у світі пізнання.

05 Мелодія пісні Тіни Кароль «Намалюю тобі зорі» - дівчинку оточують діти, які танцюють, рідіють

Життя – дитяче спілкування, самотність зжирає маленьке я, закриває серце від людей. Любов, дружба важлива. Хто як не діти відкривають свої таємниці один одному. Діляться останньою цукеркою, по дитячому ображаються, та в останню хвилину миряться. Дитинство - особлива пора людського життя, коли легенькі крила ще піднімають тебе у небо, де живе казка, де панує мрія.

06 Мелодія із к/ф «Хатіко» - на дівчинку надягають крила, з якими вона

кружляє на сцені

Питання про сенс життя хвилює кожного, адже воно впливає із природи самої людини. Кожен має усвідомити цінність життя, цінність кожної його миті, знайти

своє місце і призначення. Ми надаємо дитині крила, прагнемо щоб вона відчула їх розмах, не розтрачувала життя даремно. Досягла омріяних цілей, прагнути осягнути недсяжні висоти. Не зламаймо крила, не зруйнуймо життя, адже безкрилий птах не літає.

07 Пісня «Птахи мої» - дівчинка, разом з іншими дітьми тримають в руках паперових птахів, і з ними танцюють танок

Відео №1 Осінь

Ведучий Чи варто сперечатися, хто краще оспівав природу – поети чи письменники, композитори чи художники. Не перелічити, скільки разів зустрічаємо ми ніжну берізку і могутню ялину, безмежні поля і дрімучі ліси, озера і суворі скелі. Природа увійшла в науку так само, як входить вона в наше життя. Пори року тісно переплітаються з нашою професією – вчитель. Разом з нею ми гармоніюємо, живимо.

Наша робота починається – восени. З першим перегуком птахів – дзвенить шкільний дзвінок. Ранкове сонце різнокольоровими намистинками прикрашає пожевклі берізки, темно-зелені ялинки. Крокує пожевклим

шляхом - осінь зіткана із різнобарв'я у довгій багряній киреї, обвішана кошиками з урожаєм. В цей період ми вчителі та школярі, поспішаємо до нашої «Школи життєтворчості». В заклад освіти, де ми навчаємося не для школи, а для життя. В гармонії та співпраці, долаємо В цей період учні та вчителі беруть участь у різноманітних олімпіадах, міжнародних, всеукраїнських та обласних конкурсах. І недаремно, тільки за минулий рік ми отримали безліч нагород у різних номінаціях.

Виступ №1 «Ідеї педагогіки життєтворчості в освітньому окрузі» - Гриценко Ольга Володимирівна, заступник сільського голови Іркліївського ОТГ

Виступ №2 «Розвиток творчих здібностей у житті дитини» - Ігнат'єва Леся Віталіївна, заступник директора з ВР

Пісня «Добро» - Шаповал Любов, учениця 7 класу

Танець «Дощик» - зразковий художній аматорський хореографічний колектив «Первоцвіт», молодша група

Відео №2 Зима

Зима. Пора спокою і затишшя. Заквітчані інієм дерева, дім загорнувся у пухнасту ковдру снігу, з-під якої блимають гарячі вогники вікон. Десь там, угорі, з димарів прямує чорний та важкий дим. Все затихло, не

ворухнеться.
В повітрі
гуляє
холодна
пустка, та

лиш де-не-де почується крик стривоженого ворона. В цей період ми не завмираємо, як природа навколо, а живемо повним життям. Зима – пора затишку, тепла, обіймів, сімейного вогнища. Шкільна родина радо зігрівається у стінах рідної школи. Не лише різноманітними гуртками, змаганнями, а й вечорами та заходами. Шкільне життя взимку пропливає повільно, але наповнене міцними знаннями, веселими іграми. Це час подумати про духовне збагачення один одного.

Виступ №3 «Цінність життя» - Протоієрей отець Іван

Пісня «Село» - вокально-хореографічний вчительський гурт «Добрі люди»

Танець «Хуртовина» - зразковий хореографічний колектив «Первоцвіт», середня група

Відео №3 Весна

У кожного з нас своя улюблена пора року. І все ж одна з них навіює особливу радість. Мова, як ви здогадались, йде про весну.

Пора коли все навколо оживає і зодягається в зелень. Пора нових змін, пробудження від зимової сплячки. Особливу насолоду відчуваєш, коли ллється гомінка пташина пісня, у повітрі відчутний аромат перших квітів весни. Школа ніби оживає, хочеться відкрити всі вікна, або бігати на подвір'я та споглядати зміни природи. Весна це певний розквіт сімейних відносин, зародження нового життя. Важливими є родинні стосунки, адже вони впливають на виховання дитини.

Пісня «Батько і Мати» - Сергій Компанієць, вчитель музичного мистецтва

Сценка «Німий біль»- соціальний театр «Fameli»

Керівник театру: Куніца Ірина – педагог-організатор

Дійові особи: мати, дві дочки, добро 1,2,3, зло 1,2,3, ведуча.

Дія 1

Звучить мелодія пісні (*Rihanna - Danceinthedark*) на сцену виходять дівчата Соня і Маша. Вони разом повертаються додому зі школи і говорять:

Маша: А я сьогодні 12 отримала з алгебри, от мама зрадіє.

Соня: І у мене 12 з англійської, а з математики 8. І домашнього завдання стільки, коли я впораюся?

Маша: Нічого, я тобі допоможу.

Соня: Дякую. Як я тебе люблю, добре що ти в мене є. Ось і мама нас вже виглядає.

Діти підбігають до мами і обіймають її.

Маша: Мамо, ми гарні оцінки отримали, а ще я допоможу Соні з домашнім завданням. Можна тоді трішки погуляти на майданчику?

Мама: Мої любі, добре, а поки ви будете робити домашнє завдання, я спечу вас смачненького.

Маша і Соня (обіймають маму):
Дякуємо мамо, ми тебе дуже любимо.

Дія 2

Звучить мелодія (*Микаель Таривердиев - «Обещание любить»*)

Ведуча: У істини слова прості,

Дитяче щастя у сім'ї,

То хай у сокровенну мить

Істини голос прозвучить...

А що якби не так було

І панувало у сім'ї – зло

Недоброю була родина

Зла мати та і зла дитина

Де крім родини щастя пізнати,

Де у його в цілому світі
шукати,

Батьківську ласку, мамину
казку

Де його пізнати?...

Звучить мелодія пісні *Tatu* –
«Полчася»

На сцені, плазуючи,
з'являються Зло1, Зло2, Зло3.

Вони підкрадаються, відштовхують членів родини один від одного. Рвуть серце, що в матері в руках, на маленькі шматочки. Заходять за куліси.

Дія 3

Між дівчатами та матір'ю відбувається сварка

Мати: Вічно тут все розкидано, не прибрано! Іграшками граєшся?
Краще б щось путнє зробила!

Маша (до сестри): Не чіпай мої речі, Ма, скажи їй! *(до матері)* Ти завжди чимось невдоволена!

Мати: Дівчата! Заспокойтесь! Ох, як від вас болить голова, вічно ниєте, скиглите!

Соня (до сестри): Я тебе ненавиджу. Ти мені більше не сестра!

Маша (до сестри): Терпіти тебе не можу, краще я б була одна в сім'ї!

Мама: Замовкніть! Дістали вже! *(Замахується рукою, щоб вдарити.*
Звучить мелодія Rihanna – «Towardsthesun». В цей момент зупиняється час.
Дійові особи завмирають кожен в своїй позі. Знову виходить Зло1,2,3 з чорними парасолями на яких написано – страждання, страх, ненависть – і ставлять навпроти головних героїв).

Звучить мелодія із серіала «Дневник вампира»

Зло1 (ставить Машу на коліна і говорить до неї): Ти їх не любиш і ніколи не любила. Сестра псує тобі життя! Твоя мати тебе не любить, не поважає! Ти не потрібна їм!

Зло2(*ставить матір на коліна і звертається до неї*): Ти давно їх не любиш. Вони лише тягар для тебе! Вічно скиглять, ниють, просять гроші, тягнуть із тебе всі жили! Ти більше не витримуєш...

Зло3(*ставить Соню на коліна і говорить до неї*): Ти часто думаєш про те, що ти нікому не потрібна. Сестра знущається над тобою, а ти завжди плачеш і боїшся. Ти любиш їх обох, але їм обом ти не потрібна. В чому сенс твого життя, в стражданнях, в страху? Ти маєш знайти вихід з цього існування!

Дія 4

Звучить мелодія (*Evanescence - myimmortal*)

Ведуча: У кожному театрі свої актори,

Нам доля часом, різні пише ролі.

Але акценти розставить життя.

Сьогодні ти король, а завтра – я!

Одного дня ти маєш все,

Й раптово – життя твоє пусте...

І лише совість – той німий суддя

Який веде за руку твоє «Я»!

Це – вихід? Ось такий фінал?

Страх і ненависть грають бал?

Невже такий сюжет життя писало?

Щоб сенсу жити люди не мали?

А якщо так – то гріш ціна акторам

Що мають ці звичайні ролі...

Звучить мелодія із к/ф «Хатіко»

Виходять добро 1, 2, 3

Добро 1 (*Піднімає Машу з колін*): Ти найстарша в родині. Ти порадник і мамина підтримка. Ти любиш сестру – не образиш ніколи!

Добро 2 (*Піднімає маму з колін*): Страх давно став твоїм звичним станом. Ти боїшся сказати щось зайве адже боляче поплатишся за це. Ти стала рабинєю у власному домі. Тобі зручніше закривати очі на постійні сварки

дітей. Це ти зазиваєш життям? Допоки ти не можеш знайти в собі сил, щоб змінити ситуацію, скоро її вже не потрібно буде змінювати, адже не буде заради кого змінювати. Поки що, вихід ще є! Все в твоїх руках!

Добро З (*Піднімає Соню з колін*): Думаєш знайшла правильний вихід? Від нього буде краще? Але кому? Тобі? У втечі ти бачиш вихід, але ця втеча буде останньою. Поки що, твоє життя лише в твоїх руках. Вибір за тобою!

Звучить мелодія зк/ф «Титанік»

Мама обіймає своїх дочок і говорить:

Мама: Я знаю ... вибачень замало, але... якщо зможете, простіть мене!

Маша (*до Соні*): Сестричко, вибач мене, я так мало часу приділяла тобі, але тепер все буде по іншому, я обіцяю!

Соня: Та що ви, мамо, Маша, ви найкращі на світі, я вас так люблю!

Виходить ведуча і інші актори

Ведуча: Буває часом негаразд в родині

Та ключовим є слово – то життя

Усе що ми будуємо – всіліє

І допоможу – любов і доброта!

І так говорять, що життя театр,

Актори в ньому грають свою роль.

Живімо так, що не писати нову,

Змінену, негарну в житті роль.

«Черевички» - танцювально-хореографічний колектив «Первоцвіт», молодша група

Відео №4 Літо Ось і літо. Так швидко пролетів час у школі. Прийшов час відпочити. Підводимо підсумки за навчальний рік. Діти в нетерпінням чекають відпочинку в літніх, оздоровчих таборах. А потім... літні канікули.

Важко сказати, яка пора року найкраща –

Скородистицька ЗОШЖ I-II ступенів

пробудження природи чи її розквіт, чи останні спалахи багряних осінніх лісів, чи зимовий спокій землі...Кожну пору року ми проживає в школі. Не встигнеш озирнутися, як промайне одна пора року за іншою, а за ними – роки. Ми не просто навчаємо дітей, а вчимо жити і застосовувати набуті знання. Ми навчаємось не для школи, а для життя – девіз інноваційного навчального закладу «Школа життєтворчості».

Виступ №4 «Співпраця в освітньому процесі» - Кузляєва Олена Михайлівна, шкільний психолог, соціальний педагог

007 Танець «Сучасний» - зразковий хореографічний колектив «Первоцвіт», старша група

Пісня «Синє небо» - вокально – хореографічний гурт «Добрі люди»

Пісня «Нехай квітує Україна» - шкільний флешмоб.

Учнівський та педагогічний колективи Скородистицької ЗОШ I-II ступенів «Школа життєтворчості» перебувають в партнерських відносинах із громадськими організаціями Іркліївської об'єднаної територіальної громади. Школа, в якій особлива увага спрямована на співпрацю громади, намагається сприяти вільному обміну ідеями, працювати разом. Так склалося, що школа є центром громадського життя с. Скородистик, школа добра для учнів, їх батьків, педагогічного колективу. Прагнемо в учнях виховувати учнів гідними громадянами України, з активною життєвою позицією, почуттям власної гідності, відповідальності перед законами держави, виховувати шанобливе ставлення до родини, повагу до народних звичаїв і традицій, державної мови, національних цінностей українського народу, продовжити будувати тісні взаємозв'язки між школою, батьками, сільською громадою. Активно співпрацюємо з ветеранською організацією, очільником якої є Загреба Валентина Федорівна, вчитель-пенсіонер.

Нещодавно, Загреба В. Ф. отримала загублені листи 1943 року з архіву м. Полтави. Вимушене переселення молоді на примусові роботи в Німеччину, спричинило роз'єднання сімей. З нашого села Скородистик було забрано, відірвано від рідної землі багатьох. Біль сердець кожного відбивалося у листах, які вони писали до батьківського краю. До нас

потрапило 93 листи жителів с. Скородистик, які зберігались в архівах м. Полтава. Ці листи за серпень та вересень 1943 року, знайдено було в розбомбленому німецькому вагоні, якраз у той час йшло визволення наших сіл. Активна молодь закладу освіти одразу зацікавилася змістом листів, і запропонувала організувати зустріч родичів для їх вручення.

Листи з минулого

«Війна»

соціальний театр «Fameli»

01 Звук грози

02 мелодія пісні «Журавлі»

Все починалося з грому небесного,
Такого жорстокого, такого нечесного.
Із ненависного, злісного грому,
Який на світанку вигнав із дому....
А небо світле закрили чорні хрести!
Господи! Боже! Якщо ти є, захисти!..
Крізь руки у двір гусенята малі...
І кров на травиці... І кров на
землі...
І шипить у ставку гаряче
залізо,
І полум'я дике шугає над
лісом...
І мама мовчазно - бліді, мов
стіна...
І тато поволеньки кажуть:
«Війна...»

03 мелодія Марічка Погорілко – Старовинна мелодія

Ой, літали в небі в парі журавлі,
Та звили гніздечко рано по весні.

Двоє журавляток вивели вони,
Захищав їх батько дужими крильми.
Разом все літали, в небі, в висоті,
Доглядали діток ніч і день при дні
Та одного разу журавель пропав,
Зосталась журавка й двоє журавлят.
Плаче журавлиха, все літа, літа
Журавля шукає в полі, де жита
Виглядає милого, щастя – долі жде,
Вірить, що вернеться, вірить – що прийде.

04 мелодія пісні Yasuharu Takanashi – Light of a Firefly

Мій перший вірш написаний в окопі,
на тій сипкій од вибухів стіні,
коли згубило зорі в гороскопі
моє дитинство, вбите на війні.
Лилась пожежі вулканічна лава.
Горіла хата. Ніч здавалась днем.
І захлиналась наша переправа
через Дніпро - водою і вогнем.
Гула земля. Сусідський плакав хлопчик.
Хрестилась баба, і кінчався хліб.
Двигтів отой вузесенький окопчик,

де дві сім'ї тулились
кілька діб.

О перший біль тих не
дитячих вражень,
який він слід на серці
залиша!

Як невимовне віршами не скажеш,
чи не німою зробиться душа?!
Це вже було ні зайчиком, ні вовком -
кривавий світ, обвуглена зоря! -
а я писала мало не осколком
великі букви, щойно з букваря, -
той перший віршик, притулившись скраю,
щоб присвітила поночі війна.
Який він був, я вже не пам'ятаю.
Снаряд упав - осипалась стіна.

05 мелодія пісні «Вьється в тесной печурке огонь»

Кохана мила, пишу листа, а може дійде.
Сиджу в окопі, скрізь війна
Товариш мій загинув...
Було спочатку страшно так, а потім страх десь зник.
Кохана мила, пишу листа, а можу дійде.
Сиджу в окопі, скрізь війна
На жаль, мене кохана більш нема.

06 Мелодія пісні «Дорога в безсмертя»

Війна... Скільки вона наробила горя, скільки життів забрала в небуття, скільки страждань змусила винести? Але наші люди, наші ветерани, колишні воїни - все подолали, все стерпіли. Що їм довелося перенести? І холод, і голод, і злидні, і страх. Вони мужньо пройшли цей етап в історії, ніколи не опускаючи очей, ніколи не падали духом. Але ця війна залишає великий слід в історії нашої країни, в пам'яті кожної людини.

До слова запрошується *вчитель історії – Шепель Олександр Володимирович*

**07 Пісня «А закаты алые,
алые»**

Вимушене переселення молоді на примусові роботи в Німеччину, спричинило роз'єднання сімей. З нашого

села Скородистик було забрано, відірвано багатьох. Біль сердець кожного відбивалося у листах, які вони писали до рідного краю. Нам потрапило 93 листи жителів

с. Скородистик, які залишилися в архівах м. Полтава. Ці листи за серпень та вересень 1943 року, якраз у той час йшло визволення наших сіл. До слова запрошується голова ветеранської організації Загреба Валентина Федорівна.

Вручення та читання листів

Вітер вічний вогонь гойдає.

І печаль, і плач, і сміх

Всіх полеглих ніхто не знає,

Пам'ятають усіх.

Ми не дозволим той жах повторити,

Хочемо в мирі і щасті ми жити

Низько в скорботі голови схиляєм,

Клятві священній навек

присягаєм.

Нехай в нашій дім не приходить біда,

не гасне ніколи хай сонце,

воля й правда у серці буя.

Й про війну ніколи не йшлося.

Ми проти війни.

08 Пісня «Ми за мир»

Світлана Хандога, вчитель фізкультури

ПАРТНЕРСТВО ЗАРАДИ ЗДОРОВ'Я

Світовий досвід свідчить, що рухова активність людини протягом усього життя сприяє профілактиці захворювань і зміцненню здоров'я. За інтегральним показником Україна посідає одне з останніх місць в Європі. Турбота про здоров'я населення є одним з показників ставлення держави до людей, але стан справ у цій сфері викликає занепокоєння.

В Україні діє Концепція загальнодержавної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту.

Незаперечним фактом є те, що спосіб життя кожної людини формується в молодому віці, тобто в стінах навчально – виховних закладів та в сім'ї, ось чому вчителі, батьки та однокласники можуть допомогти у становленні здорової особистості. Виникає питання: а чи завжди знають батьки, які росли у середовищі, ще вільному від наркотиків і СНІДу, як допомогти дитині

рости здоровою? Чи можуть всі підлітки, які вже ростуть у країні, що займає перше місце в Європі за темпами поширення ВІЛ – інфекції, самотужки приймати зважені рішення щодо власного здоров'я? Чи спроможні вчителі, які навчають дітей, самостійно, без допомоги батьків, лікарів, та інших фахівців, шукати шляхи, що ведуть до здорового способу життя учнів?

На щастя, для педагогічного колективу Скородистицької Школи життєтворчості ці питання не є риторичними.

У стратегії розвитку нашої школи однією з цілей є покращення здоров'я учнів та продовження тривалості активного періоду їхнього життя.

Вступаючи в новий експеримент за темою «Психолого – педагогічні умови формування та становлення позитивного іміджу Школи життєтворчості», адміністрація нашої школи разом з педагогічним колективом створила діючу модель «Школи

життєтворчості», одним із вирішальних напрямків роботи якої є розв'язання проблеми «Школи сприяння здоров'ю».

Участь у проекті дала можливість максимально охопити учнівську аудиторію, батьківську громаду, педагогічних, медичних, соціальних фахівців, працівників закладів культури. До участі в проекті були залучені навчальні заклади, що з часом увійшли до мережі сприяння здоров'ю. Як результат, сьогодні ці школи є носіями найуспішніших практик, доцільного, корисного досвіду у поширенні знань та ідей здорового способу життя. Реалізація досвіду цих шкіл міцно будує трикутник «школа – сім'я – учні», де школа вчить батьків відчувати, що для батька і матері вони та їх спосіб життя не менш важливі, ніж їх робота.

З ініціативи вчителів та батьків в нашій школі діє університет

батьківських знань, організовуються родинні спортивні свята «Тато, мама і я – спортивна сім'я», «Тато і я – сила», консультативні дні шкільного психолога, соціального педагога, а вся робота з батьками у просторі здорового способу життя реалізовується за окремим

напрямком проекту «Здоровий спосіб життя». Проте ми не можемо бути спокійними, знаючи невтішні результати медичних оглядів наших дітей, які свідчать про ріст захворювань всупереч зростаючій кількості заходів, покликаних берегти і зміцнювати здоров'я школярів. Це спонукає до співпраці батьків з медичними працівниками, які, виступаючи на батьківських зборах, конференціях, наголошують на необхідності мати знання про здоров'я, формувати здоровий мікроклімат у сім'ї, забезпечувати раціональне харчування дітей, змістовне дозвілля як чинники здорового способу життя.

За висловлюванням академіка М.М.Амосова, «щоб бути здоровим, потрібні особисті зусилля, постійні та значні. Замінити їх не можна нічим». Над тим, як дати дітям міцні знання й справжнє виховання, педагоги нашої школи думають разом з батьками, установами, організаціями, небайдужими до дитячих проблем. З цією метою вчителі впроваджують в школі тренінгову практику, співпрацюють з батьками у напрямку розвитку волонтерського руху, організовують роботу соціально – психологічних театрів, які є елементами навчання учнів основам здоров'я. Цьому сприяє атмосфера цілісної довіри між адміністрацією школи, педагогічними працівниками, батьками, соціальними працівниками.

В школі сформована Рада школи, яка контролює стан шкільного середовища, чистоту в класах, сприятливий психологічний клімат у колективі, систему оздоровчо - профілактичних заходів, заняття спортом,

сприяє підвищенню позитивного іміджу Школи життєтворчості. Формування, збереження та зміцнення складових здоров'я людини передбачає впровадження у діяльність школи здоров'язберігаючих технологій. Одним із основних напрямків

реалізації технологій здоров'язбереження в нашій школі є раціональна організація фізичного виховання та оздоровчої роботи.

Протягом останніх років особливої популярності набуває метод проектів, який характеризується як специфічний різновид педагогічних технологій.

В нашій Скородистицькій «Школі життєтворчості», з метою створення позитивного іміджу, вчителями широко використовується метод проектів у навчально – виховній діяльності, зокрема проектна діяльність включається до навчально – виховних планів.

На засіданні методичних об'єднань вчителів початкових класів, гуманітарного, природничо – математичного циклів вчителі діляться своїм досвідом і враженнями з колегами. У ході обговорення можливостей впровадження проектних

технологій виникла ідея загальношкільного довготермінового проекту «Здоровий спосіб життя», який охоплював учнів різного віку.

Під керівництвом вчителя фізкультури Хандогої С.М. були проведені міні – проекти в урочний та позаурочний час, такі як, «Спортивний марафон», «Бал білої тури», «Козацькі розваги», «Сила і грація», «Футбол без кордонів», «Настільна ігротека», «Робінзонада», «Спортивна гордість нашого села», «Веселі старти»; вчителя біології та основ здоров'я Загубиноги О.О – «Основні фактори ризику втрати здоров'я, «Нетрадиційні методи загартовування», «Основи раціонального харчування, «Поклик джунглів»; вчителів початкових класів Джоболди Л.І., Черепанської Л.В. – «Здоров'я дітей – здоров'я нації», «Народні ігри та забави», «Кришталеві кулі»; тренера здорового способу життя Орди В.М. – «Стрес і здоров'я людини», «Радість життя», «Символ життя», «Рольові ігри: як подолати конфлікт», психолога Месеври І.М. - «Стрес та методи його подолання», «Емоції, почуття, настрої: їх вплив на здоров'я», «Ні – шкідливим звичкам».

Вчителі спільно з учнями та батьками розробили багато цікавих міні - проектів, організували дослідницьку роботу в різноманітних напрямках і аспектах; зуміли зацікавити учнів проблемою, розробили етапи проекту, розподілили завдання між учнями, долучили до співпраці батьків учнів, були джерелом інформації, координували етапи проектно – тематичної діяльності, підтримували і заохочували учасників проекту. Разом з використанням проектної технології вчителі активно працювали над впровадженням комп'ютерних та мультимедійним засобів у навчально – виховний процес. Виконуючи міні-проекти, учні звертались до Інтернету.

В кожному класі були проведені презентації та захисти індивідуальних та групових проектів. Можливість презентувати свій проект в школі стала величезним мотивуючим засобом, дала змогу учням відчувати гордість за результати своєї праці.

Одним з найважливіших завдань школи є забезпечення умов для повноцінного фізичного розвитку, популяризації фізичної культури і спорту і здорового способу життя. Для цього педагогічний колектив нашої школи поставив мету - сформувати такий світогляд в учнів, щоб заняття фізичною культурою і спортом, бажання підтримувати здоровий спосіб життя стали життєвою необхідністю для них в житті.

Розвиток спортивної бази – передумова збереження, зміцнення та відновлення здоров'я учнів. Значення розвитку фізкультури і спорту важко перебільшити. Адже в юному віці закладаються підвалини майбутнього здоров'я.

Тому створення належних умов для повноцінних занять фізкультурою і спортом розглядається адміністрацією нашої школи як першочергове завдання.

На подвір'ї школи розміщено спортивний майданчик, який включає майданчики для гри в баскетбол, волейбол, футбольне поле, гімнастичне містечко, майданчик для розваг. Гімнастичне містечко складається з перекладин для підтягування, рукоходу, паралельних брусів, перелазу та нестандартного обладнання.

В спортивному залі школи встановлено 8 гімнастичних стінок 4 гімнастичні лави, закріплено гімнастичний канат, гімнастичний козел, гімнастичний кінь, гімнастичні бруси, гімнастичний місток, 4 гімнастичні мати. Згідно з

переліком типових навчально - наочних посібників та обладнання з фізкультури для загальноосвітніх закладів, в школі є в наявності футбольні, баскетбольні, волейбольні та резинові м'ячі, гімнастичні обручі, скакалки, палиці, м'ячики для метання, ядро, гранати, планки для стрибків, сітка волейбольна, рулетка, секундомір, лижі з палицями, сітка для настільного тенісу, шахи, шашки, гиря, штанга, магнітофон. Використовуються під час проведення розваг ходулі, тренажери, шагохід, нестандартне обладнання.

Спортивна база школи готується до навчального року з допомогою видатків з державного бюджету та спонсорів ТОВ «Летол», ДП «Іркліївського розплідника рослиноїдних риб».

На районних спортивних змаганнях учні школи перемогли і отримали в подарунок спортивному осередку стіл для гри в настільний теніс. Учнівський та педагогічний самодіяльний колектив щороку проводить привітання спонсорів з Новорічними святами. Зібрані кошти використовуються для забезпечення потреб «Школи життєтворчості». В 2018 році ці гроші було використано для реалізації проекту «Здоровий спосіб життя»: придбано гімнастичні скакалки (10 шт.), еспандери (2 шт.), набір для настільного тенісу (1 шт. - сітка, ракетки, м'ячики), шахи (2 шт.), волейбольні м'ячі (4 шт.), футбольні м'ячі (4 шт.), баскетбольні м'ячі 4 шт.), м'ячики для метання (2 шт.), резинові м'ячі (10 шт.). За батьківські кошти було придбано гімнастичні мати (4 шт.). 2 комплекти спортивної форми з емблемою школи (12 шт. і 10 шт.). Весь спортивний інвентар використовується для проведення спортивно - оздоровчої роботи за участю учнів школи, педагогічного і обслуговуючого персоналу, молоді села нашої громади; для виконання навчальних програм з фізичної культури, позашкільних заходів, роботи спортивних секцій, гуртків, занять групи продовженого дня, для проведення спортивно – масових заходів, олімпійських тижнів, районних спартакіад серед учнів та педагогічних працівників.

Збірні команди учнів 5 - 9 класів нашої школи є постійними переможцями районних змагань з шахів та шашок, легкоатлетичного

чотирьохборства, баскетболу, «Стартів надій», туристичної смуги перешкод серед учнів шкіл I – II ступенів. Так, у 2017 році школа посіла перше місце в районній спартакіаді серед шкіл I – II ступенів; перше місце з шахів та шашок, перше місце у змаганнях «Старти надій».

Щорічно у нашій школі проводиться фізкультурно-оздоровчий патріотичний фестиваль школярів «Нащадки козацької слави», який сприяє формуванню здорового способу життя, відродженню національних традицій здорового способу життя.

Впровадження «Козацького гарту» стало справою всього педагогічного колективу школи. Виховання учнів на славних традиціях українського народу, їх збереження та розвиток мають місце в усіх видах виховної роботи школи. Зусилля педагогічного колективу дали змогу залучити до занять фізкультурою 90% учнів, які відвідують спортивні секції – баскетболу, футболу, легкої атлетики, загальної фізичної підготовки. Постійне задоволення різноманітного кола інтересів учнів – мета, над якою працює педколектив. І недаремно, кожен учень знаходить улюблене для себе заняття: футбол чи лижний спорт, туризм чи гімнастика тощо.

Щороку в школі проводяться спортивні змагання: з легкоатлетичного кросу, легкоатлетичного чотирьохборства, футболу, елементів техніки футболу, баскетболу, шахів, шашок, рухливих ігор, лижних гонок, гімнастики, волейболу, настільного теніс, «Старти надій», «Веселі старти», «Олімпійське лелеченя», «Козацькі забави», спортивно - розважальні змагання «Як стати генералом». Подобається учням і День здоров'я і спорту

«Робінзонада», присвячений закінченню навчального року, під час якого учні 1 -- 9 класів змагаються на станції «Спортивна», визначають азимут на станції «Географічна» та

знаходять за компасом пакет з солодощами, співають і танцюють на станції «Музична», виготовляють букети і композиції з квітів на станції «Умільці», варять разом з батьками смачну кашу.

Влітку вчителі разом з батьками учнів 5-9 класів організують пішохідні та велосипедні одно - та багатоденні туристичні походи до берегів Кременчуцького водосховища. Там учні відпочивають, оздоровлюються, навчаються плавати, загартовуються, приймаючи повітряні та сонячні ванни, засмагають, грають в рухливі та спортивні ігри, танцюють, співають, проводять різноманітні конкурси, варять смачну кашу. За минулий рік було проведено 5 туристичних походів, яких взяли участь 68 учнів 5 – 9 класів.

Стіни коридору школи «говорять»: спортивні стенди «Спортивний куточок», «Кращі спортсмени школи» та «За здоровий спосіб життя» з галереєю грамот і дипломів райдержадміністрації та райво, з інформацією для батьків і учнів про фізкультурно-оздоровчу роботу в закладі освіти. Стенд «Спортивний куточок» містить заходи з фізвиховання щодо забезпечення умов для проведення масової роботи з фізвиховання, склад Ради спортивного осередку школи та їх обов'язки, календар спортивно – масових міроприємств в школі та районних спортивних змагань, графік роботи спортивних гуртків, список учнів, які мають високий бал з фізкультури, критерії оцінювання учнів з фізкультури, загальні

рекомендації /обов'язкові та додаткові види занять/, «Визначення пульсу і кров'яного тиску», «Показники частоти дихання та пульсу», «Примірні терміни відновлення заняття після деяких гострих хвороб», методичні рекомендації та

вправи для розвитку витривалості, гнучкості, сили, спритності, швидкості. На стенді «Кращі спортсмени школи» вміщено фотографії кращих спортсменів

школи за видами спорту та методичні рекомендації «Значення та правила виконання ранкової гімнастики», «Значення та зміст фізкультпауз», «Руховий режим учнів початкових класів, підлітків та старшокласників», «Правила особистої гігієни», «Прийоми самоконтролю під час занять фізичними вправами», «Правила загартування повітрям, водою та сонячним повітрям».

Проводиться пропагандистська робота з батьками – лекції, бесіди, тренінги, анкетування, інформаційні хвилини, особлива увага приділяється спілкуванню з батьками учнів, що віднесені до спец групи та стоять на „Д” обліку. Складено план роботи з батьками /план роботи додається/.

Наявний кабінет спортивної спрямованості, де проходять засідання Ради спортивного осередку, знаходиться методична література та спортивний

інвентар в 3-х сучасних шафах, стіл для вчителя фізкультури, стільці, роздягальні для спортивної форми.

Проводяться години спілкування, на яких розглядаються питання формування здатності до опору шкідливим звичкам, негативним

соціальним явищам,, а також бесіди, диспути, круглі столи, вікторини, анкетування учнів, тощо

Тренер з програми «Рівний рівному» вчитель Орда В. М. проводить з учнями тренінги, а на уроках основ безпеки життєдіяльності та основ здоров'я вчитель Загубинога О. О. формує теоретичні та практичні вміння учнів з основ здоров'я, розвиває компетенції здорового способу життя.

Учні 1–9 класів із задоволенням відвідують заняття хореографічного гуртка, яким керує вмілий педагог Руденко О. В. Танцювальний колектив добився неабияких успіхів і має звання «Зразковий художній колектив».

Заняття гуртків декоративно – ужиткового мистецтва «Вишиванка, «Умілі ручки», «Витинанка та мотанка», «В'язання гачком» під керівництвом вчителів Орди В.М., Черепанської Л.В., Карабан Г.М., Хандогої С.М. розвивають координацію рухів, моторику пальців, тренують мислення, зір і вимагають узгодження цих та інших компонентів психічної діяльності.

Велика увага приділяється навчанню дітей плаванню; заняття щотижня проходять у районному плавальному басейні, послуги якого надаються учням школи безкоштовно.

Впроваджуються різноманітні форми роботи з удосконалення лідерських якостей з учнями, педагогами, батьками. Розроблено стратегічний план, взявши до уваги інтереси та потреби учнів, педагогів, батьків.

Робота у школі спрямована на розвиток чуйності учня до нерівноправності в класі, уміння відстоювати рівність прав, уміння співпрацювати, домовлятися і критично мислити.

Батьки є рівноправними партнерами при вирішенні питань, які стосуються їхніх дітей. Батьки беруть участь в загальношкільних та класних заходах, надають консультативну та спонсорську допомогу.

Вони також активні у прийнятті рішень, що стосуються діяльності школи, зокрема, у плануванні шкільного життя та розробці шкільних проектів, проведенні

та суддівстві спортивних змагань.

Учителі та класні керівники розвивають життєві навички учнів, формують навички здорового способу життя, враховуючи програму «Рівний – рівному».

Участь в позакласних заходах сприяє формуванню в учнів таких важливих якостей як патріотизм, повага, милосердя, співчуття, небайдужість до інших людей, відповідальність за майбутнє й розуміння того, що вони самі створюють це майбутнє.

Проаналізувавши потреби учнів, озвучені під час анкетування та самооцінювання, було визначено пріоритети розвитку школи:

*розвиток здоров'язберігаючого потенціалу школи;

*покращення умов для занять спортом і фізичною культурою у школі (заміна захисних сіток на вікнах, ремонт та придбання необхідного спортінвентаря);

*створення спортивного осередку школи, розроблення чіткої програми роботи та систему заохочення кращих спортсменів;

*посилення пропаганди здорового способу життя в школі;

*створення сучасних умов для занять фізкультурою і спортом в школі;

*розширення можливостей спортивно - оздоровчого характеру для учнів через упровадження спортивних гуртків, секцій;

*об'єднання зусиль школи для розвитку фізичної культури спільно з органами місцевого самоврядування, громадою села.

Співпраця школи та громадських організацій сприяє залученню нових партнерів, тим

самим створюючи великий спектр послуг для дітей, молоді, громади.

Розширення послуг на базі школи стимулює те, що її приміщення використовується як громадський освітній, культурний центр села. Колектив школи, громада села зрозуміли, що співпраця, взаємодопомога, партнерство приносять тільки користь. Зрозуміло, що навчальний заклад є рушійною силою змін і розвитку. Партнерство і послуги дають нові позитивні можливості, співпрацю, яка приносить не тільки матеріальну допомогу, а й позитив від спілкування. Усі відчують себе захищеними, сильними, впевненими у своїх діях, адже поруч не просто партнери, а справжні друзі, які завжди допоможуть і підтримають.

Досвід роботи підтверджує те, що для ефективної співпраці необхідно залучати всіх працівників школи для виконання спільних дій, брати участь у вирішенні проблем, що стосуються життя школи, громади, використовувати

кожну можливість відвідувати різні заходи, події, а також поширювати свої вміння та навички, визначати лідерську позицію в кожній справі.

Співпраця можлива протягом усього життя. Партнери, які беруть участь у цьому, є прекрасним прикладом. Школа стає лідером у співтоваристві, у подальшому не тільки не втратить свої позиції, а й покаже іншим закладам переваги школи життєтворчості.

Створивши інноваційну модель «Школи життєтворчості», ми зробили серйозний крок до формування її іміджу, моделювання закладу, який вирізняється з – поміж інших яскравою індивідуальністю, викликає бажання працювати і навчатись тільки в ньому. Адміністрація школи разом з педагогічними працівниками, батьками, громадськістю постійно турбується про високу цінність школи, дотримується власних традицій.

Під час реалізації проекту «Здоровий спосіб життя» було досягнуто довготривалих результатів:

*оновлення матеріально – технічної бази спортивного залу школи;

*підвищення рівня охоплення фізичною культурою і спортом учнівської молоді;

*розв’язання проблем дитячої бездоглядності, профілактики підліткової злочинності, шкідливих звичок, зайнятості молоді в позаурочний час;

*збільшення обсягів пропагандистських матеріалів у засобах масової інформації про використання можливостей масового спорту для формування здорового способу життя.

За час реалізації проекту «Здоровий спосіб життя» учасники навчилися бути лідерами у співтоваристві, вирішувати питання впевнено, уміло, чітко, а головне – дією. Учасники проекту навчилися співпрацювати, жити не для себе, а для інших. Підвищено імідж школи, залучено людські та матеріальні ресурси.

Реалізуючи проект, школа отримала можливість проводити повноцінні уроки – тріади з фізичної культури, оздоровчі заходи, а спортивні команди школи отримали можливість систематично і повноцінно тренуватися, що сприяє пропаганді здорового способу життя серед учнівської молоді.

Хід і результати реалізації постійно – діючого проекту «Здоровий спосіб життя» було обговорено на засіданні педагогічної ради школи, на Всеукраїнському науково – практичному семінарі «Проектування та програмне забезпечення компетентісно спрямованого інноваційного розвитку школи життєтворчості», на загальношкільних батьківських зборах.

Від реалізації нашого проекту школа отримала не тільки матеріальні блага. Це ще більше згуртувало учнів, вчителів, батьків, підвищило впевненість у власних силах. Ми переконані, що здорова нація – наше майбутнє, майбутнє держави, це основа інтелектуального, духовного,

соціального, економічного розвитку суспільства. Тому умови, які будуть створені з метою повноцінного фізичного розвитку, стануть зразковим прикладом небайдужості для дітей, учнів школи.

З метою поліпшення позакласної навчально – виховної, фізкультурно – оздоровчої та спортивної роботи, боротьби з негативними явищами, необхідністю розв’язання соціальних проблем, виконання Законів України «Про освіту», «Про фізичну культуру і спорт», положень Цільової комплексної програми «Фізичне виховання – здоров’я нації», в нашій школі створено спортивний осередок, членами якого є учні 1 – 9 класів, які беруть участь у роботі осередку, займаються фізичною культурою і спортом у гуртках, удосконалюють свою фізичну підготовку, ведуть здоровий спосіб життя. До складу Ради спортивного осередку входять: вчитель фізкультури, педагог-організатор та учні-активісти 5 - 9 класів. В школі розроблено план оздоровчих і фізкультурно - спортивних заходів по впровадженню комплексу. Члени Ради спортивного осередку – найперші помічники вчителя фізкультури, ініціатори багатьох спортивних дійств, що відбуваються в школі. В школі протягом року використовуються різні форми фізичного виховання учнів: уроки фізичної культури, фізкультурні хвилинки та паузи, «години» рухової активності, рухливі ерерви, заняття в спортивних секціях, самостійні заняття, участь у спортивних змаганнях.

За час реалізації проекту «Здоровий спосіб життя» зросла роль учнівського самоврядування школи – спортивного осередку школи. Важливо відмітити, що тепер кожен клас працює над одним соціальним проектом, залучаючи до його реалізації учнів школи, батьків, педагогів, громадські організації. Таким чином, учні вчать визначати проблему, шукати шляхи її реалізації, формулювати і відстоювати свою точку зору, працювати в команді, досягати мети. Якщо раніше учні були виконавцями ідей дорослих, то останнім часом вони все частіше виступають організаторами.

Шкільний спортивний осередок – це громадська організація учителів та учнів, що сприяє розвитку фізичної культури, спорту і туризму в школі.

Шкільний спортивний осередок створений з метою організації і проведення спортивно – масової роботи в школі в позаурочний час. Основними формами роботи спортивного осередку є заняття в гуртках і секціях.

Загальне керівництво спортивним осередком здійснює Рада спортивного осередку. Склад Ради спортивного осередку обирається на загальних зборах членів спортивного осередку на рік і затверджується наказом директора школи. Вищим керівним органом спортивного осередку є загальні збори всіх членів спортивного осередку, які проводяться не рідше 1 разу в рік. Рада спортивного осередку обирає голову Ради спортивного осередку і розподіляє обов'язки між членами спортивного осередку. Розподіл обов'язків сприяє більш якісному проведенню різних змагань, суддівства, написанню спільних сценаріїв для свят, зустрічей з батьками, обговоренню питань проведення змагань..

В організаційну структуру спортивного осередку входять наступні напрямки:

- *організаційно – педагогічний;
- *фізкультурно – оздоровчий;
- *спортивно – масовий;
- *виховний і соціальний;
- *інформаційно – пропагандистський;
- *фінансово – господарчий;
- *педагогічний і лікарський контроль.

Організаційно – педагогічна робота:

*педагогічна освіта учнів, учителів, батьків про роль фізичної культури та її місце в способі життя людини;

*залучення учнів, учителів, батьків в різноманітні види фізкультурно – спортивної діяльності , виховні міроприємства;

*педагогічна підтримка становлення спортивної діяльності спортивного осередку, спрямована на формування ціннісного відношення до фізичної культури і спорту.

Фізкультурно – оздоровча робота:

*організація щоденної ранкової гімнастики;

*організація фізкультурно – оздоровчої роботи в дні шкільних канікул та у вихідні дні;

*організація оздоровчих і загартовуючих міроприємств у пришкільному таборі «Колосок», англomовному таборі, трудовому таборі «Промінчик»;

*організація оздоровчих і загартовуючих міроприємств у літній час;

*щоденне проведення рухливих ігор на перервах та в групі подовженого дня;

*організація та проведення туристичних походів влітку та у вихідні дні.

Спортивно – масова робота:

*набір і комплектація спортивних гуртків з футболу, баскетболу, легкої атлетики, шахів та шашок;

*організація систематичних занять спортивних гуртків;

*участь збірних команд учнів в районних спортивних змаганнях .

Виховна та соціальна робота:

*забезпечення участі членів спортивного осередку в громадській корисній праці, упорядкування спортивних майданчиків;

*відвідування батьків учнів, проведення зборів з батьками на теми фізкультури і спорту;

*організація контролю за навчанням та поведінкою учнів протягом

навчального року;

*організація культурно – масових міроприємств для учнів. спортивного осередку

Інформаційно – пропагандистська робота

*оформлення спортивного залу та кабінету спортивної спрямованості наочною агітацією;

*організація роботи лекторію при спортивному осередку на спортивні теми;

*оформлення спортивних стендів «Кращі спортсмени школи» та «Спортивний куточок»;

*випуск спортивної газети «Олімпієць» раз у місяць;

*створення на шкільному сайті сторінки, присвяченої діяльності спортивного осередку школи.

Фінансово – господарча робота:

*створення необхідних умов для розвитку фізкультури і спорту, надання спортивного залу та майданчиків, спортивного інвентаря;

*своєчасне проведення ремонту спортивного залу і спортивних споруд, спортивного інвентаря.

Педагогічний і лікарський контроль:

*здійснення медсестрою школи лікарського контролю.

*педагогічний контроль складається з моніторингів стану здоров'я і фізичної підготовки учнів.

*щорічне анкетування та тестування учнів щодо розвитку їхніх фізичних

якостей.

Завдання спортивного осередку:

- *активізація фізкультурно – спортивної роботи і участь всіх учнів у спортивному житті школи;
- *зміцнення здоров'я і фізичного удосконалення учнів школи на основі систематичних і обов'язкових позакласних спортивно – оздоровчих занять всіх учнів;
- *закріплення вмінь і навичок учнів, одержаних на уроках фізкультури, формування життєво необхідних фізичних якостей;
- *виховання в школярів громадянської активності і працездатності, творчості і організаторських здатностей;
- *залучення до спортивно – масової роботи батьків учнів школи;
- *профілактика наркоманії, куріння, алкоголізму, формування потреби здорового способу життя.

Основні функції спортивного осередку:

- *забезпечення систематичного проведення позакласних фізкультурно – спортивних міроприємств з учнями;
- *організація постійно – діючих спортивних секцій і груп загальної фізичної підготовки для учнів;
- *проведення шкільних змагань, товариських зустрічей між класами і іншими школами згідно календаря спортивно – масових міроприємств на навчальний рік;
- *організація та формування збірних команд школи участі в районних змаганнях;
- *проведення пропаганди фізкультури і спорту в школі, розширення і закріплення матеріально – технічної бази школи;

Обов'язки членів спортивного осередку школи:

- *відвідувати спортивні гуртки;
- *брати участь у спортивних і фізкультурно – оздоровчих міроприємствах школи;
- *щорічно здавати нормативи з фізичної культури;
- *сприяти поліпшенню матеріально – технічної бази школи, бережно відноситись до майна спортивного осередку і спортивного інвентаря.

Позакласна фізкультурно – спортивна робота в школі планується на навчальний рік.

План має такі розділи:

- *організація роботи по фізичному вихованню учнів класу, школи;
- *фізкультурно – оздоровча і спортивно – масова робота;
- *спільна робота з загальношкільним батьківським комітетом;
- *робота по зміцненню матеріально – технічної бази спортивного осередку школи;
- *медичний контроль;
- *облік і звітність.

В спортивному осередку школи ведеться наступна документація:

- *журнал обліку роботи спортивного осередку і календар спортивно – масових міроприємств на навчальний рік;
- *журнал обліку занять в спортивних гуртках, секціях, групах ЗФП;
- *наказ директора школи;
- *положення про спортивний осередок;
- *розклад занять;

- *склад членів спортивного осередку;
- *списки спортсменів – розрядників;
- *склад Ради спортивного осередку;
- *протоколи засідань Ради спортивного осередку;
  - *списки фізоргів класів;
  - *календарний план спортивно – масової роботи на рік;
  - *положення про проведення спортивно – масових міроприємств на рік;
  - *протоколи змагань;
  - *інструкції з охорони праці;
  - *правила з техніки безпеки при проведенні занять з фізкультури і спортивно – масових міроприємств;
  - *звіти про проведення спортивно – масових міроприємств за рік;
  - *графік проведення навчальних контрольних нормативів з фізкультури;
  - *підсумки участі збірних команд школи в районних змаганнях;
  - *копії річних звітів про роботу спортивного осередку.

Висновок:

Педагогіка партнерства і орієнтація на учнітво – складові концепції Нової української школи, спрямовані на те, щоб побудувати довіру між школою дітими, батьками та суспільством.

За час реалізації постійно – діючого довгострокового проекту «Здоровий спосіб життя» ми побачили можливості та результати ефективної співпраці з різними складовими нашого суспільства – державними органами, громадськими організаціями, бізнесменами, батьками, недержавними органами. Їхній потенціал дуже великий і ми переконані, що тільки такий формат співпраці може надати найкращий результат, адже тільки таким

чином вирішення проблеми буде системним. Тільки спільними зусиллями ми можемо змінити у суспільстві ставлення до цієї проблеми. Батьки – лідери не відмежовуються фразами, що, мовляв, «батьківська справа гроші заробляти, а школи – виховувати», а навпаки, прагнуть своїми діями переконати в цьому інших батьків.

Спортивний осередок школи – це гордість нашої школи. Тут є місце кожному: і тим, хто перемагає на спортивних змаганнях, і тим, хто просто підвищує рівень своєї майстерності і просто любить активний спосіб життя. Тут всі єдині духом!

Ми гордимось тим, що наш спортивний осередок відіграє важливу роль в формуванні моральних якостей особистості, таких як чесність, сміливість, справедливість, мужність, благотворно впливає на розвиток рис характеру школярів. І це найголовніше досягнення нашого спортивного осередку, а отже всієї школи.

В нашій школі працюють гуртки з баскетболу, футболу, шахів та шашок, легкої атлетики. Їх відвідують учні 5 – 9 класів. Спортивний зал відкритий щоденно для всіх, сюди приходять всі бажаючі.

І нехай вихованці не одержать олімпійські медалі, не встановлять світові рекорди. В спорті не це головне. Намагання досягти кращого, перебороти страх і пізнати свої можливості – ось що дає наш спортивний осередок учням. Це важлива і нелегка робота, нагорода, нагородами за яку є посмішки учнів і їхні досягнення, а в майбутньому - покоління сильних громадян для сильної країни. Спорт – це ціле життя! За цим коротким словом ховається дещо більше, ніж комплекс запрограмованих заходів. В ньому - здоров'я, краса, і головне – щастя! Здорові діти – це наша спільна турбота, і наше щастя. А життя і здоров'я – найвищі людські дари. Не відкладаймо ж їх на потім, щоб не запізнитися!

ДОДАТОК № 1

Анкета для учнів

1. За якими модулями ви б хотіли займатися на уроках – тріадах з фізкультури ?

2. Які спортивні гуртки ви б хотіли відвідувати?

*баскетболу

*футболу

*настільного тенісу

*шахів та шашок

*волейболу

*легкої атлетики

3. Як би ви хотіли проводити своє дозвілля?

*вечори відпочинку

*дискотека

*участь у художній самодіяльності

*участь у майстер – класах

*вивчення комп'ютерної грамоти

*робота з фотографією

*участь у спортивних змаганнях

4.Якої допомоги ви потребуєте?

5.Які послуги ви хотіли б отримати в школі?

6.Дайте оцінку роботі спортивного осередку школи

ДОДАТОК № 2

ПЛАН РОБОТИ З БАТЬКАМИ УЧНІВ

СКОРОДИСТИЦЬКОЇ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ

I-II СТУПЕНІВ «ШКОЛА ЖИТТЄТВОРЧОСТІ»

№ п/п	Зміст матеріалу	Класи	Дата	Відмітка про виконання
1	Залучити батьків до підготовки спортмайданчика та спортивного залу.	1-9	Серпень	Виконано
2	Просити батьків відремонтувати спортінвентар.	1-9	Серпень	Виконано
3	Спілкування з батьками, діти яких віднесені до спеціальної і оздоровчої груп.	1-9	Вересень	Виконано
4	Виступити на загальношкільних батьківських зборах про зміни у викладанні уроків фізичної культури.	1-9	Вересень	Виконано
5	Залучити батьків до проведення	1-9	Вересень	Виконано

	Всеукраїнського Дня фізкультурника.			
6	Залучити батьків до суддівства змагань з футболу та елементів техніки футболу	1-9	Вересень	Виконано
7	Спільно з батьками і учнями провести «Веселі старты»	1-4	Жовтень	Виконано
8	Разом з батьками розробити план проведення змагань «Козацькі забави»	5-9	Жовтень	Виконано
9	Провести разом з батьками і учнями круглий стіл на тему «Основні фактори ризику здоров'я (за визначенням ВООЗ). Їх вплив на здоров'я»	1-9	Листопад	Виконано
10	Залучити батьків для участі у спортивних змаганнях, присвячених Дню Збройних сил України «Як стати генералом»	5-9	Грудень	Виконано
11	Поспілкуватися з батьками дітей, які стоять на „Д” - обліку.	1-9	Грудень	Виконано
12	Провести тренінг із визначенням стратегій щодо здоров'я залежно від конституції тіла людини. Для проведення тренінгу попросити допомоги батьків-лікарів.	1-9	Січень	Виконано
13	Виступити на загальношкільних батьківських зборах з бесідою «Здорові батьки – здорові діти, здорове суспільство»	1-9	Січень	Виконано

14	Провести тренінг для батьків «Родинний міст Помагайло» з метою їх навчання роботи з дітьми щодо ФЗСЖ.	1-9	Лютий	Виконано
15	Залучати батьків до проведення профілактичних рейдів «Здоровий відпочинок» (проведення спортивних ігор)	1-9	Лютий	Виконано
16	«Азбука здоров'я дитини» - робота з батьками по моніторингу здоров'я учнів з використанням паспорта здоров'я учня.	1-9	Березень	Виконано
17	Провести «Родинний вечір» щодо формування зорового способу життя.	1-9	Березень	Виконано
18	Залучити батьків до проведення змагань «Нашадки козацької слави»	5-9	Квітень	Виконано
19	Спільно з батьками провести спортивно-розважальне свято «Робінзонада»	1-9	Травень	Виконано
20	Просити батьків допомогти обладнати роздягальні для хлопчиків і дівчаток.	1-9	Червень	Виконано
21	Просити допомогти батьків закріпити сітки на вікнах спортивного залу.	1-9	Липень	Виконано
22	Створити клуб дорослих і дітей для обговорення питань, пов'язаних із здоров'ям дітей, спільної розробки інформаційних матеріалів та планування	1-9	Вересень	Виконано

	ДОЗВІЛЛЯ			
23	Створити серед батьків групу тренерів для допомоги в проведенні масових заходів та акцій оздоровчого характеру на тему: «Бути здоровим – модно, стильно, красиво».	1-9	Вересень	Виконано
24	Попросити мам допомогти з дизайнерською розробкою одягу на тему: «Про здоров'я мовою моди» для команди спортсменів, що бере участь у районних змаганнях конкурсах	5-9	Серпень	Виконано
25	Для роботи центру здоров'я та реабілітації молоді просити у батьків допомоги у виготовленні інформаційних стендів, фото - , і відеоматеріалів	5-9	Жовтень	Виконано

Література:

1. Концепція Нової української школи [https://www.kmu.gov.ua.media.reforms](https://www.kmu.gov.ua/media.reforms).
2. Положення про створення спортивного клубу <https://edu.tatar.ru.images.files>.
3. Фібула М,М, Педагогіка –Київ, 2001

*Галина Карабан, бібліотекар,
вчитель трудового навчання*

ШКІЛЬНА БІБЛІОТКА - РЕСУРСНИЙ ЦЕНТР ФОРМУВАННЯ ОСВІТНЬОЇ ТРАКТОРІЇ УЧНЯ

*«Потрібно бігти з усіх ніг, щоб тільки
залишатися на місці, а щоб кудись потрапити,
треба бігти хоча б удвічі швидше!»*

Льюїс Керролл

Шкільна бібліотека – ресурсний центр формування освітньої траєкторії учня, так як виконуючи ряд функцій досягає основної мети – зорієнтувати учня в потоці інформації та визначитися із захопленнями. Роль шкільного бібліотекаря в сучасній школі є дуже важливою. Саме бібліотекар, поєднуючи в собі різноманітні навички, прививає учням любов до читання, пошану до рідного краю та традицій і сприяє розвитку духовності за допомогою різних засобів.

Дане дослідження має велику цінність, так як розглядає роботу діючого бібліотекаря школи, на практиці та особистому досвіді, містить практичні поради з фотографіями.

Сучасна освіта якнайскравіше ілюструє дану цитату видатного англійського письменника-філософа. У час стрімкого розвитку технологій дуже складно тримати руку на пульсі подій, а тим більше за ними встигати. Сьогоднішня освіта не стала винятком. Та освіта, це саме те, що має рухатися в ногу з часом і цікавити молодь своєю новизною та свіжістю ідей.

Освітникам навряд чи вдасться стати визначними науковцями, щоб зацікавити учнів, але приємний той факт, що кожен вчитель відшукує творчі підходи та цікавинки, щоб досягати мети. Роль шкільної бібліотеки, в даному процесі не повинна применшуватися, так як вона часом і стає тією рушійною силою, що спричиняє зацікавлення учня тим чи іншим предметом.

Сучасна бібліотека має відповідати ряду вимог: естетичне оформлення має бути продовженням інтер'єру, та його не має бути забагато; бібліотечний фонд має бути різноманітним і часто обновлюваним, але з урахуванням інтересів та вікових особливостей учнів; бібліотека має зберігати національну культуру та історію, і в той же час, вона має бути досить осучасненою, щоб відповідати вимогам дитини – учня ХХІ сторіччя.

Сучасний бібліотекар теж має відповідати вимогам суспільства та інколи, навіть, поєднувати непок'єднане.

Приємно зазначити, що

Скородистицька І-ІІ ступенів
"Школа життєтворчості" має у

Скородистицька ЗОШЖ І-ІІ ступенів

своєму розпорядженні і цікаву бібліотеку, і сучасного бібліотекаря, який може допомогти у формуванні освітньої траєкторії учнів та, навіть, плідно співпрацювати з дітьми.

Така співпраця починається з початку навчання учнів у даному навчальному закладі. Учні першого класу ознайомлюються з бібліотекою і стають гостями захопливого світу «Бібліотечного королівства». З часом бібліотекар посвячує учнів початкової ланки в читачі, урочисто видаючи читацькі квитки. Стаючи старшими, діти приймають участь у багатьох «Книжкових майстернях» майстер-класах по створенню закладок, стають учасниками рейдових перевірок підручників, тобто вчать шанувати книгу і бережно ставитися до неї з перших днів свого шкільного життя. Протягом усього навчання учні оформлюють та заповнюють читацькі щоденники, що прививає любов до читання та естетичний смак. За допомогою учнівського осередку створюються тематичні куточки приурочені пам'ятним датам та присвячені видатним особистостям.

Щорічно проводяться бібліотечні заходи, що допомагають дітям знову і знову занурюватися в атмосферу художньої літератури, культури, історії, традицій рідного краю. Учні початкової ланки щороку залучаються до місячника бібліотек, стають учасниками різноманітних читацьких конкурсів, конкурсів ілюстрацій до творів, конкурсів на власноруч виготовлену

закладку тощо.

Не став винятком і цього річний місячник бібліотек: «Шкільна

бібліотека – центр творчого розвитку дитини» приурочений

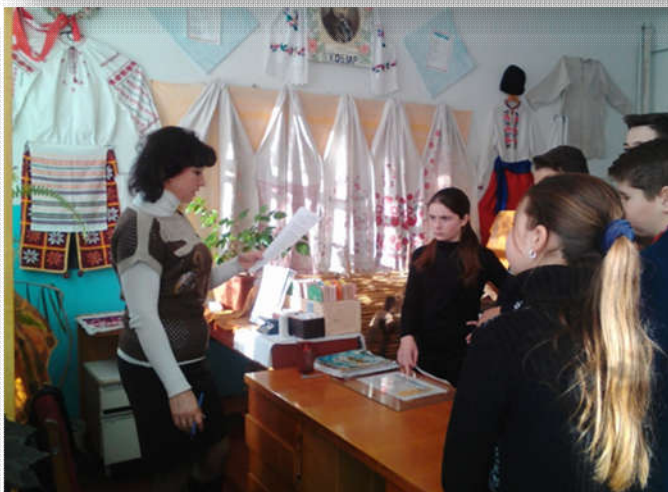
100-річчю відомого педагога-українця.

Всі, хто навчається і хто навчає, певною мірою знайомі з Василем Олександровичем Сухомлинським, якому був присвячений місячник, але кожен з учнів із захопленням відкривав для себе нову іпостась цієї багатогранної особистості. Діти ознайомилися з книжковою виставкою, дізналися нові факти з життя надзвичайного українського педагога, читали улюблені казки батькам, ілюстрували його повчальні твори, на основі цих ілюстрацій було створено творчу книгу-альманах «Казка на кінчику пензля» та виставку учнівських малюнків і стіннівок.

Учні виступали інтерв'юерами та були опитаними на тему «Улюблена казка моєї вчительки», виступали акторами бібліотечного театру «Казки театрального королівства». Найцікавішим досвідом для старших учнів стало створення буктрейлера «Читаємо Сухомлинського», що надзвичайно зацікавило та ознайомило їх з основами кіноіндустрії.

Бібліотекар школи Життєтворчості вміло поєднує в собі вчителя

трудового навчання, завідуючого шкільним музеєм і класного керівника з якостями організатора, тонким відчуттям стилю і художнім смаком, що зазвичай проявляється при проведенні виховних та позакласних заходів.

Доказом цього є щорічні заходи з нагоди дня народження Т.Г.Шевченка. Якщо у багатьох школах діти втомлено зітхають через невеселу перспективу вкотре прослухати

біографію великого поета, то в Скородистицькій школі Шевченкіани чекають з нетерпінням. Повчальні годинні лекції, надзвичайно втомлюють, тому в цій школі підготовка до свята перетворюється в творчий процес. Учні допомагають у створенні сценаріїв, підборі костюмів, інсценізують біографічні чи творчі п'єси та декламують обрані твори, приймають участь у квестах, що дозволяє виявляти їх здібності, розвивати усебічно та допомагає демонструвати творчі задатки.

«Людина лише тоді по-справжньому дорожить життям, коли в неї є щось несумірно дорожче за власне життя» І в цих словах Василя Сухомлинського учні знаходять істину і приклад для наслідування завдяки не одноразовій зустрічі з воїнами АТО. Одна з таких зустрічей відбулася у вересні і була приурочена до всесвітнього дня Миру. Учасники заходу з'ясували «що значить бути Українцем» і віднаходили в душах патріотизм і гордість за причетність до епохи, яка має визначити подальший шлях розвитку України.

Одним з основних завдань шкільного бібліотекаря є дослідження та збереження історії та культури рідного краю. Що цікаво, Скородистицька «Школа життєтворчості» може пишатися наявністю музейної кімнати та музейного куточка. Один з них, це шкільний музей,

що трепетно зберігає на світлинах образи випускників, їх зошити, предмети шкільного вжитку та предмети гордості за визначних односельчан. Як

завідувач шкільного музею і як вчитель школи, щоденно застосовую прийоми наративної педагогіки в своїй роботі. Дуже важко розповідати учням про далеких видатних особистостей, які досягли надзвичайних висот у сфері своєї діяльності, зовсім інша справа коли розповідаєш про видатного професора, який сидів за он тою партою, чи видатного агронома, маму всім знайомого хореографа, чи льотчика, який бігав до школи тими ж стежками, якими щодня ідуть діти. Учні мого класу відкрили для себе світ опери, готуючи проект про Людмилу Монастирську – всесвітньо відому оперну співачку родом із села Скородистик. Діти познайомилися з мамою співачки – найпалкішим її шанувальником, яка, здається, запалила іскру захоплення і в моїх учнях, тоді ще учнях 7-го класу. Другий, це музейний куточок народознавства у класі трудового навчання, створений за моєї ініціативи, завдяки навикам бібліотекаря. В класі панує надзвичайна атмосфера, що допомагає учням з цікавістю відкривати світ історії та традицій рідного краю. Цьому сприяють ряд заходів проведених для учнів старших класів. Варто згадати про Андріївські вечорниці. Тема тріади: «Технологія приготування страв. Традиції української національної кухні. Тісто. Види тіста. Приготування страв із прісного тіста (Калита)». Здавалося, що звичайний урок кулінарії, переріс у надзвичайне сакральне дійство. Робота з тістом, випікання Калити, обряд кусання Калити, ворожіння на квасолі, варениках – все це знайоме нам і близьке на генетичному рівні, тому діти з легкістю справлялися з поставленими завданнями, отримуючи від цього неймовірно задоволення.

Так само, з надзвичайним захопленням, діти брали участь у виховному заході «Масляна». Виховною метою стало повернення всіх учасників до нашого коріння, нагадування про те, хто ми є і звідки ми родом. Обряди Масляної включали в себе ігри та змагання, спалювання

Морени (з необхідним дотриманням вимог пожежної безпеки) та випікання млинців – символу весняного сонця.

Стало доброю традицією проведення інтегрованих тріад із керівником художнього гуртка «Палітра» Двірним С.Г. приурочених до свята Пасхи. Учні середньої ланки з цікавістю досліджують значення кольорів та орнаментів на писанках і пробують власні сили в писанкарстві. Цього року додався і майстер-клас з декоративно-прикладного мистецтва техніки рукоділля: "Власні ручки роблять модні штучки" з виготовлення міні-мотанки - брошки. Щоразу проводячи подібні заходи, твердо переконуюся, що «Сила традицій і сила творчості в їх поєднанні - животворне джерело всякої культури» (Петро Савицький).

*Черпаю натхнення з традицій народу,
У ньому я силу знаходжу
І мудрість його спрагло п'ю, наче воду
У днину ясну і в негожу.
І предків знання я щодень відкриваю,
Захоплено черпаю сили.
Якби не народ, не краса мого краю,
То я б і життя не любила.*

Світлана Овечко, вчитель англійської мови.

Хочу зазначити, що в роботі бібліотекаря непомітно сплітаються всі науки та дисципліни: літератор, історик, географ, культуролог, народознавець, дизайнер і організатор. Для того, щоб відкрити мушлю дитячої душі і знайти там перлину, використовую різні засоби, спрямовую їхні зацікавлені погляди на потрібну полицю з книгами і допомагаю з самовизначенням. Вектор розвитку учня спрямовується у відповідну точку за допомогою бібліотечних ресурсів.

*Світлана Сєдих, заступник директора
з навчально-виховної та науково-методичної роботи*

**ПРОГРАМА
«ЄДИНА ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА «ШКОЛИ
ЖИТТЄТВОРЧОСТІ» НА 2018-2022 РОКИ»**

Цілепокладання:

- формування та розвиток єдиного інформаційного простору та інформаційних технологій в освітньому процесі
- надання освітньому процесу розвивальної, життєтворчої спрямованості;
- підтримка процесу формування індивідуальної освітньої траєкторії учнівської особистості;
- забезпечення соціалізації учнів
- моніторинговий супровід освітнього процесу;
- новий зміст освіти, заснований на формуванні компетентностей, потрібних для успішної самореалізації в суспільстві;
- сприяння підвищенню професійної кваліфікації педагогів школи.

Вид діяльності	Єдина інформаційна система освітнього закладу
Підстава для	Закон України «Про Концепцію Національної

розробки	<p>програми інформатизації» 75/98-ВР</p> <p>Програма інноваційного розвитку Скородистицької «Школи життєтворчості»</p>
<p>Мета й завдання програми</p>	<p>Реалізація Програми єдиної інформаційної системи Школи життєтворчості сприятиме підвищенню якості освіти через активне впровадження інформаційних технологій</p> <p>Завдання Програми:</p> <ul style="list-style-type: none"> - створення єдиної інформаційної системи Школи життєтворчості; - використання інформаційних технологій для безперервної професійної освіти педагогів та активізації освітнього процесу; - забезпечення умов для формування інформаційно-комунікаційної та комунікативної компетентностей здобувачів освіти; - запровадження освітніх інновацій, інформаційно-комунікаційних педагогічних технологій; - створення умов для поглиблення взаємодії сім'ї та Школи життєтворчості через Єдину інформаційну систему
<p>Термін реалізації Програми</p>	<p>2018 – 2022 роки</p>
<p>Етапи реалізації Програми</p>	<p>Організаційний етап (2018-2019 н.р.)</p> <p>Реалізація Програми (2019 – 2021 н.р.)</p>

	Узагальнюючий етап (2021 – 2022 н.р.)
Механізм реалізації Програми	Програма реалізується через роботу Групи стратегічного планування школи, структуру безперервної самоосвіти та освіти вчителів, через роботу динамічних творчих груп учителів та здобувачів освіти щодо створення бази даних та її поповнення, взаємодії всіх учасників освітнього процесу через сучасні інформаційні ресурси
Показники ефективності	<p>Покращення якісних показників річного оцінювання, ДПА, предметних олімпіад та конкурсів</p> <p>Підвищення позитивного іміджу освітнього закладу «Школа життєтворчості»</p> <p>Збільшення контингенту здобувачів освіти</p> <p>Розширення партнерських стосунків з іншими освітніми закладами в галузі застосування ІКТ</p> <p>Створення дієвої системи моніторингу освітнього процесу «Школи життєтворчості».</p> <p>Поглиблення партнерської взаємодії з батьками учнів</p>
Контроль, корекція та оцінювання результатів реалізації Програми	<p>Системний моніторинг реалізації розвитку Програми та її фінансування;</p> <p>Участь батьків та громадськості в незалежному оцінюванні якості освіти.</p>

Пояснювальна записка

Програма єдиної інформаційної системи «Школи життєтворчості» розрахована на чотири роки і містить такі розділи:

- створення сучасного інформаційного середовища, яке інтегрує технічні, телекомунікаційні, програмні і методичні засоби;
- автоматизація організаційної та управлінської діяльності «Школи життєтворчості»;
- використання інформаційних технологій для безперервної професійної освіти педагогів та оптимізації освітнього процесу;
- забезпечення умов для формування інформаційної культури та безпеки учнів;
- створення умов для партнерської взаємодії сім'ї та «Школи життєтворчості» через єдину інформаційну систему.

Програма спрямована на опанування учасниками освітнього процесу інформаційних технологій і використання їх у практичній діяльності для підвищення якості освіти, формування інформаційно-цифрової компетентності учнів. Реалізація програми дасть змогу ефективно та раціонально організувати навчальний процес, спираючись на останні досягнення науки, здійснювати моніторинг діяльності кожного учасника освітнього процесу зокрема і всього колективу загалом, виявляючи таким чином рівень ефективності впровадження інформаційних технологій в освітній процес.

Програма передбачає організацію діяльності, спрямовану на теоретичну і практичну підготовку вчителів на всіх етапах впровадження інформаційних технологій.

На всіх етапах програми передбачається комп'ютерний моніторинг якості освіти, створення інформаційного банку з досвіду роботи з новими інформаційними технологіями, комп'ютерне тестування й використання мультимедійної техніки на шкільних заходах, створення бази освітніх програм. Передбачені також діагностика, аналіз результатів і забезпечення

необхідної колекційної роботи, соціально-психологічний супровід, застосування інформаційної системи в роботі з обдарованими дітьми, інклюзивній освіті.

Актуальність програми

«Наскрізне застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі та управлінні закладами освіти і системою освіти має стати інструментом забезпечення успіху нової української школи. Запровадження ІКТ в освітній галузі має перейти від одноразових проєктів у системний процес, який охоплює всі види діяльності. ІКТ суттєво розширять можливості педагога, оптимізують управлінські процеси, таким чином формуючи в учня важливі для нашого сторіччя технологічні компетентності» - стверджує Концепція нової української школи. Інформаційно-цифрова компетентність здобувача освіти передбачає впевнене, а водночас критичне застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією на роботі, в публічному просторі та приватному спілкуванні. Інформаційна й медіа-грамотність, основи програмування, алгоритмічне мислення, робота з базами даних, навички безпеки в Інтернеті та кібербезпеці. Розуміння етики роботи з інформацією (авторське право, інтелектуальна власність тощо). Випускник школи, завдяки розвитку інформаційної культури, успішно адаптується до життя в інформаційному суспільстві для подальшого навчання і праці.

Фактори створення єдиної інформаційної системи Школи життєтворчості:

- значне зростання інформаційних потоків, постійне оновлення інформації;

- неможливість прийняття оптимальних управлінських рішень під час стандартної обробки даних;

- необхідність оперативного реагування на різноманітні ситуації, своєчасне коригування обстановки.

Інформаційне середовище освітнього закладу можна назвати якісним, якщо: існує організаційна структура, у якій накопичуються та зберігаються інформаційні ресурси та надаються інформаційні послуги; розроблена та функціонує система оцінювання якості інформаційного середовища, яка є складовою процесу управління якістю освіти; інформаційне середовище інтегроване до регіональних, вітчизняних та світових ресурсів для забезпечення навчально-виховного процесу та підвищення кваліфікації вчителів школи;

Інформаційне середовище школи можна назвати якісним, якщо: інформаційна грамотність вчителів та учнів відповідає сучасному рівню розвитку інформаційних технологій, проводяться заняття з підвищення комп'ютерної грамотності вчителів та курси для учнів; інформаційні ресурси ЗНЗ різнобічні та орієнтовані на різні категорії користувачів; для підтримки інформаційного середовища ЗНЗ використовуються нові інформаційні технології (електронні каталоги, доступ до мережі Інтернет тощо); локальна мережа та робочі станції мають сучасне ліцензійне програмне забезпечення.

Важливим фактором якості інформаційного забезпечення є інформаційна інфраструктура освітнього закладу, яка включає: наявність та якість каналів зовнішнього зв'язку для доступу до ресурсів та локальної мережі закладу; якість інформаційно-методичного наповнення інтранет та Інтернет-серверів; якість програмних продуктів для інформатизації навчально-виховного процесу та управління; наявність організаційних структур забезпечення доступу до інформаційних ресурсів; технічне забезпечення.

Єдина інформаційна система «Школи життєтворчості» - це порядок, в якому на інформаційно-комунікаційному рівні задіяні та пов'язані між собою всі учасники освітнього процесу: адміністрація закладу, педагоги, учні та їх батьки.

Принципи формування єдиної інформаційної системи «Школи життєтворчості»:

- розв'язання проблеми змісту освіти на сучасному етапі, співвідношення традиційних складових освітнього процесу та нових інформаційно – комунікаційних технологій, нових взаємовідносин учня, вчителя та освітнього середовища;

- залучення технологічних, інформаційних та організаційних ресурсів;

- підвищення ролі ІКТ – компетенції педагогів, що працюють в умовах широкого застосування інформаційних і комунікаційних технологій в освітньому просторі Школи життєтворчості;

- сприяння поглибленню взаємозв'язку «Школи життєтворчості» з батьками учнів;

- підвищення позитивного іміджу «Школи життєтворчості» в громаді.

Єдина інформаційна система «Школи життєтворчості» забезпечує:

- створення сприятливих умов для формування основних компетентностей учнів;

- створення додаткових умов для соціалізації учнів;

- формування критичного мислення в умовах роботи з великим обсягом інформації, здатність здійснювати вибір і нести за нього відповідальність;

- формування творчих здібностей учнів;

- формування навичок колективної роботи та мислення, уміння співпрацювати з однолітками та дорослими;

- розвиток ініціативи;

- розвиток комунікативних здібностей і навичок публічних виступів;

- проведення культурно-просвітницької роботи (превентивної, правової, економічної, естетичної тощо).

Напрями створення єдиної інформаційної системи «Школи життєтворчості»:

1. Масове опанування інформаційно-комунікаційними технологіями й технічними засобами.
2. Створення комп'ютерних класів і автоматизованих робочих місць
3. Створення банку комп'ютерних програм і презентацій як освітнього значення так і для управлінської діяльності;
4. Створення баз даних;
5. Активне запровадження нових інформаційних технологій у освітній процес та взаємовідносини з батьками й управління цим процесом.

Інформаційний простір має фізичну, психологічну та інтелектуальні складові. Фізична складова єдиної інформаційної системи – кабінет інформатики, методичний кабінет, робочі місця адміністрації та вчителів.

Також сюди відносяться шкільний Інтернет, локальна мережа, технічні засоби мультимедіа (телевізори, проектори, відео, фотоапарати, принтери тощо), програмне забезпечення освітнього процесу. Психологічна та інтелектуальна складові – це спроможність, підготовленість, а також воля та бажання учасників освітнього процесу використовувати інформаційно-комунікаційні технології.

Рівень інформатизації освітнього процесу на початок 2018-2019 навчального року:

1. Навчальний курс «Я досліджую світ» - Інформативна освітня галузь(0,5 год) та Технологічна освітня галузь (0,5 год) – 1 клас; «Інформатика» - 2-4 клас «Сходинок до інформатики» (1 год) та варіативний курс «Логіка», «Інформатика» 5-8 класи по 1 год, 9 клас – 2 год. Варіативний курс «Основи робототехніки» - 6 клас, 1 год. Навчання здійснюється за програмами МОН України. Навчальний курс «Інформатика» на 100% забезпечений підручниками.

2. Володіння комп'ютерними технологіями на рівні користувача педагогами школи – 100%. Серед них активно використовують ІКТ в

професійній діяльності – 85%. 7 вчителів мають сертифікати комп'ютерних курсів за програмою Intel «Навчання для майбутнього».

3. Розробка власних мультимедійних презентацій.

4. Загальна база техніки для підтримки освітнього процесу складає:

- Комп'ютерних класів – 1 (4 комп'ютери +1 серверний);

- Ноутбуків – 5;

- Комп'ютерів стаціонарних – 2 (методичний кабінет, математичний кабінет); Мультимедійних комплексів – 4;

- 3 метою підтримки високого рівня освітнього процесу в школі використовуються педагогічні програмні засоби - 19 (зарубіжна література та фізика, інформатика, англійська та німецька мова, математика);

- Принтерів – 3, з них 2 кольорових, забезпечених системами безперебійної подачі фарби.

5. Практичний психолог працює на власному ноутбуці.

6. Забезпечення бібліотеки комп'ютерною підтримкою.

7. Підтримка діяльності науково-методичної роботи Школи життєтворчості.

8. Підтримка сайту Школи життєтворчості.

9. Обмін інформацією через глобальну мережу Інтернет:

- організація навчально-дослідницької діяльності з учнями та вчителями;

- навчання на заочних курсах, що проводяться різними навчальними установами;

- приєднання до світових бібліотек, баз даних;

- участь педагогів в роботі Інтернет – конференцій, семінарів, вебінарів.

- відео – заняття, відео-екскурсії для учнів.

10. Видавницька діяльність.

11. Автоматизація документообігу.

12. Опрацювання цифрових звітів для подачі до спільної бази даних «Курс «Школа».

Створення єдиної інформаційної системи забезпечує успіх впровадження інформаційних технологій в освіту на всіх її рівнях та дозволяє на рівні школи перевести управлінську, фінансову, освітню, виховну діяльність на комп'ютерні програми для стандартизації всієї інформації

I. Організаційний: розробка й затвердження схеми єдиної інформаційної системи «Школи життєтворчості»;

-розробка регламенту та документації для проведення загальної інвентаризації мультимедійного обладнання для оптимального використання;

-створення умов для навчання педагогічних працівників Школи життєтворчості новим комп'ютерним технологіям;

- створення внутрішньої бази інформаційних ресурсів;

- вдосконалення шкільного сайту;

- розробка цифрових освітніх ресурсів;

- впровадження електронних щоденників для учнів;

-покращення матеріальнотехнічного забезпечення ІКТ – придбання додатково 2 принтерів, 15 комп'ютерів, підведення кабельного Інтернету, забезпечення Інтернет- доступом всіх навчальних кабінетів.

- впровадження навчальних програм, е-підручників з ІКТ-підтримкою.

II. Реалізаційний.

- підключення всіх користувачів навчального закладу до мережі Інтернет;

- запуск і налаштування шкільного виділеного сервера;

- навчання педагогів школи новим комп'ютерним технологіям;
- створення внутрішньої бази інформаційних ресурсів Школи життєтворчості;
- проведення занять з безпечного Інтернету для учнів та для їх батьків;
- введення курсу «Медіаграмотності», проведення тренінгів для вчителів, учнів та їх батьків.
- систематизація інформаційних ресурсів Школи життєтворчості;
- робота з шкільним сайтом, розміщення інформації для загального перегляду, службової інформації, створення інформаційних полів учасників освітнього процесу в Інтернет - групах.
- інформатизація бібліотечної діяльності;
- впровадження навчальних програм з ІКТ – підтримкою, е-підручників;
- розробка цифрових освітніх ресурсів;
- організація системи інформаційної безпеки «Школи життєтворчості»;
- оснащення предметних кабінетів інтерактивним устаткуванням;
- впровадження електронних щоденників для встановлення постійного зв'язку з батьками учнів;
- організація внутрішньої структури обміну досвідом у галузі ІКТ.

III. Узагальнюючий:

- розвиток і вдосконалення матеріальної бази Скородистицької «Школи життєтворчості»;
- навчання педагогів школи новим комп'ютерним технологіям;
- забезпечення постійного доступу до мережі Інтернет для будь-якого користувача школи відповідно до рівня доступу;
- методичний супровід впровадження ІКТ

МОДЕЛЬ Єдиної інформаційної системи «Школи життєтворчості»

- моніторинг Єдиної інформаційної системи «Школи життєтворчості»
- удосконалення інформаційно-управлінської системи;
- вплив на формування позитивного іміджу «Школи життєтворчості».

Очікувані результати:

1. Створення визначених інформаційних систем для розвитку інформаційної культури педагогів, учнів та їх батьків.
2. Створення комп'ютерної інфраструктури «Школи життєтворчості».
3. Об'єднання вчителів різних напрямків для реалізації «Єдиної інформаційної системи «Школи життєтворчості».
4. Забезпечення розвитку комунікаційної та інформаційно-цифрової компетенцій всіх учасників освітнього процесу.
5. Створення загальношкільної матеріально-технічної та науково-методичної бази даних.
6. Позитивний результат моніторингу якості освіти.
7. Доступність всіх нормативних документів.
8. Постійне оновлення наповнюваності шкільного сайту.
9. Практичне засвоєння і застосування педагогами й учнями ІКТ в освітньому процесі.

Література:

1. Компетентнісні і наративні засади навчання та виховання в гімназії: практично зорієнтований посібник / [ред. рада: І.Г.Єрмаков, Н.В.Чепелева, Т.В.Мельник, С.Й.Боброва, С.М.Мартиновець]. – К., 2016.

2. Нова українська школа: poradnik для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н. М. — К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. — 206 с.

**Олена Кузляєва, практичний психолог,
соціальний педагог**

ДІАГНОСТИКА РІВНЯ ВИХОВАНOSTІ ШКОЛЯРІВ ЯК ОДНА З ПСИХОЛОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ ТА СТАНОВЛЕННЯ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ ШКОЛИ

«Будь майстром, поетом,

художником у справі, яку ти любиш»

В.О. Сухомлинський

Імідж закладу освіти – це образ, який утворився у свідомості людей і який визначається співвідношенням між різними сторонами його діяльності та транслюється у зовнішнє середовище. Саме формування іміджу є важливим кроком для побудови хорошої школи.

Поняття іміджу навчального закладу включає такі складові: інформаційну, яка представляє собою образ організації, який склався в свідомості людей, оціночну, яка відображає якісну оцінку діяльності навчального закладу.

Етапи формування позитивного іміджу закладу освіти:

* *початковий імідж* (створення особистого іміджу керівника, власної концепції закладу освіти, яка приваблювала б новизною й актуальністю; робота з кадрами, їх відбір і розстановка, укладання угод з вишами, створення оптимальних умов, які забезпечували б універсальність та елітарність освіти);

* *прогресуючий імідж* (заходи щодо створення реклами через засоби масової інформації);

* *сталий імідж* (стійка позитивна суспільна думка, сформована за допомогою фактичних даних за підсумками високих результатів навчання; акредитація чи ліцензування державної програми; загальноновизнана популярність).

Сформований позитивний імідж школи дозволяє вирішувати такі завдання:

* підвищення привабливості навчального закладу в першу чергу для учнів, батьків селища та прилеглих сіл;

* підвищення ефективності заходів щодо надання нових освітніх послуг;

* поліпшення соціально-психологічного мікроклімату в шкільному колективі;

* підвищення рівня організаційної культури навчального закладу й якості освіти.

Імідж школяра має неабияке значення для загального іміджу закладу освіти, бо учні першими повідомляють про школу одноліткам і своїм батькам, діляться буденним життям школи в соцмережах, демонструють рівень своєї вихованості у громадських місцях та рівень успішності на конкурсах, предметних олімпіадах. Випускники школи – головні "піарники" своєї «альма матер». Адже подальше успішне навчання у

високоакредитованих вишах, здобуття престижних професій випускниками школи та й просто успішне доросле життя додають ваги сільському закладу освіти, який може конкурувати з міськими школами, колегіумами, гімназіями та ліцеями.

Отже імідж - це сукупне поняття, але одне з найголовніших місць у широкому розумінні іміджу посідає рівень вихованості й культури школяра.

Під вихованістю, як правило, розуміють чемне, ввічливе поведіння людини, що відрізняється хорошими манерами, правильною мовою, умінням спілкуватися з оточуючими його людьми в різних ситуаціях тощо. Вихована людина характеризується знанням правил культури поведінки, етикету. У широкому розумінні вихованість це не лише дотримання правил поведінки і спілкування, які прийняті у певному суспільстві, а й внутрішня культура людини, відтворена в її світогляді. У цьому розумінні вихованість є невід'ємною якістю інтелігентності. Вихованість проявляється не тільки у дбайливому ставленні до людей, а й до рослин та тварин, оточуючої природи, у працьовитості й допитливості, ставленні до школи й до себе, прагненні до естетики й гармонії життя.

Вихованість формується з раннього дитинства і обумовлена розвитком культури в суспільстві, соціальним середовищем, системами виховання в сім'ї, освітньому закладі тощо.

У шкільні роки інтенсивно формується особистість, тому вивчення і аналіз рівня вихованості учнів дає змогу педагогам визначити мету виховної діяльності через формування і розвиток позитивних якостей; диференційовано підійти до учнів з різним рівнем вихованості для формування стійкої особистісної позиції.

Класифікація методів вивчення особистості учня й учнівських колективів

Залежно від характеру участі школярів:

- **пасивні** (спостереження, кількісний і якісний аналіз продуктів діяльності);

- **активні** (анкетування, тестування, соціометричні виміри тощо);

Залежно від часу проведення:

- **одномиттєві** (анкетування);

- **тривалі** (цілеспрямоване спостереження, біографічний метод);

Залежно від місця проведення:

- **шкільні** (класні і позакласні);

- **лабораторні.**

Залежно від конкретних завдань вивчення особистості учнів, які стоять перед учителем:

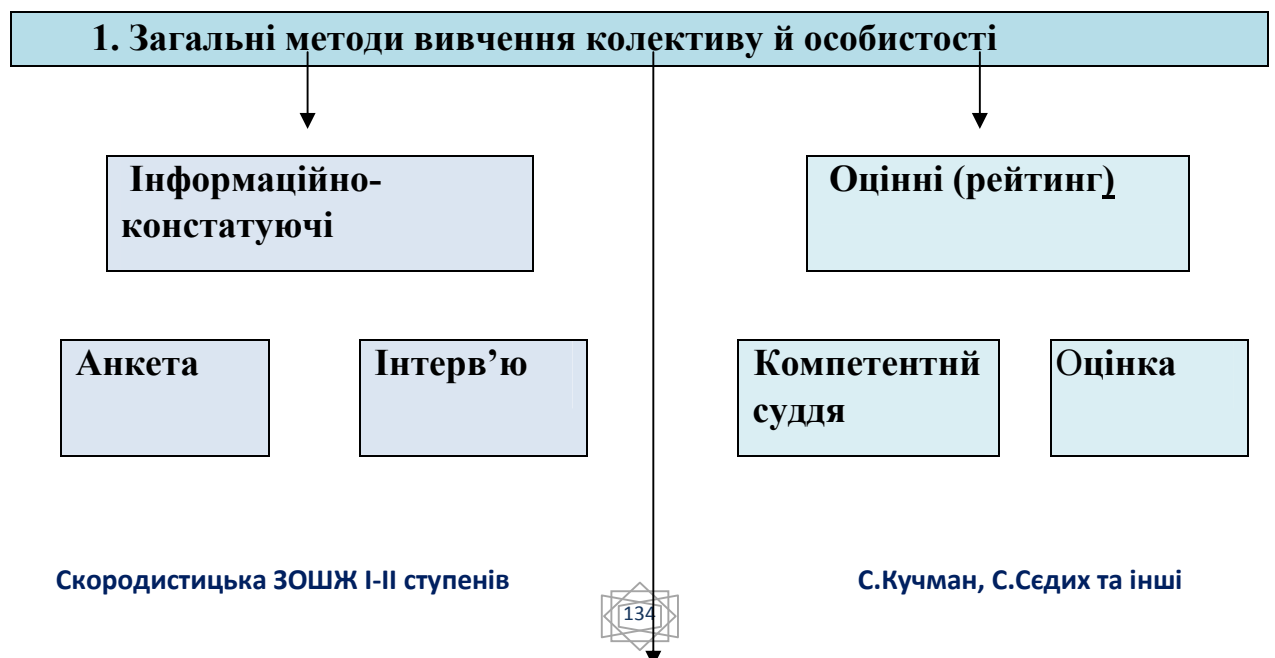
- **неекспериментальні** методи (спостереження, анкетування, бесіда та аналіз продуктів діяльності);

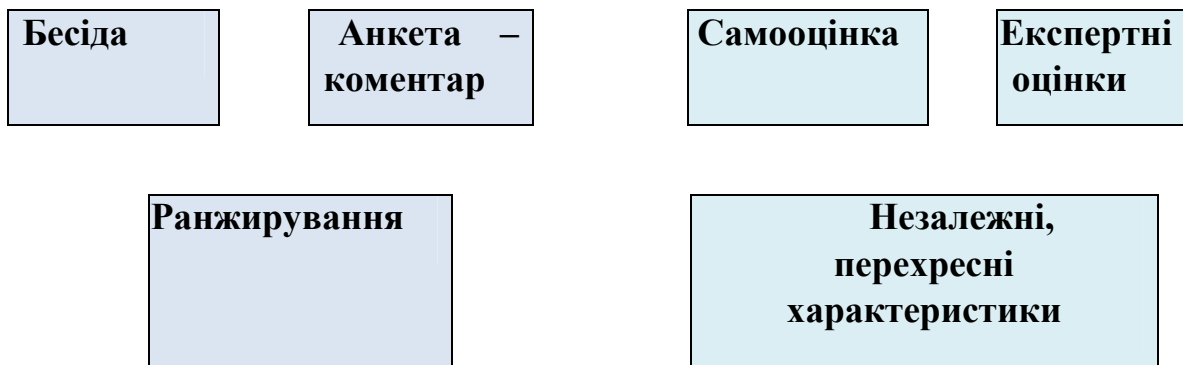
- **діагностичні** (кількісні – тести, шкали; якісні – педагогічний консиліум тощо, змішані);

- **експериментні** (природний, моделюючий чи лабораторний експеримент);

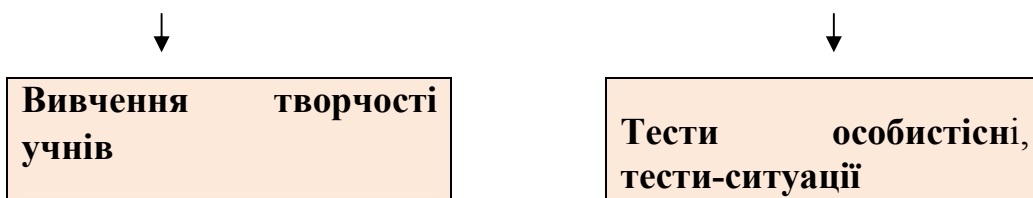
- **формівні** (метод планомірного формування розумових дій, метод формування навчальної діяльності тощо).

ОСНОВНІ МЕТОДИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ

2. Продуктивні методи вивчення особистості

3. Дієво-поведінкові методи вивчення особистості

Найбільша і найпопулярніша група цих методів – опитування. Вони широко представлені в педагогічній літературі, з їхньою допомогою виявляються ціннісні орієнтації учнів, знання, установки, позиції, ставлення до однолітків, навколишнього світу і до себе.

Метод спостереження – найбільш доступний спосіб отримання знань про учнів. Але особисте спостереження не може бути для педагога єдиним джерелом вивчення якостей дитини, тому що воно є однобічним і суб'єктивним. Тому варто враховувати результати спостереження інших людей.

Метод бесіди зобов'язує класного керівника прислухатися до суджень оточуючих дитину вчителів, вихователів, батьків, однокласників, щоб правильно визначити сутність особистості, котра формується.

Метод анкетування дозволяє з'ясувати не тільки думки дітей з питань, які вас цікавлять, а й виявити їхні схильності, зв'язки, оцінні судження. Анкетування в основному проводять письмово. Результативність його залежить від ряду умов: результати опитування не будуть використані на шкоду учням; формулювання запитань мають бути чіткими, ясними, доступними для певного віку; анкета не повинна бути громіздкою. Запитання можуть бути відкритого характеру (коли учні самі дають відповідь), закритого (коли дітям пропонують ряд можливих відповідей), напіввідкритого (коли до переліку можливих відповідей вони дописують свої).

Метод зіткнення поглядів, позицій дозволяє звертатися до учнів із проханням висловити свою думку, дати пораду, як ставитись до певного явища, поведінки, проблеми.

Метод соціометричного вибору допомагає проникнути у взаємини однокласників, виявити різні мікрогрупи, неформальних лідерів, а також особисту позицію дитини в колективі однолітків.

Метод ранжирування можна використовувати не тільки стосовно особистості, а й для з'ясування ціннісних орієнтацій учнів.

Анкета- інтерв'ю – один із результативних і придатних для початкової діагностики методів. Його перевага в тому, що він поєднує програмовані запитання і бесіду. Інформацію отримують безпосередньо в контакті з

досліджуваним школярем. Цей метод включає також елементи спостереження і створення ситуацій. Класний керівник має можливість спостерігати реакцію, емоційне ставлення до себе і запитань. Крім того, він ставить додаткові запитання, уточнює і узагальнює відповіді.

Велика група методів, які використовує класний керівник, це **методи оцінювання (рейтинг)** – взаємні, перехресні, незалежні характеристики, оцінки компетентних суддів, експертні оцінки, самооцінки тощо.

Один із достовірних діагностичних методів – **вивчення поведінки дітей у певній педагогічній ситуації**.

В педагогічно доцільну ситуацію можна вкласти різноманітний зміст: поставити завдання-ситуацію, провести аналіз результатів діяльності учня, створити естетичні умови для гри, праці, спільної або навчальної діяльності тощо. Педагогічні ситуації за своїм характером бувають природними (виникають у процесі діяльності і спілкування учнів), створюваними спеціально і прикладами-ситуаціями, взятими із життя і запропонованими для аналізу учням. Останні допомагають виявити їхнє знання, ціннісні орієнтації, вміння приймати рішення. Але вони не можуть показати, як реально вчинить учень. Тому більш ефективна ситуація, підготовлена заздалегідь. При цьому необхідно забезпечити кілька основних умов: природність обстановки, щирість і відсутність у учнів самореклами, бажання брати участь у запропонованій діяльності.

В узагальнюючій діагностиці користуються методом **аналізу продуктів творчості** учнів у процесі їхньої самостійної діяльності – художньо-естетичній, трудовій, навчальній тощо. Педагог створює умови для творчості школярів, організовує творчі ігри, ситуації, реальну діяльність. У практиці відомі й інші підходи у визначенні вихованості учнів. У дослідженнях Л. Фрідмана рівень вихованості виражає ступінь сформованості у школярів, відповідно до їхніх вікових можливостей, найважливіших якостей

особистості. рівень сформованості оцінюють за критеріями. Загальну оцінку вихованості учня виводять на основі оцінок окремих показників:

- поведінки в родині;
- поведінки в школі;
- ставлення до старшого;
- ставлення до однолітків;
- поведінки на вулиці й у громадських місцях;
- ставлення до самого себе;

Оцінку вихованості проводять двічі на рік: у середині і наприкінці навчального року.

У Скородистицькій загальноосвітній школі I-II ступенів «Школа життєтворчості» розроблено діагностичну програму дослідження процесу формування вихованості. Така програма передбачає використання таких компонентів системи оцінок вихованості як активність поведінки, характер ставлення до діяльності та ступінь значимості, тобто рефлексивна активність.

Визначити рівень вихованості школяра можливо лише за умови використання різних методів. Якийсь один метод не дасть змоги пізнати особливості характеру та поведінки учня, виявити наявність в нього знань, вмінь та навичок у галузі виховання.

Кожна особистість проявляє себе насамперед в діяльності, тому вивчення учнів обов'язково передбачає організацію їх діяльності та спостереження за нею. Що активніша ця діяльність, то яскравіше проявляються особливості школярів, в учнівському колективі, у спілкуванні один з одним. Педагогічна цінність спостережень полягає в тому, що вони дають можливість скласти уявлення про рівень вихованості не за словами та письмовими відповідями, а за конкретними справами, за реальними вчинками та діями.

Методика визначення рівня вихованості особистості передбачає роботу за такими напрямками:

1. Розгляд поняття «вихованість», визначення критеріїв, рівнів, ознак її сформованості.

2. Вибір доцільних методів діагностування наявного рівня вихованості за допомогою методів: анкетування, тестування, створення педагогічних ситуацій, розгляду продуктів діяльності, спостереження, збору незалежних характеристик.

3. Створення програми вивчення рівня вихованості.

4. Проведення дослідження.

5. Узагальнення результатів, створення рекомендацій щодо подальшого виховання даного учня.

6. Результати вивчення особистості й колективу зберігаються та узагальнюються. Вони слугують опорою для організації і проведення виховної роботи з класом.

Плануючи роботу, психолог використовує різні методи діагностики: опитування, метод спостереження, бесіди, анкетування, метод соціометричного вибору, метод ранжирування, анкету-інтерв'ю.

Чимала група методів, які використовує класний керівник, це методи оцінювання, рейтинг. Один із достовірних діагностичних методів – вивчення поведінки дітей у певній педагогічній ситуації, дискусія.

Діагностика рівня вихованості учнів проводиться в залежності від віку школярів і обраної методики. Існують різні способи вивчення рівня вихованості, але найбільш ефективною, яку ми застосовуємо, є популярна методика Н.П. Капустіна.

Спочатку учень (в молодших класах – один з батьків), а потім класний керівник заповнюють оцінний аркуш (оцінюють прояв основних показників вихованості). Тобто учень сам себе оцінює за п'ятибальною шкалою (5 - завжди, 4 - часто, 3 - рідко, 2 - ніколи, 1 - інша позиція), ну а далі те саме

виконує і класний керівник. Тобто за допомогою цієї анкети педагог висловлює свою думку про рівень вихованості конкретного учня.

Для учнів 1 – 2 класів це: допитливість, працьовитість, дбайливе ставлення до природи, моє ставлення до школи, красиве в моєму житті і як я ставлюся до себе.

Для учнів 3 – 5 класів - допитливість, старанність, дбайливе ставлення до природи, я і школа, прекрасне в моєму житті і ставлення до самого себе.

6 – 9 клас - ерудиція, ставлення до праці, я і природа (ставлення до природи), я і суспільство, естетичний смак, ставлення до самого себе. Система поєднання самооцінки з оцінкою вчителя дозволяє самому учневі коригувати свої взаємини зі світом, керувати собою, займатися самовихованням, щоб досягти кращих результатів і успіху.

Для оцінки поданих компонентів використовуються різні рівні вихованості:

Оцінювання проводять за 5-бальною системою:

Якщо середній бал дорівнює:

5 – 4,5 – це високий рівень вихованості (наявність позитивної самостійності у діяльності та поведінці поряд з виявленням активної суспільної, громадської позиції);

4,4 – 4 – достатній рівень (наявність самостійності, присутні прояви саморегуляції і самоорганізації, хоча активна громадська позиція ще відсутня);

3,9 – 2,9 – середній рівень (нестійкий досвід позитивної поведінки, яка регулюється вимогами старших та іншими зовнішніми збудниками,

при цьому саморегуляція та самоорганізація ситуативні);

2,8 – 2 – низький рівень (характеризується негативним досвідом поведінки, який коригується під впливом педагогічних методик).

Класний керівник заповнює таблицю «Зведений аркуш даних вивчення рівня вихованості», а практичний психолог – зведену таблицю по класах.

У 2017-2018 навчальному році моніторинг вихованості учнів Скородистицької «Школи життєтворчості» показав, що високий рівень вихованості мають 25 учнів - 32% від загальної кількості. Це школярі, які мають задатки лідера, навчаються на високий та достатній рівень, ведуть активне позашкільне життя, займаються в гуртках, мають авторитет у класному колективі, виконують класні та загальношкільні доручення, виховуються переважно в повних сім'ях.

Достатній рівень вихованості спостерігається у 23 учнів (29%), які добре навчаються, мають захоплення, але недостатньо активні у громадському житті, доручення виконують при нагадуванні, гуртковою роботою охоплені частково.

Середній рівень вихованості мають 25 учнів (32%). Успішність цих школярів коливається на середньому рівні, низька мотивація навчання та пасивність у громадському житті класу та школи.

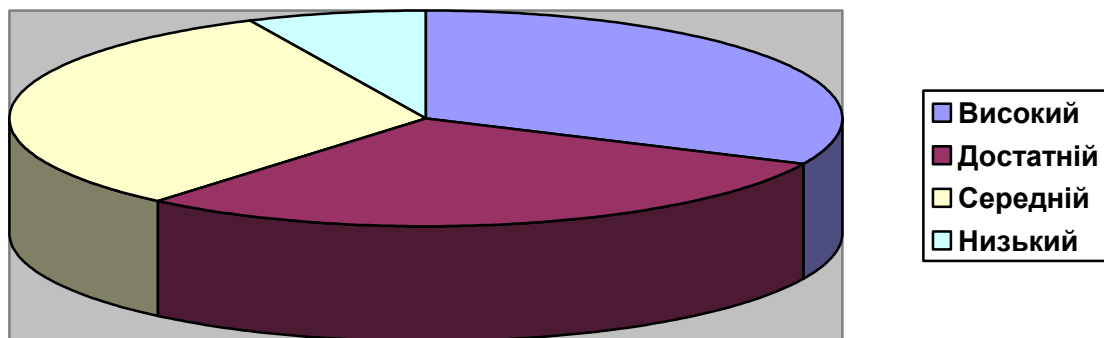
Низький рівень вихованості мають 5 учнів (7%), які схильні до правопорушень, навчаються на початковий та середній рівень, виховуються в неповних та кризових сім'ях, де батьки не приділяють належної уваги своїм дітям, учні систематично порушують Статут школи, мають шкідливі звички.

Діагностика вихованості учнів

Скородистицької загальноосвітньої школи І-ІІ ступенів

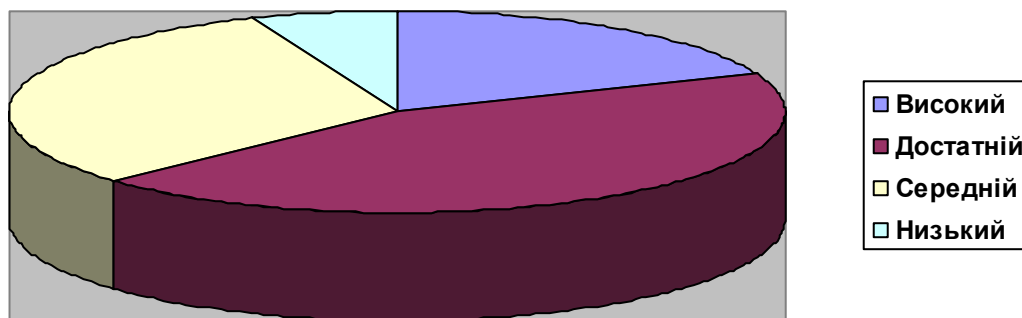
«Школа життєтворчості»

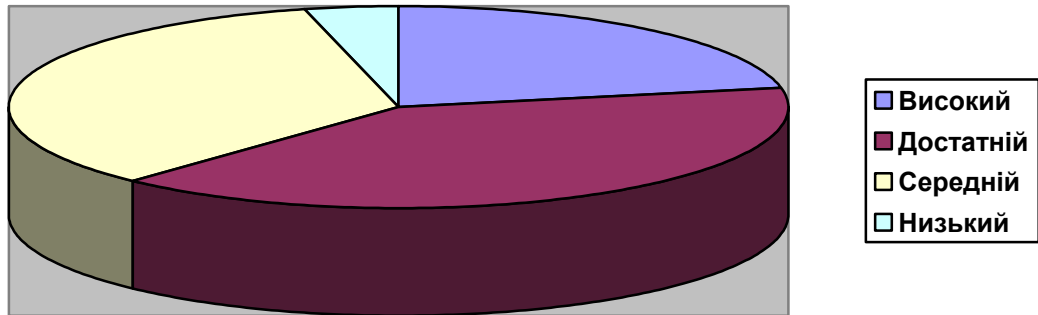
Роки/рівень(%)	Високий	Достатній	Середній	Низький
2017-2018 н. р.	32	29	32	7

Учні 1-4 класів

Високий	Достатній	Середній	Низький
19	44	31	6

Учні 5-9 класів

Високий	Достатній	Середній	Низький
22	40	34	4

Дослідження та аналіз рівня вихованості дає змогу конкретизувати мету виховної роботи; до учнів з різним рівнем вихованості здійснити диференційований підхід; спрогнозувати близькі та віддалені результати виховної діяльності; порівняти проміжні результати з початково зафіксованими; обґрунтувати вибір змісту та методів виховання.

На формування позитивного іміджу закладу освіти впливає і тісна співпраця з батьками. А саме: індивідуальні консультації для батьків, анкетування учнів та батьків, залучення батьків до виховної роботи класу, проведення батьківських зборів.

Методичні рекомендації щодо корекції рівня вихованості

Робота над негативними якостями

1. Приборкати гнів
2. Утриматися від обману, неправди
3. Залишити лихослів'я
4. Позбутися поганих звичок
5. Угамувати себе
6. Виправитися від зазнайства
7. Гасити гонористість
8. Не хвалитися
9. Не вступати у конфлікти
10. Коригувати ненависть
11. Зняття напруження

12. Коригувати неадекватність

13. Уникати неконструктивного спілкування

*Робота над позитивними
якостями*

1. Керувати своїми почуттями

2. Загартовувати сумління

3. Захищати свою гідність

4. Виявляти співчуття

5. Налагоджувати дружні стосунки

6. Творити добро

7. Набути справжньої людяності

8. Розвивати милосердя

9. Набути доброчесності

10. Дотримуватися справедливості

11. Розвивати навички
безконфліктного спілкування

12. Проявляти індивідуальність

13. Зробити себе кращим

Методика “Визначення рівня вихованості учнів”

(за Н. Капустіним, П. Третьяковим)

ІНСТРУКТАЖ:

1 . Вихованість – це інтегративний показник сформованого ставлення учня (його позиції) до навчання, людей і до себе.

2. В анкеті учні оцінюють кожне питання за 5-бальною системою.

5 – завжди;	4 – часто;	3 – рідко;
2 – ніколи;	1 – у мене інша позиція;	

3. Класний керівник підраховує середній бал по кожному із семи критеріїв вихованості. В результаті кожен учень має 7 оцінок.

Потім 7 оцінок складають і ділять на 7. Середній бал і є умовним визначенням рівня вихованості. Якщо середній бал дорівнює:

5 – 4,5 – це високий рівень вихованості (В);

4,4 – 4 – достатній рівень (Д);

3,9 – 2,9 – середній рівень (С);

2,8 – 2 – низький рівень (Н).

Класний керівник заповнює таблицю.

Зведений аркуш вивчення рівня вихованості

учнів _____ класу

п/п	Прізвище, ім'я	Показники (критерії вихованості)								
		Допитливість	Старанність	Працьовитість	Моє ставлення до природи	Моє ставлення до школи	Прекрасне в моєму житті	Ставлення до себе	Середній бал	Рівень вихованості

У класі _____ учнів.

Із них _____ чол. (_____ %) мають високий рівень вихованості;

_____ чол. (_____ %) мають достатній рівень вихованості;

_____ чол. (_____ %) мають середній рівень вихованості;

_____ чол. (_____ %) мають низький рівень вихованості;

Класний керівник _____

Анкета для учнів 1-2 класів

Критерії (показники вихованості)		Оцінка батьків	Оцінка вчит.	Середн. бал
Допитливість	Виявляє інтерес до навчання	2 3 4 5	2 3 4 5	
	Любить читати, слухати	2 3 4 5	2 3 4 5	
	Чи подобається виконувати завдання, малювати	2 3 4 5	2 3 4 5	
	Чи подобається отримувати хороші оцінки	2 3 4 5	2 3 4 5	
Середній бал				
Ставлення до школи	Виконує правила для учнів	2 3 4 5	2 3 4 5	
	Добрий у ставленні з людьми	2 3 4 5	2 3 4 5	
	Бере участь у справах класу	2 3 4 5	2 3 4 5	
Середній бал				
Старанність, працьовитість	Намагається в навчанні	2 3 4 5	2 3 4 5	
	Допомагає іншим у справах	2 3 4 5	2 3 4 5	
	Звертається по допомогу сам	2 3 4 5	2 3 4 5	
	Допомагає в сім'ї виконувати домашню роботу	2 3 4 5	2 3 4 5	
	Любить чергувати в класі	2 3 4 5	2 3 4 5	
	Допомагає вчителю	2 3 4 5	2 3 4 5	

Середній бал				
Дбайливе ставлення до природи	До землі	2 3 4 5	2 3 4 5	
	До рослин	2 3 4 5	2 3 4 5	
	До тваринам	2 3 4 5	2 3 4 5	
Середній бал				
Гарне в житті	Акуратний у справах	2 3 4 5	2 3 4 5	
	Охайний у одязі	2 3 4 5	2 3 4 5	
	Любить гарне навколо себе	2 3 4 5	2 3 4 5	
	Чемний у відношенні з людьми	2 3 4 5	2 3 4 5	
Середній бал				
Ставлення до себе	Вміє керувати своєю поведінкою	2 3 4 5	2 3 4 5	
	Дотримується санітарно-гігієнічних правил догляду за собою	2 3 4 5	2 3 4 5	
	Немає шкідливих звичок	2 3 4 5	2 3 4 5	
Середній бал				

Примітка: обведіть бал, яким оцінюється якість учня. 5 - якість виявляється завжди; 4 - якість виявляється часто; 3 - якість виявляється рідко; 2 - якість не виявляється ніколи.

Анкета для учнів 3-5 класів

Критерії (показники вихованості)		Оцінка батьків	Оцінка вчителя	Середній бал
Допитливість	Виявляє інтерес до навчання			
	Любить читати, слухати			
	Подобається виконувати завдання, малювати	2 3 4 5		
	Подобається отримувати			

	хороші оцінки			
Середній бал				
Ставлення до школи	Виконує правила для учнів	2 3 4 5	2 3 4 5	
	Добрий у стосунках з людьми	2 3 4 5	2 3 4 5	
	Виконує правила внутрішнього розпорядку	2 3 4 5	2 3 4 5	
	Бере участь у справах класу і школи	2 3 4 5	2 3 4 5	
Середній бал				
Старанність, працює.	Намагається в навчанні	2 3 4 5	2 3 4 5	
	Допомагає іншим у справах і сам звертається за допомогою	2 3 4 5	2 3 4 5	
	Самостійний	2 3 4 5	2 3 4 5	
	Допомагає в сім'ї виконувати домашню роботу	2 3 4 5	2 3 4 5	
	Любить чергувати в класі	2 3 4 5	2 3 4 5	
	Допомагає вчителю	2 3 4 5	2 3 4 5	
Середній бал				
Дбайливе ставлення до природи	До землі	2 3 4 5	2 3 4 5	
	До рослин	2 3 4 5	2 3 4 5	
	До тварин	2 3 4 5	2 3 4 5	
Середній бал				
Гарне житті	Акуратний у справах			
	Охайний у одязі	2 3 4 5		
	Любить і цінує красиве навколо себе	2 3 4 5		
	Чемний у відношенні з людьми	2 3 4 5		
Середній бал				
Ставлення до	Вміє керувати своєю			

себе	поведінкою			
	Дотримується санітарно-гігієнічні правила догляду за собою			
	Піклується про своє здоров'я			
	Вміє розподіляти час відпочинку та навчальних занять	2 3 4 5	2 3 4 5	
	Немає шкідливих звичок	2 3 4 5	2 3 4 5	
Середній бал				

Примітка: обведіть бал, яким оцінюється якість учня. 5 - якість виявляється завжди; 4 - якість виявляється часто; 3 - якість виявляється рідко; 2 - якість не виявляється ніколи.

Анкета для учнів 6-9 класів

Показники (критерії) вихованості	Завжди (5 б.)	Часто (4 б.)	Рідко (3 б.)	Ніколи (2 б.)	У мене інша позиція (1 б.)
1. Допитливість:					
- мені цікаво вчитися					
- я виконую домашні завдання					
- я прагну одержувати хороші оцінки					
- я люблю читати					
- мені цікаво знаходити відповідні на незрозумілі запитання					
2. Старанність (ставлення до навчання):					
- я наполегливий у навчанні					
- я уважний					
- я самостійний					

- я допомагаю іншим і сам звертаюся по допомогу					
- я вчуся регулярно, без пропусків					
3. Працьовитість:					
- без праці не витягнеш і рибку зі ставка					
- я бережливий до результатів праці людини					
- я самостійно себе обслуговую					
- я роблю все акуратно і красиво					
- я виконую правила роботи					
4. Я і природа:					
- я бережу землю					
- я бережу рослини					
- я бережу тварин					
- я бережу природу					
5. Я і школа:					
- я виконую правила для учнів					
-я виконую правила внутрішньо-шкільного життя					
- я беру участь у справах класу і школи					
- я добрий у взаєминах із людьми					
6. Прекрасне в своєму житті:					
- я акуратний і охайний					
-я дотримуюся культури поведінки					
- я ціную красу в своїх справах					
- я бачу прекрасне в житті					
7.Ставлення до самого себе:					
- я керую собою, своєю поведінкою					
- я дотримуюся санітарно-					

гігієнічних правил догляду за своїм одягом і зовнішністю					
- я піклуюся про здоров'я					
- я вмію правильно розподіляти час навчання і відпочинку					
- я не маю шкідливих звичок					

Анкета для вивчення рівня вихованості учнів.

Методика «Вибір»

Метою цього анкетування є виявлення ступеня сформованості моральних якостей особистості, становлення школярів до моральних норм суспільства.

Учням пропонується виконати завдання: як ти діятимеш в таких ситуаціях? Обери відповідь, яка відповідатиме твоєму вчинку або допиши свою відповідь:

1. Тобі дали доручення, яке тобі не до душі, але його виконання необхідне колективу. Як ти вдієш?

- а) Сумнівно виконаєш доручення.
- б) Залучиш до виконання товаришів, щоб не виконувати роботу самому.
- в) Попросиш дати інше, більш цікаве для тебе доручення.
- г) Знайдеш причини, щоб відмовитись.
- д) Або...

2. Ти випадково почув, як група твоїх однокласників висловила справедливі, але неприємні зауваження на твою адресу. Як ти вдієш?

- а) Спробуєш пояснити їм, чим викликана твоя поведінка.
- б) Переведеш розмову на жарт, але намагатимешся виправитися.
- в) Зробиш вигляд, що нічого не чув.
- г) Або...

3. Ти випадково, не бажаючи того, заподіяв зло іншій людині або завдав їй незначних збитків. Як ти діятимеш?

- а) Зробиш все можливе, щоб усунути зло.
- б) Вибачишся, пояснивши, що ти зробив це не навмисно.
- в) Зробиш вигляд, що ти не завинив. г) Або...

4. Ти став свідком того, як один учень несправедливо образив іншого на твоїх очах. Як ти діятимеш?

- а) Вимагатимеш, щоб він вибачився перед тим, хто постраждав.
- б) Висловиш співчуття тому, кого образили.
- в) Зробиш вигляд, що тебе це не стосується.
- г) Або...

Обробка отриманих даних

Переважний вибір учнями відповіді **а)** свідчить про активне, стійке, позитивне ставлення до моральних норм (ІІІ високий рівень моральної виховності).

Перевага відповіді **б)** вказує на недостатню стійкість позитивного ставлення до моральних норм – можливі компроміси у поведінці (ІІ – середній рівень).

Перевага відповіді **в)** характеризує пасивну і недостатньо стійку поведінку і свідчить про переважно негативне ставлення до моральних норм (І – низький рівень моральної вихованості).

Література:

1. Потёмкина О., Потёмкина Е. Тесты для подростков. – 2009., 320 с.
2. Фридман Л.М. Психология детей и подростков. – 2004., 480 с.

Сергій Двірний , вчитель
образотворчого мистецтва і мистецтва.

СТАНОВЛЕННЯ ЖИТТЄТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ НА УРОКАХ МИСТЕЦТВА

«ART PLAY» від Античності до Реалізму

У 2016/2017 навчальному році учні, починаючи з 8-х класів, почали вчитися за новим змістом освіти. Освітня галузь «Мистецтво» у восьмому класі, відповідно до типових навчальних планів загальноосвітніх навчальних закладів II ступеня, реалізується через предмет «Мистецтво» за навчальною програмою «Мистецтво 5 – 9 класи». Специфікою цієї навчальної програми є її цілісність і наскрізність, що розкривається через наскрізний тематизм та логіку побудови змісту за роками навчання від 5 до 9 класу, поступово вивчаючи особливості мови різних видів мистецтва, палітру жанрів музичного та образотворчого мистецтв, новітні явища в мистецтві в єдності традицій і новаторства, стилі та напрями мистецтва.

Найважливіші позиції викладання мистецтва у 8 класі, на яких має базуватися методичний арсенал учителя – захопити учнів мистецтвом, створивши екскурсію по різних часових періодах – від Античності до кінця XIX століття, знайти емоційний відгук, зацікавити їх настільки, щоб з'явилося бажання самостійно, більш широко познайомитися з мистецькими шедеврами різних художніх стилів. Тільки на такому тлі відбуватиметься формування в учнів ціннісно-сміслових, загальнокультурних, навчально-пізнавальних, комунікативних, творчо-діяльнісних, самоосвітніх та інформаційних компетентностей, що передбачено навчальною програмою. Освіта не є чимось зовнішнім стосовно інших сфер життєдіяльності людини. Процеси, що відбуваються в освіті, мають розглядатися лише в комплексі проблем людства, важливішою з яких є забезпечення добробуту людей, виживання і стійкого розвитку людської спільноти.

Розвиток освіти з другої половини ХХ ст., який називають «вибухом освіти», підвищення середнього рівня освіти населення планети є однією із суттєвих змін загальноосвітнього значення. Головною тенденцією стало повернення до традицій вітчизняної освіти і культури, в яких спостерігається потужна «методологія і методика», добре організована гуманітарна освіта на єдності вітчизняної і світової культур ХХІ століття характеризується із стрімким технічним застосуванням в освіті і зміною в підході до навчання і виховання дітей в школі. Українське суспільство активно долучається до обговорення проблем освіти та її реформування. Як для освітян, так і для батьків є зрозумілим, що сучасна шкільна освіта не відповідає вимогам сучасного світу. Наразі з'явилась велика кількість людей, яка вважає себе експертами й намагається долучитися до руху за реформування сучасної загальноосвітньої школи. З одного боку, активність і небайдужість суспільства є позитивною ознакою, з іншого, – є небезпека, що на реформи можуть впливати представники громадськості, які не є професіоналами в питаннях освіти. Так, наприклад, у бажанні розвантажити своїх дітей, батьки можуть мати хибну оцінку того, які предмети є важливішими для дитини та її розвитку, а які мають бути виключеними з навчального процесу, або на них має бути відведена менша кількість годин. Досить суттєва частина батьків вважає предмети «Музичне мистецтво», «Образотворче мистецтво», «Мистецтво» тими, що є необов'язковими для вивчення в загальноосвітній школі.

Чому це питання постає у батьків?

Ще з радянських часів рівень викладання цих предметів був занижкий. По-справжньому талановиті вчителі музики та образотворчого мистецтва оминали загальноосвітні школи (через невелику кількість годин, відведених на предмети) та йшли працювати в спеціалізовані мистецькі заклади (звісно, є школи, яким пощастило, і вони мають справжніх фахівців з мистецьких дисциплін). Бути вчителем мистецьких дисциплін у школі є набагато менш престижним, ніж бути вчителем інших предметів. Так, мистецька освіта в загальноосвітній школі з кожним роком стикається все з більшими й

більшими проблемами: недостатня кількість висококваліфікованих кадрів та низький рівень викладання мистецьких дисциплін. Через те, що форми, методи, підходи, які використовує вчитель, є не завжди сучасними та достатньо ефективними, діти перестають любити мистецькі предмети, і, таким чином, і батьки, і діти сприймають ці предмети як зайве навантаження.

Друга причина – у суспільстві немає розуміння значення мистецьких дисциплін для формування особистості учнів. Батьки досить часто не усвідомлюють, що саме предмети мистецьких дисциплін мають надзвичайний потенціал для розвитку творчої особистості, формування креативного мислення, розвитку почуттєвої сфери, здійснення самокорекції психоемоційного стану. В школі більше розвивається раціональне мислення – це тип мислення, під час якого оптимальні рішення знаходяться, виходячи з порівняння набору фактів, а не на основі відчуттів або з емоційних поштовхів. Але є ще ірраціональне мислення, яке розвивається в школі виключно завдяки мистецьким дисциплінам.

Ірраціональне (з латинської *irrationalis* – несвідомий), протилежне поняттю раціонального. До ірраціональних форм пізнання відносять інтуїцію, уяву, фантазію, емоції, почуття.

Коли ми говоримо про сучасну людину, яка має бути креативною, гнучкою, уміти нестандартно вирішувати поставлені завдання, то ми розуміємо, що для розвитку цих умінь необхідно застосовувати ірраціональне мислення. Тому в сучасній школі в учнів маємо формувати не лише раціональне мислення, але й ірраціональне. Учень повинен навчитися мислити художніми образами, розвивати фантазію, почуттєву сферу тощо, для того, щоб у будь-якій сфері діяльності проявити свою творчість, гнучкість мислення. Для формування цих якостей необхідні саме предмети художньо-естетичного циклу. Унікальність впливу мистецьких предметів на особистість дитини закладена в самій природі мистецтва. Так, коли ми кидаємо свій погляд на картину, то в одну мить можемо охопити й зміст картини, і почуття героїв та відчути своє ставлення до цього сюжету. Саме

можливість сприймати одночасно різні процеси є унікальним явищем, яке закладено в природі мистецтва. Якби художній образ, який передав художник на своєму полотні, передавав письменник, то для передачі цієї інформації необхідно було написати чимало тексту, а значить читач має витратити час на інтерпретацію цього образу. І головне – усвідомлення тексту відбувається через шлях раціонально-образного сприйняття. Слово прокладає шлях до почуттів через раціональне усвідомлення. Музика, образотворче мистецтво мають унікальну властивість оминати раціональне сприйняття та впливати на емоції та почуття людини за дуже короткий час через ірраціональний вплив (долучено емоційне, чуттєве сприйняття).

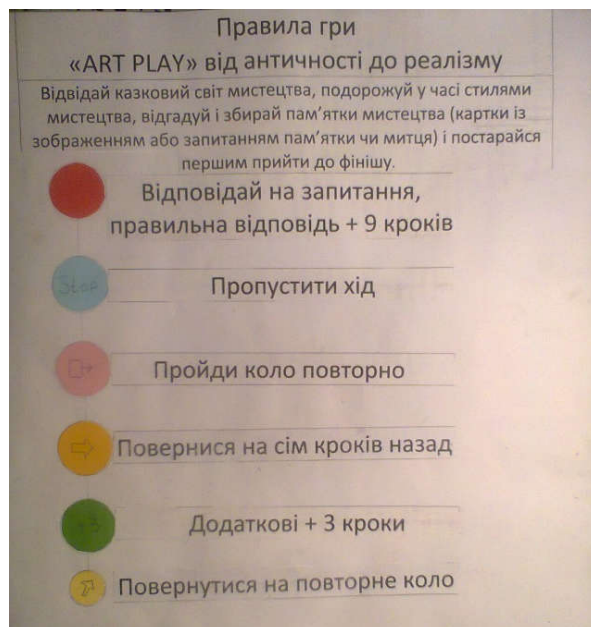
Наприкінці ХХ ст. у науковому обігу з'явився новий термін – емоційний інтелект (цей термін було вжито вперше в 1990 році Дж. Мейером та П. Саловесем). Учені під цим терміном розуміють «здатність ретельно осягнути, оцінити та виразити емоції; здатність розуміння емоцій та емоційних знань; а також здатність керування емоціями, що сприяє емоційному й інтелектуальному зростанню» особистості. Набуття учнями предметних компетентностей з мистецтва сприятиме розвитку емоційного інтелекту – дасть можливість учням розуміти свої та чужі емоції, сформує вміння знаходити засоби для управління емоціями. Розвиток емоційного інтелекту можна мати лише через системне навчання мистецтву, через поетапне опанування мовою мистецтва, оволодіння засобами творчого самовираження через художньо-творчу діяльність (малювання, ліплення, спів, музичні імпровізації тощо), набуття вмінь інтерпретувати твори мистецтва і таке інше.

Сьогодні особливо актуальною є проблема виховання патріотичних почуттів. Під патріотизмом ми розуміємо особливе, тобто безумовне і високосмислове почуття-цінність, яке характеризує позитивне ставлення особистості до народу, батьківщини, держави та до самої себе. Виходячи з даного визначення, ми хотіли б підкреслити, що патріотизм – це почуття-цінність. Оскільки саме мистецтво допомагає розвивати почуття, впливаючи

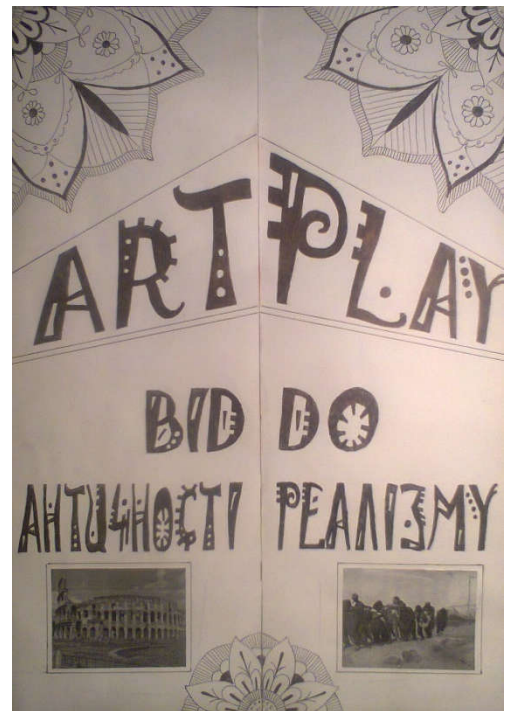
на емоційну сферу учнів, ми можемо наголосити на одній із провідних ролей мистецтва в процесі національно-патріотичного виховання. Треба зазначити, що в українських виховних традиціях завжди використовувався впливовий засіб – естетичне виховання (хоровий спів, особливо в церквах та читальнях, драматичні аматорські гуртки, уроки малювання і співів у школі, писанкарство. Піснею супроводжувалися польові роботи, толоки, вечорниці тощо. Усе це передбачало активну участь людини у творчості).

Так, можна навести приклад культурної промоції, яку запропонував на початку ХХ ст. Симон Петлюра. 1 січня 1919 року Симон Петлюра запросив до себе Олександра Кошицю і Кирила Стеценка і запропонував створити «Українську Республіканську Капелу». Українська капела об'їхала з українською піснею ключові країни Західної Європи й продемонструвала світові самодостатню силу української культури – а відтак, політичну зрілість українського народу, аби мати власну державу, незалежну від Росії. Результат був дивовижний, на шпальтах європейської преси лунали схвальні відгуки, Європа була в захваті від української пісні. Користуючись цим прикладом, можна зазначити нагальну необхідність засобами мистецтва долати антидержавні погляди, які існують усередині країни на сучасному етапі розвитку нашої держави. Дуже важливо, щоб зміст мистецьких дисциплін був пронизаний матеріалом, який сприяє вихованню в учнів патріотизму.

Виходячи з цього, предмет «Мистецтво» має два основні види діяльності учнів на уроках: сприймання й творення (художньо-творча діяльність) мистецтва. Запропонована програма дає можливість розвинути більш ефективно художньо-образне, асоціативне мислення, сприяє розвитку

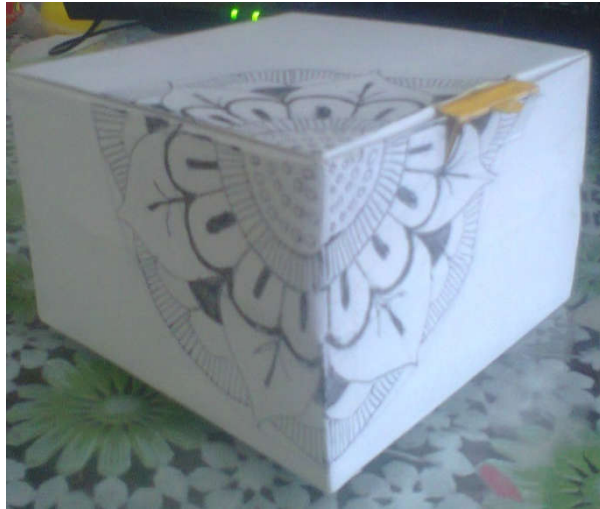
креативності, дає можливість розвинути інтуїцію тощо, і, щонайперше, сформувати в процесі практичної діяльності предметні мистецькі компетентності. На сьогодні назріла ситуація, коли необхідні докорінні зміни підходів до викладання мистецьких дисциплін в освітніх закладах. Застаріли методи та підходи знищують мистецьку освіту. Для ефективного впровадження художньо-естетичного циклу необхідно мотивувати учнів. Треба замінити монологічні методи на діалогічні методи навчання. Від розповідей про мистецтво, має вчитель знаходити методи занурення учнів в мистецтво, емоційного переживання мистецьких творів.

І саме гра «ART PLAY» від античності до реалізму, є один із іноваційних підходів в навчанні учнів на уроках мистецтва. Під грою мається на увазі не цифрова (комп'ютерна) гра, а сам процес розробки і створення ігор для навчання, де головна мета охопити предмет з бажанням встановити пріоритет гри. Часто навчання на основі ігор ототожнюють з гейміфікацією, але насправді це не зовсім коректно.

Геймофікація – це використання ігрових елементів як системи мотивування до навчального процесу, у той час як «art-play» – це навчання,

яке повністю засноване на грі, в якій закладені певна мета, завдання та результати. Гра розроблена за методичними рекомендації щодо викладання інтегрованого курсу «Мистецтво» за новою програмою, де звертається увага на доцільності структурування уроку навколо доміант кожної з підтем. Інформації

для засвоєння учнями має бути небагато, не варто її нагромаджувати, зокрема, історичним контекстом епохи, переліками імен митців, творів, дат тощо, адже наперед відомо, така інформація засвоюється тимчасово. Доцільно зосередити увагу на найголовнішому - на творах мистецтва, які презентують певний художній стиль.

Гра «ART PLAY» від Античності до Реалізму» передбачено для підведення підсумків вивченого матеріалу за рік, за допомогою карток із зображенням пам'ятки мистецтва або митця, конкретних запитань, які стимулюють засвоїти характерні особливості певного стилю.

Також гру можна використовувати і під час вивчення окремих тем або просто на уроці, вивчаючи новий матеріал, для цього варто лише змінити картки із

відгадування на вивчення. Під час ігрового уроку діти, які пасивно ставляться до вивчення поурочного матеріалу, або опрацювання підручника дома, активно включаються в вивчення даної теми на занятті сприймаючи

**Світлана Сєдих, заступник директора
з навчально-виховної та науково-методичної роботи**

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАВДАНЬ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

(З досвіду роботи Скородистицької «Школи життєтворчості»)

*Турбота про імідж –
ознака організації, що розвивається*

Позитивний імідж закладу освіти має формуватися на рівні найсучасніших досягнень у сфері освіти.

В успішній школі наявний «корпоративний дух» (корпоративний імідж), існування якого можливе лише при умові органічної взаємодії керівника освітнього з колективом педагогів-однодумців.

Активне впровадження нових ідей, інноваційних програм та технологій, інклюзивної освіти.

Постійне поліпшення матеріально-технічної бази, переобладнання приміщення за європейськими стандартами, забезпечення сучасними інформаційно-комп'ютерними технологіями.

Індивідуальний, особливий, «фірмовий» стиль закладу освіти, що має візуальну дію (прапор, герб, значки, щоденники, форма, етикет, діловий стиль одягу), як зовнішні ознаки порядку, того, що заклад працює зразково.

Всі, хто переступає поріг школи життєтворчості, відчувають дух тепла, доброзичливості, родинності, що панує в її стінах. Цьому сприяють композиції, що прикрашають фойє та коридори, багато квітів, спокійна гама кольорів, що використана в оформленні коридорів, естетично оформлені куточки. Кожен клас має форму єдиного стильового рішення і, разом з тим,

унікальний і гармонійний. Ми особливу увагу звертаємо на зовнішній вигляд учнів та вчителів. Учні носять шкільну форму, вчителі – ділове вбрання. Об'єднує всіх також значок Школи життєтворчості, що традиційно вручається учнями 9 класу першокласникам на святі Першого Дзвоника. Кожен вчитель також носить значок. Ми всіх зустрічаємо з посмішкою, доброзичливо, і дітей вчимо посміхатися світу й людям.

Відповідність рівня навчання найсучаснішим досягненням, щоб здобувачі знань в майбутньому стали успішними, самодостатніми, конкурентоспроможними особистостями.

Партнерські взаємовідносини вчителя та здобувачів освіти.

Постійне підвищення рівня кваліфікації педагогів для викладання, що базується на основі новаторства, свіжих ідей, найновішої методики викладання та вивчення технологій.

Найперше завдання педагога – навчити учнів мислити, бачити життєву перспективу, використовувати здоровий глузд, давати волю творчій уяві, реалізовувати власні таланти чи ідеї, тобто діяти відповідно до власного життєвого проекту.

Постійне формування та підтримка позитивного іміджу через візуалізацію: виступи на телебаченні, відеофільми про освітній заклад, фото (буклети, банери, листівки, газети); зустрічі з громадськістю (екскурсії, виставки, ярмаки, презентації, концерти), відповідний зовнішній вигляд усіх учнів та працівників.

Партнерські проекти з іншими закладами освіти, громадськими організаціями, місцевим самоврядуванням, соціальними службами, медичними установами тощо для створення оптимальних умов життєздійснення здобувача освіти.

Постійне реагування на зміни в навколишньому середовищі, нові вимоги та потреби учнів та їх батьків, відповідна корекція іміджу освітнього закладу.

Стабільне управління освітнім закладом (планування, організація, контроль).

Всебічна організація педагогічної праці вчителя: поєднання спеціальних, педагогічних, методичних знань і вмінь та високого рівня конструктивної, організаційно-мобілізувальної, комунікативно-розвиваючої, інформаційно-орієнтувальної та дослідницької діяльності.

Такою методичною формою, що сприяє всебічній організації педагогічної праці вчителя є МІСЯЧНИК ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ, метою якого в 2017-2018 році стало створення організаційно-методичних умов успішної діяльності вчителя Школи Життєтворчості, високого рівня розвитку особистості педагога та його професійної майстерності в організації та здійсненні навчально-виховного процесу, в самореалізації, самовдосконаленні, підвищенні кваліфікації та здатності до інтенсивної творчої роботи та з метою активного поширення кращих педагогічних ідей з 31 січня по 28 лютого 2018 року

Розпочався місячник нарадою при директору «Про план проведення «Місячника педагогічної майстерності – 2018» на якій *Кучман С.Б.*, директор інноваційного закладу освіти, ознайомила педагогічних працівників з планом роботи на даний період місяця.

Відповідно до плану місячника *01.02.2018* було проведено **семінар-практикум** для вчителів початкових класів

Чорнобаївського району «Інноваційні технології в початковій школі». Метою семінару стало підвищення ефективності освітнього процесу шляхами впровадження інновацій. «Школа для дитини, а не діти для школи».

Семінар розпочався реєстрацією учасників, гостинністю, ознайомленням з планом роботи семінару. Далі відбулась екскурсія по школі та відвідування музейної кімнати «Історія школи в історії її учнів та вчителів».

С.Б.Кучман, директор школи, ознайомила присутніх з роботою сучасної сільської школи, як експериментального навчального закладу в умовах ОТГ, презентувала навчальний заклад «Скородистицька «Школа життєтворчості», було переглянуто відеофільм про сучасне щоденне життя закладу освіти.

Л.В.Ігнатєва, вчитель початкових класів першої кваліфікаційної категорії, провела інтегрований урок у 1 класі «У світі цікавого», на якому вчитель представила власне бачення реалізації ідей Концепції нової української школи, сучасні форми роботи з першокласниками, інтеграцію 5-ти предметів.

Метою уроку стало набуття здоров'язберігаючої компетентності учнів, повторення правил безпечної поведінки в небезпечних місцях, розвиток соціальної

компетентності учнів, виховання обережності, обачності, любові до усної народної творчості.

Тренінг «Від успішного вчителя - до успішного учня» для вчителів початкових класів району провела Джоболда Л.І., вчитель вищої кваліфікаційної категорії, «старший вчитель»

Завершився семінар презентацією художніх здобутків учнів початкових класів, як формування творчої особистості та розвитку їх здібностей.

ЗДНВР С.О.Сєдих провела педагогічні читання з теми «УЧИТЕЛЬ – КОУЧ, МОДЕРАТОР, ТЬЮТОР, ФАСИЛІТАТОР В ІНДИВІДУАЛЬНІЙ ОСВІТНІЙ ТРАЄКТОРІЇ ДИТИНИ». 22.02.2018

Особливо вдалими були доповіді виступаючих *Орди В.М.*, вчителя початкових класів, класного керівника 3 класу; *Верби М.А.*, вчителя математики, класного керівника 9 класу; *Долі Н.Б.*, вчителя української мови й літератури, *Карабан Г.М.*, вчителя трудового навчання, класного керівника 8 класу.

Серед проведених нетрадиційних засідань методичних об'єднань школи найвдалішим став **круглий стіл МО вчителів природничо-математичного циклу** під керівництвом вчителя-методиста, спеціаліста вищої кваліфікаційної категорії *О.О.Загубиноги*. «Критичне мислення на уроках – тріадах природничо-математичного циклу».

Педагоги сформулювали **рекомендації в організації інноваційного педагогічного процесу на основі критичного мислення:**

❖ *Запровадження просторового підходу:*

забезпечення опосередкованого педагогічного впливу на особистість учня за рахунок створення системно-структурованого збагаченого освітнього простору, синергічно насиченого компетентоформуючими факторами

❖ *Запровадження проектного підходу:*

забезпечення інтенсивного сприяння розвитку пізнавально-творчих здібностей особистості за рахунок широкого використання проектного методу в усіх організаційних формах освітньої діяльності з орієнтацією учнів на профільне самовизначення щодо траєкторії особистісного саморозвитку.

❖ *Запровадження інклюзивного підходу:*

забезпечення рівних умов для учнів з різними навчальними можливостями за рахунок відмови від комплектації навчальних закладів та шкільних класів за принципом диференціації відповідно до рівня розвитку інтелекту та обмежень життєдіяльності.

❖ *Запровадження моніторингового підходу:*

забезпечення постійного багатовимірного відслідковування ефективності педагогічного процесу за рахунок наскрізного задіяння проєктивно-рефлексивного механізму керівництва освітньою діяльністю.

Актуальні дидактичні питання нової української школи опрацьовано педагогічним колективом нашого навчального закладу на *психолого – педагогічному семінарі №3 «Можливості та напрямки роботи Школи життєтворчості щодо впровадження STEM-освіти»*, що відбувся 16.02.2018. З презентаціями та доповідями по даному питанню виступили вчителі М.А.Верба, вчитель математики, Л.М. Шаповал, вчитель фізики та інформатики та О.О. Загубинога, вчитель хімії, біології та основ здоров'я. Особливу увагу було зосереджено на можливостях нашого навчального закладу з проєктної діяльності та впровадженні **STEM-освіти в умовах сільської школи та мінімальному забезпеченні технічними умовами.**

Предметно-методичний тиждень **іноземних мов та зарубіжної літератури** відбувся з 12.02. по 16.02.2018 під керівництвом *Терешко М.А.*, вчителя іноземних мов, *Сєдих С.О.*, вчителя зарубіжної літератури,

Куніци І.В., вчителя зарубіжної літератури, педагога- організатора школи).

У понеділок **12.02** учні ознайомилися на загальній шкільній лінійці з планом тематичного тижня. Цього самого дня на великій перерві відбулася музична перерва *«Музика країн світу»*. Також почався конкурс на кращу стіннівку для учнів 1-9 класів 2-9 класу *«Кохання, або День Святого Валентина»* - подяку за участь отримали учні 3 та 4 класу. Для учнів старших класів пройшов квест *«Знавці істин»* - перемогу здобули учні 8 класу.

У вівторок 13.02 учні повинні були прийти до школи в тематичному одязі, перевтілитися в казкового персонажа, або героя.

Учасники конкурсу нагороджені солодкими призами, а переможці отримали грамоти.

Початкові класи: Вдовіна Софія, Гладун Анастасія, Худік Альона.
Старші класи: Литовченко Віка, Бобух Дарина, Рясіченко Анастасія.

Також відбувся конкурс театральної майстерності *«З коханням у серці»*, для учнів 5-9 класів.

Результати конкурсу: 1 місце – 7 клас; 2 місце – 6 клас; 3 місце – 8 і 9 класи.

У середу 14.02 відбувся інтелектуальний конкурс *«Найрозумніший»* для 5-6 класів - перемогу здобула збірна команда 5 і 6 класу *«Генії світу»*- капітан Руслан Калініченко, команда *«Солодкоїжки»* - 2 місце

У четвер 15.02. провели свято *«Масляна»*: ігри; майстер-клас *«Випікання млинців»*; частування млинцями; спалювання опудала Масляної.

В п'ятниця 16.02 відбувся вечір для учнів 5-9 класів *«День Валентина»*. За різноманітними конкурсами визначено переможців: *Пан Валентин* – *Сененко Владислав (9 клас)* *Пані Валентинка* – *Литовченко Вікторія (8 клас)*

Переможців нагороджено дипломами, грамотами та солодкими призами.

Предметно-методичний тиждень **фізики та інформатики** відбувся з 19.02. по 23.02.2018 під керівництвом Шаповал Л.М., вчителя інформатики та фізики.

Понеділок 19. 02

1. Оголошено план проведення тижня фізики на загальношкільній лінійці, вивішено план на дошці оголошень.
2. Підготовлено скриньку, в яку протягом тижня учні опускають свої роботи.

3. В кабінеті інформатики було проведено коротку розповідь про значення фізики для учнів 7-9 класів.

Вівторок 20.02

1. Для учнів 5-9 класів проведено усний журнал «Біографічні мініатюри», де було коротко представлені цікавинки з біографій відомих вчених.

2. Оголошено конкурс есе «Комп'ютери майбутнього». Переможцем конкурсу став Логвиненко Ігор, учень 7 класу.

Середа 21.02

1. Проведено для учнів 5-9 класів відео лекторій «Видатні фізики та інформатики»

2. Оголошено конкурс на кращий малюнок: «Жартома про фізику та інформатику». Серед 5-9 класів переможцем став 7 клас.

Четвер 22.02

1. Для учнів 7-9 класів була проведена «Зустріч у фізичному кафе», де мова йшла про фізиків і гроші.

2. Учні 2-4 класів подорожували у світ комп'ютерів

П'ятниця 23.02

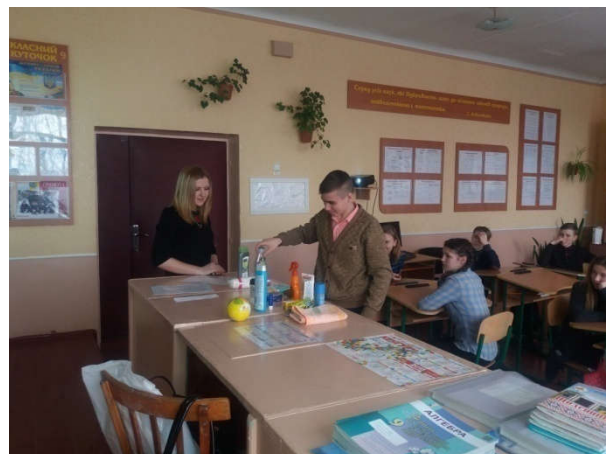
Підведено підсумки проведення тижня фізики та інформатики.

З 31.01. по 28.02.2018 відбувалися відкриті класні години класних керівників початкових та старших класів під девізом:

Мета школи – привчити до життя, розуміти його, знайти в ньому своє місце. Для цього слід розвивати самостійність дитини.

Софія Русова

Слід відзначити відкриту годину спілкування для учнів 8 – 9 класів «Вибір засобів індивідуальної гігієни», що провела вчитель-практикант з хімії та біології *Д.А.Степаненко*, куратори: *О.О.Загубинога*, вчитель хімії та біології, *М.А.Верба*, класний керівник 9 класу. Завданням виховного заходу було ознайомити учнів із значенням чистоти й охайності для здоров'я, навчити дітей правил особистої гігієни, вивчити назви засобів та предметів індивідуальної гігієни та їх призначення, охарактеризувати основні вимоги до предметів та засобів особистої гігієни, розвивати здоров'язберігаючі компетентності учнів, навчити обирати необхідні засоби та предмети особистої гігієни учнів відповідно до життєвої ситуації, індивідуальних особливостей, віку, розвивати мовлення мислення учнів, уміння думати; виховувати бережне, дбайливе та усвідомлене ставлення до власного здоров'я. Під час класної години діти, в ході виконання вправи «Відкритий мікрофон», назвали ознаки здорової та хворої людини, пригадали правила гігієни, предмети та засоби гігієни, переглянули відеоролик про важливість

та особливості використання засобів індивідуальної гігієни, виконали практичні вправи із закріплення опрацьованих питань, зробили власні висновки про необхідність дотримання правил особистої гігієни для нормального функціонування людського організму.

Запам'яталась учням та педагогам навчального закладу відкрита **класна година 2 та 3 класів** «Справжній друг», класні керівники відповідно *Л.І.Джоболда та В.М.Орда*.

Учні розширили та поглибили поняття «дружба», уміння уважно та чемно ставитись до товаришів, взаємодіяти в великому дружньому колективі. В ході заходу учні 2-3 класів з'ясували, що треба робити, щоб тебе оточували справжні друзі, обговорили оповідання В.Сухомлинського про дружбу, за допомогою вправи «Корзина негативних рис» позбулися рис характеру, що заважають дружбі; за допомогою виготовлених власноруч долоньок, записавши риси характеру, що повинні мати справжні друзі, виготовили Квітку Дружби. Діти дізнались, що 30 липня – Міжнародний день дружби, зачитали написані заздалегідь учнями 3 класу домашні твори про дружбу і завершили зустріч спільним виконанням пісні про товаришування.

Тиждень баскетболу.
Куратор – С.М.Хандога, вчитель фізкультури. 13 лютого в нашій школі відбулися змагання з баскетболу між збірними командами учнів 5–9 та 8 – 9 класів. Капітани команд 5–9 класів Біленко Артьом та Кушка Максим зробили відбір членів

команд – гравців. Гра проходила по 15 хвилин кожен період з перервою 5 хвилин. Судили гру учні 9 класу Собко Вадим та Сененко Владислав.

З результатом 16:12 виграла команда учнів на чолі з капітаном Біленком Артємом. Кушка Максим закинув 12 мячів, Бігдан Денис - 6 мячів, Біленко Артєм – 6 мячів, Логвиненко Олег - 4 мячі. Потім грали учні 8 - 9 класів. Капітанами були Собко Вадим та Сененко Владислав. Судила гру вчитель фізкультури Хандога С.М. Гра була дуже напруженою та запеклою. Найбільше м'ячів закинули Сененко Владислав - 32 мячі, Собко Вадим – 30 мячів, Карабан Каріна та Лисенський Олександр по 4 мячі, Камша Дмитро та Захаров Владислав по 2 мячі. Гра закінчилася перемогою команди на чолі Собка Вадима.

Це було дійсно свято спорту та радості, під час якого діти показали свої спортивні навички, бажання займатися фізичною культурою та вести активний спосіб життя. Варто відзначити високий організаційний рівень підготовки команд школярів, який позитивно вплинув на результати змагань та волю до перемоги.

Із 31.01. по 28.02.2018 проходила підготовка узагальнюючих матеріалів з досвіду професійної діяльності працівників школи на обласну виставку «ІННОВАЦІЙНИЙ ПОШУК ОСВІТЯН ЧЕРКАЩИНИ -2018», участь у якій взяла переважна більшість педагогічних працівників школи – 81 %.

Діяльність педагогічних працівників навчального закладу під час проведення місячника педагогічної майстерності – 2018 збагатила вчителів та учнів неоціненним досвідом спілкування, реалізацією компетентнісного підходу та педагогіки партнерства, адже робота в інноваційному режимі має очевидні позитивні зрушення щодо підвищення пізнавально-творчої активності учнів, а наприкінці навчального року гарантовано забезпечує якісний результат за всіма інноваційними критеріями ефективності педагогічного процесу.

15. Безумовний продукт освітньої діяльності закладу освіти – випускники, це один з найефективніших факторів створення позитивного

іміджу. Ми використовуємо успішні історії випускників в освітньому процесі:

- створення музейної кімнати «Історія школи в історії учнів та вчителів»;
- впровадження наративної педагогіки через класні проекти з вивчення історії успішних випускників;
- зустрічі з успішними людьми - випускниками минулих років;
- кожні п'ять років у липні проводиться грандіозне дійство з нагоди заснування школи, на яке запрошуються випускники всіх років;
- кожен випускний клас обов'язково дарує «Школі життєтворчості» на згадку про себе український вишитий рушник з іменами класного керівника та всіх випускників року, і на святі урочисто вручається директору школи батьками учнів-випускників як символічне прощання зі школою.

*Олена Кузляєва, практичний психолог та соціальний педагог,
Олександр Шепель, вчитель історії та правознавства*

ПРАВОВЕ ВИХОВАННЯ ТА ПРОТИДІЯ БУЛІНГУ В УМОВАХ «ШКОЛИ ЖИТТЄТВОРЧОСТІ»

Для всебічного розвитку особистості і громадянина сучасної України потрібна висока правова культура. Не можна вважати фізично здорову людину гармонійно розвинутою, коли вона, маючи широкі знання, добре працюючи або навчаючись, порушує закони, права. Соціально-економічна ситуація початку ХХІ ст. в суспільстві не сприяє формуванню належного морального середовища для виховання дітей і молоді. Несприятливе побутове оточення, важке матеріальне становище сімей і погіршення на цьому ґрунті внутрішньо сімейних стосунків, недоліки в організації шкільного виховання і скорочення позашкільних закладів — все це призводить до збільшення числа дітей і підлітків, поведінка яких виходить за межі моральних і правових норм. Швидко збільшується кількість підлітків, які не вчаться і не працюють. І хоч буде показовим той факт, що в Скородистицькій школі життєтворчості відсутні учні, які стоять на обліку в правоохоронних органах, це не гарантує, що проблеми не з'являться у більш зрілому віці. Адже зростає загальна дитяча злочинність. Поширення злочинності серед неповнолітніх випереджає її загальне зростання.

Мета правового виховання учнів — формування в них правової культури громадянина України, що складається передусім зі свідомого ставлення до своїх прав і обов'язків перед суспільством і державою, закріплених у Конституції України, з глибокої поваги до законів і правил людського співжиття, готовності дотримуватися й виконувати закріплені в них вимоги, що виражають волю та інтереси народу, активної участі в управлінні державними справами, рішучої боротьби з порушниками законів.

В останні роки в сучасній Україні відбуваються глибокі зміни в багатьох сферах життя суспільства, трансформуються суспільні відносини, переглядається система цінностей та пріоритетів, іде переосмислення накопиченого. Безпрецедентний динамізм нашого часу, швидка зміна технологій, постійна потреба в нових знаннях породили нову якісну проблему - формування громадянськості як інтегративної якості особистості, що дозволяє людині здійснювати себе юридично, морально і політично дієздатним. "Найважливіший напрям громадянського виховання - формування досвіду громадянської дії.

У сучасних умовах українського суспільства правове виховання є одним з найважливіших чинників розвитку особистості, становленні громадянського суспільства і демократичної правової держави – держави де панує закон. Тому в основу системи правового виховання покладено концепцію самовизначення особистості, яка володіє не тільки певною сумою знань, умінь і навичок, а й здатна стати активним учасником розбудови української держави.

Правове виховання являє собою процес правової соціалізації особи, сприйняття нею вимог права, його результативного значення. У широкому розумінні цей процес є наслідком впливу на людину багатьох факторів правового виховання соціально-економічного укладу життя це:

- спосіб організації вищої державної влади;
- внутрішня політика держави;
- ідеологічні норми законодавства;
- моральна атмосфера;
- традиції суспільства; загальнолюдські якості.

Правове виховання учнів Скородистицької «Школи життєтворчості» вирішуються в процесі навчальної діяльності і позакласної роботи одночасно, виділяються і безпосередні завдання правового виховання:

- формування в кожного учня системи знань з питань основ держави і права, розвиток інтересу до цієї галузі знань і зв'язок права з навколишньою діяльністю;
- формування поваги до держави, її органів державної влади;
- прищеплення навичок право свідомої поведінки;
- виховання нетерпимості до різноманітних правопорушень;
- формування потреб та умінь активно захищати в установленому

законом порядку свої права та законні інтереси інших осіб;

формування вміння протистояти негативним поглядам на нашу державу, на її закони.

Два основні напрямки правової освіти:

- профілактика правопорушень (поведінка (дія або бездіяння) особи, яка приносить шкоду інтересам суспільства і тягне за собою юридичну відповідальність);
- право освітня робота.

Велика увага в школі приділяється формуванню правової культури, як складової частини вихованням громадської компетенції.

Постійно проводиться робота з класними керівниками по попередженню пропусків без поважних причин. Індивідуально та на батьківських зборах проводиться клопітка робота з батьками учнів по попередженню пропусків

учнями школи без поважних причин. Члени шкільного самоврядування постійно займаються профілактикою правопорушень. За дітьми з категорійних сімей встановлено психолого – педагогічне спостереження. Щороку проводяться декади правових знань, присвячені:

- Всеукраїнському Дню прав людини;
- річниці Загальної Декларації прав людини;
- річниці Декларації прав дитини ООН
- річниці Конвенції ООН про права дитини;
- річниці ООН.

У 2018-2019 навчальному році декада правових знань проходила у жовтні місяці. Відбулись наступні заходи:

- Олімпіада з історії та правознавства. Перший етап.
- Правовий брейн - ринг «Ми жителі Європи і патріоти своєї Батьківщини»;
- Конференція старшокласників «Війна на Сході- реалії»:
  - а) Україна – держава – засновник ООН;
  - б) Миротворчі місії України у складі ООН;
- Конкурс стінгазет: «Схід і Захід єдині», «Права та обов'язки громадян України»;
- Тренінг «Знаємо і реалізуємо свої права»;
- Участь у районному конкурсі «Права дитини у XXI столітті»;
- Зустрічі з працівниками органів правопорядку та сільським головою;
- Оформлення стенду «Твої права та обов'язки»;
- Анкетування учнів 5-9 класів «Що ти знаєш про свої права та обов'язки».

Класні години:

- 5-6 класи « Права та обов'язки - нерозривний зв'язок»;
- 7-8 класи «Реалізація прав і свобод в реальних життєвих ситуаціях».

«З чого починається Батьківщина»;

- 9 клас «Конституція – основний Закон держави», «Право на освіту та обов'язок навчатися».

Виховуючи учнів у правовому полі, школа надає дітям правовий та педагогічний захист, формує моральну самосвідомість, відповідальність, як рису особистості та навчає культурі поведінки на основі

керування собою, вміння самостійно вирішувати питання самовизначення у дорослому житті.

Значення міжпредметних зв'язків для формування правової свідомості та правової грамотності учнів.

Останнім часом у нашій країні зроблено низку кроків щодо впровадження системи громадянської освіти:

- виготовлено пробні підручники, що нині перевіряються на практиці;
- у загальноосвітніх школах створено декілька експериментальних майданчиків;
- проводяться конференції, семінари;
- Академією педагогічних наук України розроблено проект Концепції громадянського виховання.

Мета цих програм єдина – виховати громадянина, який цінує ідеали свободи, демократичні цінності та права людини і готовий їх обстоювати.

Першою формою реалізації громадянської освіти є впровадження спеціальних навчальних курсів (*найдоцільнішим є введення таких курсів в старших класах*).

Другим напрямом є введення змісту громадянської освіти до інших шкільних предметів. Найбільші можливості для цього надають такі предмети інваріативної частини навчального плану, як:

- історія України,
- всесвітня історія,
- основи правознавства,
- українська та зарубіжна літератури.

Предмети соціально – гуманітарного циклу формують базовий комплекс громадянських умінь і навичок, систему демократичних пріоритетів і цінностей особистості.

Утвердження гуманістичних, громадянських цінностей може здійснюватися під час вивчення природничо-математичних дисциплін, технологій тощо, що розкривають цілісність світу, взаємозв'язок людини з природою, відповідальність за збереження екології та життя на планеті та сприяють розвитку критичного мислення та аналізу.

Упровадження змісту громадянської освіти в різні предмети може відбуватися зокрема шляхом розроблення блоків – модулів для кожного уроку, де можливе і планується застосування громадянсько-навчального змісту.

Що дасть встановлення міжпредметних зв'язків із громадянською освітою?

- формування в учнів громадянсько-навчальних понять та компетенцій;
- активізацію життєвої позиції учнів;
- розвиток в учнів критичного мислення, зокрема через застосування інтерактивних технологій;
- збагачення соціального досвіду учнів;
- розуміння ними багатогранності суспільного життя;
- звільнення від надмірного дублювання деяких шкільних предметів.

Реалізувати міжпредметні зв'язки можна так:

- а) ознайомлення з програмами курсів суміжних предметів;
- б) ознайомлення із змістом підручників суміжних предметів;
- в) ознайомлення із календарно-тематичним поурочним плануванням курсів, їх взаємозв'язки;
- г) застосування вчителем системи заходів, що стимулюють використання учнями між предметних зв'язків;
- д) вчити учнів пригадувати раніше засвоєні знання;
- е) створювати такі завдання, що змусять учнів шукати відповіді у підручниках дисциплін;
- є) диференційований підхід до учнів з різною підготовкою при оцінюванні виконання між предметних зв'язків.

Які ж основні напрямки встановлення міжпредметних зв'язків громадянської освіти?

• **Історія** – дає змогу громадянській освіті використовувати життєві приклади вияву національної свідомості та громадянської активності і боротьби за громадянські права.

• **Етика** – ставить за мету створення умов для формування моральних цінностей та орієнтирів особистості.

• **Література** – дає змогу громадянській освіті використовувати життєві приклади.

• **Українська мова** – надає словниковий запас для визначення громадянської освіти. Завдяки диктантам і творам піднімаються актуальні суспільні проблеми та шляхи їх розв'язання.

• **Іноземна мова** – надає певну інформацію щодо особливостей суспільних відносин окремих країн.

• **Біологія** – сприяє формуванню уявлень про будову живого світу, виховання адекватного ставлення до навколишнього середовища.

• **Фізкультура** – допомагає усвідомити про цінність людського життя та здоров'я.

• **Трудове навчання** – допомагає оформити результати дослідницької роботи.

Досить вагомий вплив на активізацію правового виховання в школах щорічне проведен в навчально-виховних закладах оглядів-конкурсів на кращу організацію такої роботи, започатковане Міністерством освіти України в 1996 р.

Булінг у шкільному середовищі: причини та прояви

У сучасному світі булінг перетворився на доволі поширене явище, за яким стоїть низка соціальних, психологічних та педагогічних проблем. Булінг – це не просто бешкет та пустощі. Це особлива форма взаємовідносин, яка ґрунтується на дискримінації, насильстві та агресії [2, с. 20].

Актуальність вивчення цього явища у наш час обумовлюється тим, що по-перше, збільшується кількість фіксованих випадків цього явища. По-друге, ситуація булінгу призводить до низки наслідків – педагогічних (шкільна дезадаптація, академічна неуспішність), психологічних (психологічні розлади, закріплення в свідомості негативних уявлень про себе, зниження самооцінки, порушення соціалізації, соціальна дезадаптація), медичних (травматизація).

По-третє, проблема досліджувалась переважно західними науковцями. В Україні не проводяться систематичні загальнонаціональні дослідження цього явища (лише поодинокі), і тому не достатньо запропонованих методів профілактики та корекції цього явища.

По-четверте, на сьогоднішній день з'являється все більше нових проявів та

причин булінгу в шкільному середовищі, що означає, що ця проблема не вирішується, а навпаки, набуває більших обсягів та жорстокості.

В системі цькування вирізняють три сторони: жертви, нападники та свідки. Вплив цькування відбувається на всі три категорії. Зокрема українські дослідники цькування зауважують, що цькування є зменшеною копією терористичного акту — у ньому є прямі та непрямі жертви, насилля та інформаційний ефект, а його мета — не лише вплив на безпосередню жертву, а й формування відповідних моделей поведінки з боку всієї групи, у тому числі й свідків.

Існує багато причин, чому деякі діти здійснюють булінг. Найчастіше виділяють такі причини: помилкове уявлення про те, що агресивна поведінка допустима; бажання завоювати авторитет в очах друзів та однолітків; бажання привернути увагу впливових дорослих; нудьга, здирство, компенсації за невдачі в навчанні чи громадському житті; через тиск батьків, через жорстоке поводження батьків та відсутність їхньої уваги до дитини. Часто діти вважають знущання способом стати популярними, керувати та мати вплив на інших, привернути увагу, змусити інших їх боятися. Інші

просто заздять тим дітям, над ким знущаються, а деякі навіть не усвідомлюють почуттів жертви та обсяг шкоди від їхньої поведінки. Однак наголошується, що булінговій поведінці діти навчаються, тобто якби вони не бачили моделей жорстокої поведінки серед дорослих, по телебаченню тощо, то таких загрозливих масштабів насильства можна було б уникнути [6, с. 2].

За даними наукових досліджень, схильність до насильства переважно залежить від сім'ї, в якій виховується дитина. Пропонуємо типологію сімей та основні проблеми дітей, пов'язані з підвищеною агресивністю.

1) *неповні сім'ї* (відсутність одного із батьків). Діти можуть проявляти емоційне насильство щодо однолітків, зокрема дівчатка частіше, ніж хлопчики застосовуватимуть його до інших;

2) *емоційно нестабільні сім'ї*. Тривожна атмосфера сім'ї змушує дитину захищатися, поводитися агресивно. У таких сім'ях майже відсутня взаємна підтримка і близькі стосунки між членами родини. Матері з високим рівнем тривожності, які негативно ставляться до життя, не довіряють своїй дитині, не визнають авторитет вчителів та не бажають співпрацювати зі школою, схильні виправдовувати насильство як природну реакцію на спілкування з так званими зовнішніми ворогами;

3) *авторитарні сім'ї*. Виховання в умовах домінуючої гіперпротекції характеризується безумовним підпорядкуванням волі батьків, тому діти в таких сім'ях почуваються пригнічено. Водночас, слід зазначити, що школа стає для них місцем, де вони можуть "виплеснути" накопичений гнів і страх на дітей та вчителів;

4) *деструктивні сім'ї*. Конфліктні стосунки між батьками (часті сварки, груба лайка, агресивне самоствердження в присутності дитини тощо) не лише болісно сприймаються дитиною, але й стають взірцем для наслідування. Діти засвоюють і надалі застосовуватимуть її в повсякденному житті як спосіб упоратися з ситуацією.

5) *сім'ї з генетичною схильністю до насильства*. Поява агресії залежить від психологічної стійкості людини на дію стресора. У дітей різна генетична основа реагування на стресові ситуації. Відомо, що діти з низькою толерантністю до стресу більш схильні до насильницьких дій; вони стають конфліктними, зі всіма сваряться, не контролюють свою поведінку (навіть тоді, коли самі цього хочуть) [1, с. 57].

Науковці виділяють особистісні фактори, що приводять дитину до проявів булінгу: запальний темперамент, імпульсивність характеру, брак емпатійності, егоїстичне врахування лише власних потреб, перевага бажання досягти контролю та уваги над бажанням створити дружні стосунки. Низька шкільна успішність призводить до зниження самооцінки, а тому є фактором ризику прояву насильства (для хлопців оцінки в школі менш важливі, ніж для дівчат). Серед причин, що призводять до булінгу, також виділяють зловживання алкоголем.

Діти, які зловживають алкоголем, мають зміни в мозку, що призводять до погіршення здатності вирішувати проблеми, контролювати почуття, керувати гнівом.

Поведінка кривдників може бути спричинена такими розладами та порушеннями в розвитку, як синдром дефіциту уваги та гіперактивності, розлад поведінки, посттравматичний стресовий розлад, синдром нарцисизму.

Потенційні жертви також можуть мати певні особистісні особливості, які помічаються однолітками, через що ці діти стають легкими «мішенями» для кривдників. Серед них фізичні недоліки чи зовнішність, особливості поведінки (замкненість чи настирливість), погані соціальні навички, хвороби, низький інтелект та труднощі в навчанні, а також перелічені вище розлади поведінки [4, с. 89].

До сімейних факторів, що можуть викликати булінг, відносять брак близьких стосунків у батьків з дитиною або у сім'ї, слабкий або занадто сильний контроль над дитиною, ігнорування її потреб, прийняття та моделювання агресивної поведінки батьками чи іншими значущими дорослими, неповну сім'ю [4, с. 89-90].

Факторами підвищеного ризику прояву жорстокої поведінки є досвід попередньої агресивної чи жорстокої поведінки, зазнавання у минулому фізичного чи сексуального насильства, піддавання насильству вдома чи в громаді, генетичні фактори (сімейна спадковість), вплив жорстокості в медіа (телебачення, фільми, Інтернет), вживання наркотиків або алкоголю, наявність вогнепальної зброї вдома, комбінацію стресогенних соціо-економічних факторів сім'ї, пошкодження мозку тощо.

Телебачення, де часто показують жорстокі фільми та насильство, має дуже серйозний вплив на формування ціннісної системи та поведінки дитини. Десятки досліджень впливу телебачення на дітей та підлітків підтверджують, що діти поступово починають вважати насильство способом вирішення проблем та імітують побачене в реальному житті.

Телебачення, фільми та ігри стимулюють сфери значущості та впливовості, сферу сприйняття нового досвіду дитини. Багато підлітків після перегляду сюжетів з картинами жорстокості, агресивності, самогубств ідентифікують себе з такими героями і діють відповідно [4, с. 90].

Ззовні булінг проявляється в необгрунтовано зневажливому і зарозумілому ставленню до людини. Вся його ініціатива ставиться під сумнів і

жорстко висміюється. Так само як висловлювання і будь-які дії. Все це потрапляє під уїдливу критику.

За характером вчинюваних дій булінг поділяється на фізичний, психологічний, сексуальний, поведінковий булінг та кібер-булінг. Ця класифікація не передбачає вичерпного переліку, а лише наводить найхарактерніші види насильства, виявлені шкільними психологами та педагогами, а також батьками жертв і дослідниками проблем системи освіти [7, с. 307].

Так, до фізичного насильства найчастіше відносять штовхання, запотиличники, копняки, нанесення побоїв, примусове закриття у приміщенні, а також катування шляхом умисного завдання болю, страждань, позбавлення жертви їжі, води тощо [3, с. 146].

Психологічне насильство, на жаль, теж не є винятком в учнівському середовищі в усьому світі. Його прояви варіюються від принизливих поглядів, жестів, образливих рухів тіла, міміки обличчя, поширення образливих чуток, ізоляції, ігнорування, погрози, жарти, маніпуляції, шантажу тощо [2,с.20]. Це унеможливорює стабільний духовний розвиток

дитини, робить її вразливою та може призвести до широкого діапазону соціальних і психічних девіацій [7, с. 309].

Рідшим, але не винятковим, за даними соціологів, є сексуальний вид насильства, зокрема, прізвиська, образи, принизливі погляди, жести, образливі рухи тіла сексуального характеру, зйомки у переодягальнях, поширення

образливих чуток, сексуальні погрози, брутальні жарти тощо [7, с. 307].

Поведінковий булінг теж може бути заснований на різних нюансах вербальної агресії - від пліток та інтриг до вимагань і шантажу. Переслідувачі можуть оголосити бойкот жертві і на тлі моральних знущань, здійснюючи різні «капості», аж до викрадення зошитів з домашніми завданнями [7, с. 308].

Крім цього, сьогодні набирає обертів кібер-булінг - приниження за допомогою мобільних телефонів, Інтернету. Жертва отримує образи на свою адресу, приниження за допомогою мобільних телефонів або через інші електронні пристрої (пересилання неоднозначних зображень і фотографій, обзивання, поширення чуток та ін.). Кібер-булінг, підлітковий віртуальний терор, отримав свою назву від англійського слова «bull - «агресивно нападати, ятрити, задирати, чіплятися, провокувати, дошкуляти, тероризувати, труїти» [3, с. 146-147].

Відмінності кібер-булінгу від традиційного булінгу обумовлені особливостями інтернет-середовища: анонімністю, можливістю фальсифікації, наявністю величезної аудиторії, можливістю дістати жертву в будь-якому місці і в будь-який час [5, с. 141].

Таким чином, різноманіття причин та форм прояву поведінки учасників булінгу відображає велику кількість варіантів приниження та здійснення булінгу, що пояснюється багатогранністю міжособистісної та міжгрупової взаємодії в дитячому та підлітковому середовищах, що є негативним показником, з яким потрібно боротися.

Одним із найважливіших напрямів профілактичної діяльності, спрямованої на протидію насильству в умовах навчального закладу, є просвітницька робота серед дітей та учнівської молоді.

Просвітницьку роботу проводять, як правило, фахівці психологічної служби навчального закладу (практичні психологи, соціальні педагоги) у взаємодії з адміністрацією та класними керівниками учнівських колективів.

Фахівці визначають такі основні форми просвітницької роботи щодо попередження насильства:

- лекційна робота;
- організація конкурсів, фестивалів, акцій;
- організація клубів з правових знань;
- лекторії (кіно, відео) правових знань;

- організація на базі навчального закладу консультативних пунктів, де всі учасники навчально-виховного процесу можуть отримати консультації практичного психолога, соціального педагога, юриста, де можна провести зустрічі з працівниками правоохоронних органів.

Слід зауважити, робота з роз'яснення та вивчення чинного законодавства, міжнародних актів проводиться з урахуванням вікових, індивідуальних особливостей дітей та учнівської молоді.

Коллективні форми й методи навчально-виховної роботи (міні-лекції, бесіди, диспути, усні журнали, кінолекторії та ін.) охоплюють одночасно велику кількість підлітків та молоді, сприяють створенню їхнього позитивного настрою. Проведення профілактичних заходів щодо насильства серед дітей та учнівської молоді сприяє формуванню правосвідомості та правової поведінки учнів, відповідальності за своє життя, розвиває активність, самостійність, творчість, створює умови для самореалізації особистості учня. Одночасно робота з профілактики насильства повинна проводитися з педагогічними працівниками та батьківською громадськістю.

Для роботи з педагогічним колективом соціальному педагогу закладу освіти необхідно брати участь у роботі тематичних педагогічних нарад, на яких робити повідомлення про інноваційні технології навчально-виховного процесу, інтегрування в педагогічну практику останніх досягнень педагогіки та психології з питань навчання та виховання учнів різних вікових

категорій, проводити психологічний супровід молодих вчителів, а також роботу з профілактики емоційного вигорання.

Робота з батьківською громадськістю передбачає використання як просвітницьких форм і методів роботи, так і практичних занять. Розглянемо основні форми роботи з батьками.

1. Батьківські збори — робота з колективом батьків. Це форма організації спільної діяльності батьків, учителів, практичного психолога та соціального педагога, яка передбачає їх спілкування щоб, обговорити актуальні питання навчання і виховання, ухвалення рішень.

2. Консультації — форма роботи з батьками, яка передбачає надання фахівцями психологічної служби допомоги батькам з різних проблем родинного виховання.

3. Педагогічний консилиум — форма спілкування учнів, учителів, фахівців психологічної служби навчального закладу та батьків, метою якої є: цілісне, різнобічне вивчення особистості учня, вироблення єдиної педагогічної позиції; визначення головних напрямів удосконалення виховного процесу зусиллями вчителів, батьків, самог учня; тренінги спілкування, методики оволодіння аутотренінгом.

4. Лекція — послідовний монологічний виклад узагальнених знань. Види лекцій: лекція-інструктаж, лекція-показ, лекція-репортаж, науково-популярна.

5. Семінар — активна форма просвіти батьків. Передбачає попередню самостійну роботу батьків і вчителів з вивчення літератури, підготовка виступів, доповідей, тез, запитань.

Отже, шкільне насильство характеризується системою вчинків, які не відповідають загальноприйнятим уявленням про нормативну поведінку у сфері міжособистісних стосунків. І тому завданням соціального педагога, практичного психолога полягає і застосуванні інноваційних підходів щодо профілактики шкільного насилля, які базуються на гуманістичних принципах, що забезпечують розвиток духовності, світоглядних орієнтирів, становлення ціннісно-сислової сфери та запобігають проявам агресії, наруги та негативного взаємовпливу дітей.

Література:

1. Барліт О.О. Соціально-педагогічна проблема насилля в освітньому середовищі / О.О. Барліт. – Запоріжжя: Олекс, 2011.
2. Бочкор Н.П. Соціально-педагогічна та психологічна робота з дітьми у конфліктний та постконфліктний період: метод. рекомендації / Н.П. Бочкор, Є.В. Дубровська, О.В. Залеська та ін. – Київ : МЖПЦ «Ла Страда-Україна», 2014. - С. 20.
3. Брочковська Ю. Булінг як соціально-психологічна проблема / Ю. Брочковська, С.Стельмах//Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ: серія психологічна. – 2011. – № 2 – С. 146.
4. Король А. Причини та наслідки явища булінгу / А. Король // Відновне правосуддя в Україні. – 2009. – № 1–2. – С. 89-90.
5. Кулик Є. В. Кібербулінг як педагогічна проблема / Є.В. Кулик, Н.М. Дайнека // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. – 2010. – Вип. 80. – С. 141.
6. Лушпай Л. І. Булінг як соціально-педагогічна проблема та шляхи її вирішення (на прикладі досвіду середніх загальноосвітніх шкіл Великої Британії) / Л.І. Лушпай //Український альманах. – Вип. 4. – Київ, 2010. – С. 2.

Людмила Шаповал,
вчитель фізики та інформатики

РОЛЬ КАБІNETУ ІНФОРМАТИКИ ЯК ІНФОРМАЦІЙНОГО ЦЕНТРУ У РОЗВИТКУ ЖИТТЄТВОРЧИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Освіта була і є однією з основних компонентів суспільства, що забезпечує культурне та освітнє зростання рівня нового покоління і тим самим – процвітання самого суспільства.

У сучасному світі, мабуть, немає галузі, де б не використовувався комп'ютер. На початку XXI ст. у соціальному житті відбулися значні зміни, що сприяли формуванню нового типу суспільства – **інформаційного**. Основними характеристиками цього суспільства є :

- збільшення ролі інформації і знань у політичному, економічному, соціальному та культурному житті суспільства;
- зростання обсягу інформаційно-комунікаційних продуктів;
- створення глобального інформаційного простору, що забезпечує ефективну інформаційну взаємодію людей; їхній доступ до світових ресурсів;
- задоволення їхніх потреб у інформаційних продуктах та послугах.

Тому в сучасному інформаційному суспільстві дуже важливо, починаючи з шкільного віку, навчити дітей застосовувати ПК для оволодіння знаннями та їх практичної реалізації, вміти здобувати, критично осмислювати та використовувати інформацію, що передбачає оволодіння інформаційними технологіями. Нові інформаційні технології – це невід'ємна частина нашого життя.

Виникає потреба створення такої освітньої системи, орієнтованої на виклики інформаційного суспільства, що сформує систему цінностей і пріоритетів інформаційного суспільства для використання інформаційно-комунікаційних технологій у формуванні особистості. Перед закладом освіти

постає завдання виховати особистість, здатну до життєтворчої діяльності. Така особистість зуміє правильно обрати свій шлях у житті, зважаючи на власні можливості; буде ставити перед собою завдання самовдосконалення й саморозвитку, що стане запорукою успіху в різних сферах діяльності. Сучасний світ пред'являє високі вимоги до діяльності людини, конкурентоспроможною може бути лише по-справжньому компетентна особистість.

Суспільство «епохи інформації» вимагає від випускника володіння навичками ХХІ ст.:

- Критичне мислення і вміння вирішувати проблеми (гнучко адаптуватися у змінних життєвих ситуаціях, самостійно набуваючи необхідних знань);
- Комунікативні навички та навички співробітництва;
- Інформаційна грамотність (вміння швидко та ефективно шукати інформацію, критично та компетентно оцінювати та осмислювати інформацію, вміння творчо та креативно використовувати її);
- ІКТ – грамотність (використання комп'ютерних технологій як інструменту для спілкування, досліджень, організації, оцінювання інформації, володіння базовим розумінням етичних та правових питань, пов'язаних з доступом та використанням інформації).

Для реалізації поставленої проблеми визначила **основні завдання**:

- вчити адаптуватися в сучасних інформаційних умовах;
- вчити творчо сприймати інформацію різного виду (текстову, відео, звукову, фото);
- формувати вміння пошуку, обробки, використання, зберігання та передачі потрібної інформації, оминати інформаційне «сміття»;
- допомогти дитині знайти й проявити себе у колективі;
- виховувати готовність використовувати комп'ютерні технології і навички на інших уроках та у повсякденному житті.

Головний екзаменатор наших дітей – життя. Наскільки вони будуть адаптованими до соціального середовища, здатними оперативно приймати

правильне рішення в нестандартних ситуаціях, вмітимуть аналізувати і контролювати власну діяльність, залежить насамперед від школи.

Домінуючою на уроках інформатики є інформаційно-комунікаційна компетентність, яка представлена як система компетентностей:

- технологічна (усвідомлення комп'ютера як універсального автоматизованого робочого місця для будь-якої професії),
- алгоритмічна (усвідомлення комп'ютера як універсального виконавця алгоритмів і універсального засобу конструювання алгоритмів),
- модельна (усвідомлення комп'ютера як універсального засобу інформаційного моделювання),
- дослідницька (усвідомлення комп'ютера як універсального технічного засобу автоматизації навчальних досліджень),
- методологічна (усвідомлення комп'ютера як основи інтелектуального технологічного середовища).

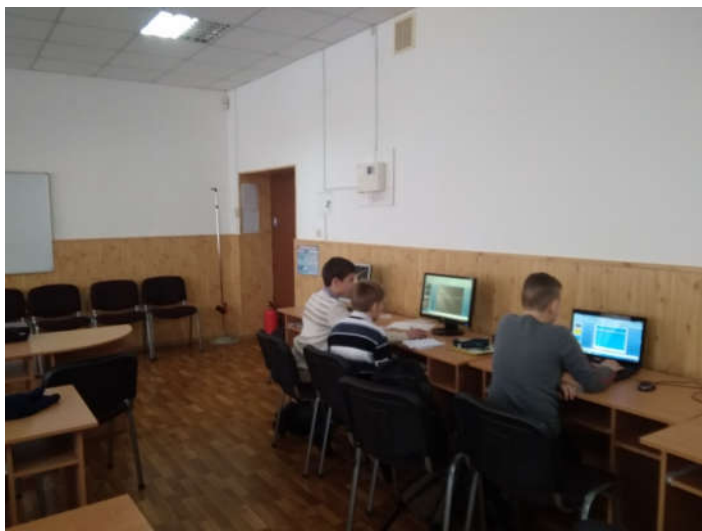
При наявності **технологічної компетентності** учень зможе використовувати програмні та апаратні засоби найбільш ефективно (орієнтуватися в різноманітних програмних середовищах, знати можливості апаратних засобів. Наприклад, працювати з програмами створення презентацій, використовувати апаратні засоби: сканер, веб-камеру, інтерактивну дошку, тощо).

При наявності **алгоритмічної компетентності** – опанувати сучасні системи розробки програмного забезпечення, створювати алгоритми.

При наявності **модельної компетентності** – опанувати професійні пакети комп'ютерного моделювання та використовувати моделі електронних засобів навчального призначення (наприклад, використовувати моделі електронних засобів навчального призначення з фізики, хімії, біології та ін. на уроках).

При наявності **дослідницької компетентності** – застосовувати технічні засоби автоматизації досліджень (наприклад, виконувати лабораторні роботи з предметів природничого циклу, опрацьовувати матеріали до дослідницьких проектів).

При наявності **методологічної компетентності** – використовувати ІКТ для вирішення своїх соціальних потреб (наприклад, брати участь у форумах, листуватися електронною поштою, готувати електронні матеріали, враховуючи правовий аспект подання та використання інформації). [1]

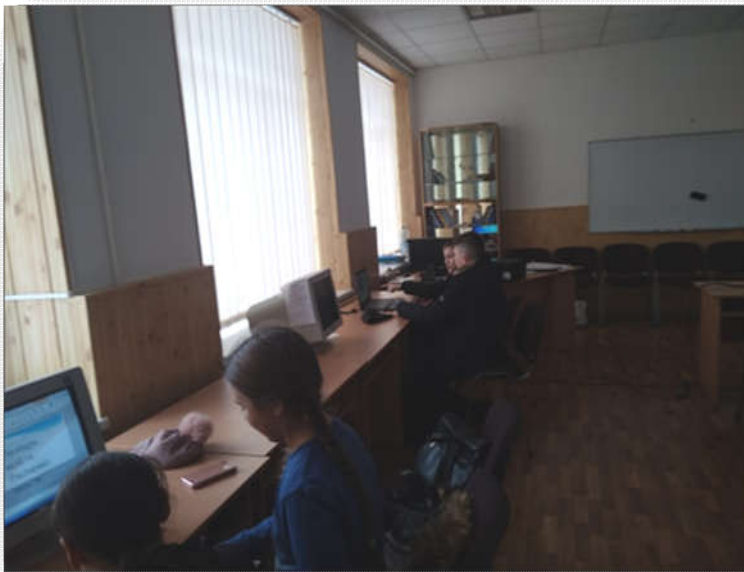

На сьогоднішній день Інтернет є найпотужнішим ресурсом навчання. Жодна серйозна робота не обходиться без використання Інтернет-матеріалів. Здобувачі освіти користуються навчальними онлайн-програмами,

словниками, відео та аудіоматеріалами.

Основною метою використання кабінету інформатики є забезпечення належних умов для проведення освітнього процесу та розв'язання закладом завдань, визначених цілями та змістом освіти у відповідності до Державного стандарту базової і повної середньої освіти. Він призначений для формування інформаційно-освітнього і культурного середовища, яке створюється з використанням апаратно-програмних засобів інформаційно-комунікаційних технологій та інших сучасних засобів навчання.

Завданнями кабінету є забезпечення технічних і методичних передумов для формування інформаційної культури учнів, навчальної діяльності учнів засобами новітніх технологій, наступності між ступенями освіти, єдності між теоретичними і практичними складовими змісту освіти, профільного навчання у старшій школі.

Освітнє середовище, створене в такому інформаційному центрі, використовується не тільки для навчання інформатики, інших навчальних дисциплін навчальної галузі “технології”, але й у позаурочній

роботі.

Такі заняття забезпечують:

- формування в учнів сучасної інформаційної картини світу;
- формування умінь і навичок використання інформаційних технологій як важливої складової продуктивної діяльності громадянина в сучасному

інформаційному суспільстві;

- формування творчої особистості, розвиток в учнів теоретичного мислення, пам'яті, уяви;
- виховання підростаючого покоління, спрямованого на формування в учнів високих громадянських і моральних якостей.

Стрімкі темпи інформатизації суспільства і розвитку Інтернет-технологій актуалізують проблему формування інформаційно-комунікаційної компетентності підростаючого покоління, яка сьогодні виступає одним з потужних чинників успішності навчальної, професійної, суспільної та інших видів діяльності молодого людини.

Тому працюю на перспективу, прагну змоделювати завтрашній день, створюю умови для розвитку кожної дитини, здатної самостійно розв'язувати будь-які життєві проблеми.

Використовуючи кабінет інформатики як інформаційний центр, здобувачі освіти навчаються адаптуватися в сучасних інформаційних умовах, творчо сприймати різного виду інформацію; формують вміння пошуку, обробки, використання, зберігання та передачі потрібної інформації та оминати інформаційне «сміття». Тут кожен учень виконує для себе посилене завдання і відчуває радість успіху.

Досвід роботи переконує, що використання можливостей комп'ютерного класу є важливим засобом унаочнення освітнього процесу, підвищення зацікавленості учнів навчанням, розвитку творчих здібностей та пізнавальної активної самостійності, розвитку алгоритмічного мислення, формування інформаційної культури і здатності до аналітики.

Інформаційно-комунікаційна компетентність є однією з ключових компетентностей сучасної освіченої особистості.

За роки роботи в закладі освіти спостерігаючи за роботою своїх вихованців, зробила висновок, що *найголовніше у освітньому процесі – це розуміння дітьми значимості і корисності отриманих знань.*

Джерела:

1. petrove-petr-rmk.edukit.kr.ua/.../
2. <https://sajt-vchitelya-informatiki33.webnode.com.ua/z-dosv%D1%96du-roboti/>

